

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ**

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

5 листопада 2014 р.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА
ТА МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ

III Всеукраїнська науково-практична конференція

Тези доповідей

5 листопада 2014 р.

Дніпропетровськ
2014

УДК 658.589

ББК 65.29

Е 45

Організаційний комітет:

Голова оргкомітету:

О.М. Зборовська, доктор економічних наук, професор.

Члени оргкомітету:

Б.І. Холод, доктор економічних наук, професор;

В.А. Ткаченко, доктор економічних наук, професор;

В.П. Валіков, кандидат економічних наук, доцент;

С.В. Дубінський, кандидат економічних наук, доцент;

Н.О. Волошко, кандидат економічних наук, доцент;

Н.І. Климович, старший викладач;

І.Г. Курінна, старший викладач;

М.В. Демченко, секретар.

Збірник містить тези доповідей науковців, викладачів вищих навчальних закладів, здобувачів наукових ступенів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, фахівців підприємств – учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості». Тези доповідей присвячено визначенню ролі інновацій у стабілізації та розвитку промислового комплексу України, а також як фактора соціально-економічного розвитку промислового підприємства. Відзначено необхідність застосування інноваційних технологій та стратегічного управління модернізацією промислових підприємств.

Відповідальна за випуск:

О.М. Зборовська, доктор економічних наук, професор,
зав. кафедри економіки підприємства та міжнародного бізнесу.

ISBN 978-966-434-323-4

© Дніпропетровський університет
імені Альфреда Нобеля,
оформлення, 2014

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

<i>Бойко К.В.</i> Проблеми та пріоритети розвитку інновацій в промисловому комплексі України	7
<i>Валіков В.П., Суєтова С.В.</i> Чи забезпечить енергетична стратегія України її енергетичну безпеку та геополітичну незалежність.....	9
<i>Дугієнко Н.О.</i> Інновації як фактор міжнародної конкурентоспроможності підприємства	12
<i>Дузенко О.О.</i> Роль інновацій в стабілізації та розвитку промислового комплексу України	14
<i>Євтєєв М.О.</i> Інноваційна модель розвитку економіки України.....	16
<i>Зайченко Н.М.</i> Промислова політика держави як фактор модернізації реального сектора економіки України.....	17
<i>Климович Н.І.</i> Науковий потенціал як фактор розвитку інноваційної економіки регіону.....	19
<i>Коптілій О.В.</i> ВНЗ – запорука інноваційного розвитку промисловості України	22
<i>Мартиненко А.В.</i> Інноваційний розвиток України.....	24
<i>Мельник А.В.</i> Роль інновацій в розвитку пакувальної галузі України.....	26
<i>Ніколаєнко Д.В.</i> Детермінанти розвитку металургійного комплексу України	28
<i>Ратушняк О.Г.</i> Аналіз інноваційного розвитку промисловості України та шляхи його покращання	31
<i>Серпокрилова Н.В.</i> Роль інноваційної діяльності в збільшенні прибутку підприємства	33
<i>Стецик Г.Ю., Рачинська Г.В.</i> Управління розвитком промислових підприємств на засадах інновацій в маркетингових комунікаціях	35
<i>Суєтова С.В.</i> Стратегія розвитку нафтогазової галузі як складова загальної енергетичної стратегії України	38
<i>Худєєва І.І.</i> Оцінка інноваційного розвитку промислових підприємств України	40
<i>Шелудько Е.А.</i> Практические аспекты модернизации энергетических систем на предприятиях машиностроительной отрасли Украины	42
<i>Юдіна Н.А.</i> Ключові проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні	43

СЕКЦІЯ 2. ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

<i>Андросов В.П.</i> Чинники інновацій та передумови для їх розвитку	47
<i>Антипенко Я.Д.</i> Пошук варіантів інноваційного розвитку підприємств	49
<i>Готовець Д.С.</i> Модернізація промислових виробництв: інноваційний шлях розвитку	51
<i>Грицюк О.В.</i> Організація і управління інноваційною діяльністю промислового підприємства	52
<i>Жданова Н.В.</i> Формування конкурентної стратегії інноваційної діяльності	54
<i>Ковалевська А.В., Шульга О.В.</i> Дослідження факторів посилення диференціації розвитку регіонів України	57
<i>Котков К.С.</i> Роль інновацій в розвитку промислового підприємства	58
<i>Курінна І.Г.</i> Формування моделі інноваційного розвитку підприємства	62
<i>Курінний В.О.</i> Інновації в туризмі	64
<i>Мухін Д.О.</i> Удосконалення управління інноваційною діяльністю підприємств харчової промисловості в Україні	68
<i>Перепелиця Я.О.</i> Інноваційна діяльність промислових підприємств	70
<i>Приймак Н.В.</i> Методи оцінки ефективності витрат на інноваційні процеси: теоретичний аспект	73
<i>Харченко Н.А.</i> Инновационная модернизация экономики	74
<i>Хрустальова В.В.</i> Інноваційна складова розвитку промислових підприємств як основа підвищення конкурентоспроможності національної економіки	77

СЕКЦІЯ 3. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОМИСЛОВИМУ ВИРОБНИЦТВІ

<i>Баранець Д.Е.</i> Інноваційні технології в промисловому виробництві	80
<i>Божко В.В.</i> Мотиваційний механізм інноваційної діяльності	82
<i>Єгорова О.О.</i> Значення інноваційних технологій в промисловому виробництві	85
<i>Зарубіна К.О.</i> Інноваційні технології в промисловому виробництві	87
<i>Кавердій М.А.</i> Використання новітніх технологій у житловому будівництві та стратегіях його розвитку	89
<i>Колісник О.В.</i> Роль венчурного бізнесу в розвитку інноваційної діяльності	91
<i>Маруженко М.В.</i> Інноваційна активність та розвиток підприємства	93

Оласюк І.П. Актуальність впровадження інноваційних технологій в промисловість України	94
Пришляк С.В. Інноваційні технології в промисловому виробництві	96
Фатєєва Ж.Т. Перспективи розвитку інноваційних технологій на підприємствах легкої промисловості	98
Ципленкова Д.А. Инновационные технологии в промышленном производстве.....	100

СЕКЦІЯ 4. СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Аксьонова О.О. Інструменти фінансової безпеки підприємства	102
Аршакаян Н.А. Основные задачи стратегического развития металлургических предприятий Украины	104
Баранник О.А. Стратегічне управління модернізацією промислових підприємств	106
Близнюк О.В. Кадрова політика в системі стратегічного управління персоналом	108
Божко І.В. Стратегическое управление модернизацией промышленных предприятий	110
Валиков В.П. Уровни конкурентоспособности потенциала предприятия и их роль в связи со вступлением в Евросоюз.....	112
Волошко Н.О. Основні напрями структурних перетворень на підприємствах машинобудування	114
Ворона В.О. Методи оцінювання рентабельності виробництва	115
Готвянский П.В. Процесс обеспечения экономической безопасности предприятия	118
Гречко Л.В. Рентабельність – показник, що характеризує рівень віддачі витрат	120
Демченко М.В. Основні принципи оцінки конкурентоспроможності.....	122
Дубінський С.В. Проблеми впровадження менеджменту якості в організаціях медичної галузі України.....	124
Дьяков О.В. Підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства.....	126
Есипенко М.В. Конкурентоспособность предприятия	129
Зборовська О.М., Зборовська В.Р. Імплементация системного управління діяльністю підприємства.....	131
Зеленька В.А. Методи аналізу конкурентоспособности предприятия	134
Коваль В.В. Стратегія розвитку промислового підприємства	136

Козинець А.М. Транснаціональні корпорації (ТНК) як суб'єкт світового господарства.....	137
Колесник О.І. Сутність корпоративного управління.....	139
Копченко А.С. Характеристика дивидендної політики підприємства	141
Матирко О.О. Характеристика Інтернет-маркетинга	143
Печена А.В. Державне регулювання розвитку промислового виробництва	145
Рябоконь І.В. Необхідність формування інноваційної культури на підприємстві	148
Семенчук А.В. Розвиток стратегічного управління у хімічній промисловості	150
Серпокрилова Т.В. Аналіз фінансового стану підприємства як основа прийняття інвестиційного рішення.....	153
Сичевська Б.В. Диверсифікація діяльності підприємства	157
Степанов Ю.Г. Санація як засіб подолання кризового становища.....	158
Стінська Н.Р. Стратегічне управління конкурентоспроможністю підприємств харчової промисловості	161
Сушко О.М. Характеристика джерел фінансових ресурсів інвестування	163
Філярівська Я.М. Проблеми щодо підвищення ефективності трудових ресурсів на підприємстві	165
Чернявський Є.С. Аспекти стратегічного розвитку підприємства	167

СЕКЦІЯ 1

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

К.В. Бойко

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ПРОБЛЕМИ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ В ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ

Інноваційний розвиток вітчизняної економіки є практично безальтернативним, оскільки лише на його основі в умовах жорсткої конкуренції можливе формування дієвих переваг та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання та національної економіки в цілому. Виробництво нововведень перетворилося в розвинутих країнах у самостійну галузь, від якої залежить успішність розвитку інших видів діяльності, тому значення інноваційного вибору України обумовлюється також і тим, що тільки на цій основі можлива ефективна участь нашої країни в євроінтеграційних процесах.

Проблеми розвитку інновацій в промисловому комплексі України в останні роки стали предметом дослідження учених: Васильєвої С.І., Марченко В.М., Гладинець Н. Ю., Михальчук І.Р.

Відмітимо, що стримування інноваційної діяльності в промисловому комплексі України пов'язане з: обмеженими можливостями держави щодо спрямування фінансових потоків в інноваційний розвиток економіки; неузгодженістю законодавства в інноваційній сфері; неефективністю механізмів правового захисту інтелектуальної власності; недостатньою увагою держави до стимулювання міжнародного співробітництва в інноваційній сфері; незначною кількістю вітчизняних та іноземних інвесторів; невідповідною сучасним умовам системою формування пріоритетів робіт і розподілу ресурсів; старінням науково-виробничої бази; нескоординованістю дій суб'єктів інноваційної діяльності; відсутністю навиків в управлінні інноваційною діяльністю; значним зниженням інноваційної активності підприємств та загальним погіршенням інноваційної культури суспільства.

Фундаментальною причиною гальмування інноваційної діяльності в Україні є низький платоспроможний попит на інновації, внаслідок чого фінансування інноваційної діяльності в промисловості здійснюється за рахунок власних коштів підприємств [1, с. 526]. Стан інноваційної діяльності промислових підприємств є своєрідним поєднанням наслідків розвитку патентно-ліцензійної діяльності, з одного боку, та особливостей економічного становища підприємств – з

іншого. Результати проведених статистичних досліджень щодо впровадження інновацій в промисловості дозволяють зробити висновок, що частка підприємств, які впроваджують інновації, різко зменшилася. У 2013 р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1715 підприємств, або 16,8% обстежених промислових підприємств (у 2012р. – 1758 підприємств, або 17,4%). Серед головних причин негативних тенденцій у цій сфері - тривалий спад промислового виробництва, відсутність власних коштів на інновації, розукрупнення підприємств в процесі приватизації, що в багатьох випадках супроводжувалося руйнуванням інноваційної інфраструктури.

Також, на наш погляд, проблема не тільки у відставанні точного машинобудування, електронній промисловості й інформаційній індустрії, але й у тому, що навіть орієнтовані на експорт галузі не породжують інноваційні хвилі, здатні дати поштовх розвитку більш високих технологічних укладів.

Складність розв'язання проблем розвитку інноваційної діяльності посилюється невизначеністю зовнішнього середовища [2, с. 20]. Проблема інноваційного розвитку промислових підприємств тісно пов'язана з вибором стратегії розвитку країни, бо є її пріоритетним напрямком.

Виходячи з вищезазначеного, основними пріоритетами розвитку інновацій в промисловому комплексі мають стати: цілеспрямована підготовка кадрів високої кваліфікації для високотехнологічних галузей; забезпечення належного рівня захисту інтелектуальної власності; стимулювання розробки інноваційної стратегії як однієї з важливіших складових стратегії розвитку підприємства; надання інвесторам, що здійснюють довгострокові проекти, гарантій від несприятливої зміни економічного законодавства і цін, що контролюються державою; поєднання вітчизняної науки із закордонним досвідом інженерно-конструкторських розробок; сприяння поетапному створенню національної мережі комерціалізації інноваційних продуктів і трансферу технологій; поліпшення інформаційного забезпечення інноваційного процесу; державні замовлення на інноваційну продукцію; використання в першу чергу наукових розробок вітчизняних науковців.

Зазначені заходи дадуть змогу сформувати сприятливий інноваційний клімат, задіяти всі необхідні механізми та стимули для підвищення зацікавленості підприємств у впровадженні наукомістких технологій [3, с. 6].

Отже, прогрес будь-якої держави сьогодні нерозривно пов'язаний з інноваційним розвитком суспільства. Для вітчизняної економіки інновації та інноваційний розвиток є рушійною силою, яка спроможна забезпечити економічну незалежність України, подолати розрив з розвиненими державами. Необхідною умовою для здійснення інноваційної діяльності в країні є наявність дієвої інноваційної системи

та сукупності законодавчих актів, які б регулювали функціонування її складових елементів.

Список використаних джерел

1. Гладинець Н.Ю. Оцінка інноваційного розвитку України: проблеми та перспективи / Н.Ю. Гладинець // Університетські наукові записки. – 2013. – № 4. – С. 525 – 532.

2. Глущенко Л.Д. Науково-методичні засади розвитку малих промислових підприємств з технологічними інноваціями: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Л.Д. Глущенко; Одес. нац. політехн. ун-т. – Одеса, 2014. – 23 с.

3. Марченко В.М. Направленість розвитку економічної діяльності в Україні / В.М. Марченко, О.Л. Нечасв // Формування ринкових відносин в Україні. – 2013. – № 12. – С. 3 – 7.

Науковий керівник: І.В. Чайка, асистент кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

В.П. Валіков

канд. екон. наук, доц.,

*доц. кафедри економіки підприємства та міжнародного бізнесу
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

С.В. Суєтова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЧИ ЗАБЕЗПЕЧИТЬ ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ЇЇ ЕНЕРГЕТИЧНУ БЕЗПЕКУ ТА ГЕОПОЛІТИЧНУ НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Забезпеченість держави паливно-енергетичними ресурсами – головний чинник сталого розвитку галузей економіки, енергетичної безпеки країни та її геополітичної незалежності. Досягнути енергетичної безпеки можна диверсифікацією зовнішніх джерел постачання енергоресурсів, підвищенням ефективності використання власних ресурсів та економією енергоспоживання.

Енергетична стратегія України на період до 2030 р. (далі – Енергостратегія) була розроблена і схвалена Кабінетом Міністрів України в 2006 р. Під впливом змін, які відбулися з того часу, Енергостратегія була перероблена і схвалена в новій редакції розпорядженням КМУ від 24.07.2013 р. №1071.

Немає необхідності пояснювати, що за рік, який минув після затвердження останньої редакції Енергостратегії, енергетична безпека

України та її геополітична незалежність набули дійсного значення і перетворилися з політичної декларації на життєву необхідність.

Тому, напевно, редакція 2013 року також вже потребує доопрацювання, у зв'язку зі змінами українських реалій. Але, вважаємо, що певне раціональне зерно з неї можна запозичити.

Затвердженою Енергетичною стратегією визначені такі цілі:

- створення умов для надійного та якісного задоволення попиту на енергетичні продукти за найменших сукупних витрат, при цьому економічно обґрунтованих;

- підвищення енергетичної безпеки держави;

- підвищення ефективності споживання та використання енергопродуктів;

- зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище і забезпечення цивільного захисту у сфері техногенної безпеки ПЕК.

Виходячи із зазначених цілей, основними завданнями й напрямками реалізації Енергетичної стратегії України є:

- формування цілісної та дієвої системи управління та регулювання в паливно-енергетичному секторі, розвиток конкурентних відносин на ринках енергоносіїв;

- поступова лібералізація та розвиток конкурентних відносин на ринках енергоресурсів і ринках пов'язаних послуг;

- створення передумов для істотного зменшення енергоємності економіки за рахунок впровадження нових технологій, прогресивних стандартів, сучасних систем контролю, управління й обліку, транспортування та споживання енергетичних продуктів і розвитку ринкових механізмів стимулювання енергозбереження;

- збільшення видобутку та виробництва власних енергоресурсів з урахуванням економіки видобування, а також збільшення обсягів енергії та енергопродуктів, видобутих із нетрадиційних і відновлюваних джерел енергії;

- диверсифікація зовнішніх джерел поставок енергопродуктів;

- досягнення збалансованості економічно обґрунтованої цінової політики щодо енергетичних продуктів, яка повинна забезпечити покриття видатків на їх виробництво й доставку до кінцевого споживача, а також створення відповідних умов для надійного функціонування та сталого розвитку підприємств ПЕК;

- створення умов для залучення до ПЕК приватних інвестицій, нових технологій і сучасного досвіду ефективної роботи;

- нормативно-правове забезпечення реалізації цілей розвитку ПЕК України з урахуванням наявного внутрішнього законодавчого поля, численних зобов'язань, передбачених міжнародними договорами, а також вимогами європейського енергетичного законодавства.

Ухваленим документом визначено, що реалізація заходів Енергостратегії (за умови фактичного розвитку макроекономічних показників на горизонті до 2030 р. відповідно до сценарних припущень Енергостратегії) дозволить досягти таких основних результатів:

- повне забезпечення зростаючого попиту на електроенергію за рахунок термінової модернізації ТЕС, продовження терміну експлуатації АЕС, значних інвестицій в модернізацію і розширення електромережевого господарства країни, а після 2018 року – за рахунок введення нових генеруючих потужностей та скорочення питомих витрат;

- збільшення видобутку газу до 40-45 млрд. куб м на рік і вихід на забезпечення 90% власного споживання газу за умови доопрацювання порядку видачі ліцензій, УРП, оподаткування і активної роботи для залучення інвесторів;

- повне забезпечення попиту на вугілля шляхом збільшення економічно ефективного видобутку енергетичного вугілля обсягом до 75 млн. тонн на рік (та коксівного до 40 млн. тонн на рік) за умови максимальної приватизації та підвищення ефективності роботи шахт, а також подальшого закриття неприватизованих збиткових шахт;

- істотне скорочення державних витрат за умови припинення субсидування галузей з одночасним підвищенням ефективності роботи підприємств ПЕК;

- впровадження комплексних програм підвищення енергоефективності для зниження питомого споживання енергоресурсів в економіці на 30-35% до 2030 року, що істотно зменшить навантаження на економіку, підвищить енергетичну незалежність держави та конкурентоспроможність її ВВП.

- залучення необхідних інвестицій (близько 200 млрд. дол. США) в ПЕК потребує розробки програм реформування галузей, створення конкурентних ринків, підвищення цін на енергоресурси з метою створення привабливих умов для приходу в галузь приватних інвесторів, посилення системи контролю над монополіями, а також доопрацювання і довгострокової стабілізації нормативно-правового поля.

Таким чином, вважаємо, що основні положення Енергетичної стратегії України на період до 2030 р., схваленої в новій редакції розпорядженням КМУ від 24.07.2013 №1071 відповідають викликам часу та потребують впровадження у конкретних заходах.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 1071 «Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до

Н.О. Дугієнко

канд. екон. наук, доц.,

*доц. кафедри міжнародної економіки та економічної теорії
Запорізький національний університет*

ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Після підписання та ратифікації Угоди про асоціацію України з ЄС проблема підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств та ефективності їх зовнішньоекономічної діяльності стає дуже актуальною. У сучасних умовах невід'ємною складовою *конкурентоспроможності є інноваційна спроможність.*

Варто вказати, що конкурентоспроможність підприємств набуває все більше інноваційної спрямованості в період реструктуризації та реформ. Як свідчить зарубіжний досвід, підвищення міжнародної конкурентоспроможності на основі інноваційного розвитку стало ключовим фактором у посткризовій економічній стратегії багатьох країн світу, зокрема Великобританії, США, Німеччини.

Однак інноваційна активність українських промислових підприємств, незважаючи на визнання на державному рівні вагомості ролі інновацій у створенні конкурентоспроможної та ефективної економіки, залишається низькою, про що свідчать показники інноваційної діяльності щодо кількості підприємств, які проваджували інновації в Україні, та обсяги реалізованої ними інноваційної продукції (табл. 1).

Так у 2013 р., як і у 2012 р., питома вага підприємств, що впроваджували інновації становить 13,6 % (для порівняння у 2000 р. - 14,8%). У 2013 році впроваджено 1576 нових технологічних процесів, що на 612 одиниць менше ніж у попередньому році (табл. 1). Також спостерігається скорочення в освоєнні виробництва інноваційних видів продукції: якщо у 2001 році їх нараховувалось 19484, то у 2012 р. – 3403, а у 2013 р. лише 3138 найменувань. Зменшилась і питома вага реалізованої інноваційної продукції з 6,8% у 2001 р. до 3,3 % у 2012-2013 рр.

Такий стан інноваційної діяльності промислових підприємств формується під впливом певних чинників макросередовища, серед яких: світові тенденції технологічного розвитку, їх адаптації до умов держави; сучасний стан розвитку економіки конкретної держави; відкритість конкретної галузі економіки, можливість інвестування; відповідні умови суспільно-господарської та юридичної системи; прогрес у регіональній інтеграції (створення потужних кластерів); основи та практика ведення

господарської політики, а особливо інноваційної політики; існуюча ситуація на ринку промислових та споживчих продуктів та послуг [2].

Таблиця 1

Інноваційна активність промислових підприємств України
у 2008-2013 рр.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %	10,8	10,7	11,5	12,8	13,6	13,6
Кількість впроваджених нових технологічних процесів: <i>одиниць</i> <i>у % до попереднього року</i>	1647 116,1	1893 114,9	2043 107,9	2510 122,9	2188 87,2	157 6 72,0
З них маловідходних, ресурсозберігаючих: <i>одиниць</i> <i>у % до попереднього року</i>	680 107,3	753 110,7	479 63,6	517 107,9	554 107,2	502 90,6
Кількість освоєних інноваційних видів продукції: <i>найменувань</i> <i>у % до попереднього року</i>	2446 96,8	2685 109,8	2408 89,7	3238 134,5	3403 105,1	313 8 92,2
з них нові види техніки: <i>найменувань</i> <i>у % до попереднього року</i>	758 86,0	641 84,6	663 103,4	897 135,3	942 105,0	809 85,9
Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової, %	5,9	4,8	3,8	3,8	3,3	3,3

Джерело: складено автором за [1].

Враховуючи те, що інноваційна діяльність підприємств виступає одним із найважливіших факторів підвищення міжнародної конкурентоспроможності підприємств, українським підприємствам необхідно збільшувати ефективність інноваційної діяльності, що дозволить реалізувати наявний потенціал і буде сприяти розвитку вітчизняної економіки. Тому, як напрямми активізації інноваційної діяльності в Україні на сучасному етапі, можна запропонувати:

– розробити комплекс інструментів державної підтримки інноваційної діяльності малих та середніх підприємств;

- запровадити механізм надання пільг промисловим підприємствам, які впроваджують і реалізують інноваційну продукцію;
- розширити джерела фінансування інноваційної діяльності;
- відновити фінансування заходів, спрямованих на розвиток інноваційної інфраструктури;
- стимулювати науково-дослідну та технологічну кооперацію з іншими державами.

Запропоновані напрями дадуть змогу сформувати сприятливий інноваційний клімат, задіяти всі необхідні механізми та стимули для підвищення зацікавленості підприємств у впровадженні наукомістких технологій, що в результаті вплине на підвищення рівня міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Табенська О.І. Інноваційні підходи до підвищення конкурентоспроможності підприємств в Україні / О.І. Табенська //Матеріали I Международной научно-практической Интернет-конференции «Актуальные вопросы повышения конкурентоспособности государства, бизнеса и образования в современных экономических условиях» (Полтава, 14 – 15 февраля 2013 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20130214_econ/6_tabenska.htm

О.О. Дузенко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В СТАБІЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Вклад промислового комплексу в економіку, досягнення Україною рівня технологічно розвинених країн, наближення якості життя до європейських стандартів визначає провідну роль і місце промисловості у забезпеченні найважливіших стратегічних інтересів держави. Реальний економічний стан промисловості України в контексті інноваційного розвитку змушує говорити про нестабільність та уповільнення цього процесу і про те, що до цього часу промисловий комплекс не набув рис постіндустріального виробництва, в якому інноваційна складова відіграє ключову роль.

Україна продовжує розвиватися як країна з високою часткою сировинних галузей промисловості, де переважає сфера низького наукоємного матеріального виробництва. Загальновідомо, що рівень

розвитку залежить від рівня розвитку інноваційної діяльності, тому впровадження інновацій є головним чинником успіху підприємств, який впливає і на рівень розвитку країни загалом. Інноваційна діяльність підприємств здійснює вирішальний вплив на виробництво, тому що нововведення різного спрямування забезпечують максимально можливий прогресивний вплив на виробництво за умови, якщо підприємства використовують їх постійно, комплексно й гармонійно. Найбільший за наслідками безпосередній вплив на ефективність діяльності підприємства справляють технічні та організаційні нововведення.

Відносно високий експортний потенціал України забезпечують головним чином товари сировинного сектору економіки, які, у свою чергу, є конкурентоздатними через занижену ціну робочої сили у добувних галузях, на транспорті, у виробничій інфраструктурі, все ще достатньо низькій вартості енергоносіїв. Низькотехнологічний експорт складає 47%, середньотехнологічний – 30%, технологічний – лише 8%

Фінансування інноваційної діяльності підприємств здійснюється переважно за рахунок власних коштів. Державне фінансування та підтримка дуже мізерні.

Аналіз інноваційно-технологічної діяльності промисловості як основи для соціально-економічного розвитку України дозволяє констатувати, що результатом невтручання державного управління до розв'язання нагальних проблем виробництва є такий стан, за якого задовільні тенденції до стабілізації і економічного зростання не є стійкими в більшості секторів української економіки. Причинами такого стану є, насамперед, загальносистемні чинники: низька привабливість української промисловості для інвестування через існування несприятливого середовища для вітчизняного та зарубіжного інвестора, що проявляється в збитковості і неефективності державного регулювання, нерозвиненості ринкової інфраструктури, відсутності дієвої системи правового регулювання, оптимального рівня податкового навантаження.

В умовах постійного дефіциту державних фінансових ресурсів, які спрямовуються на підтримку і забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності, перенесення центру тяжіння на внутрішні можливості великих корпоративних структур – перспективний шлях підйому та зростання інноваційної активності в усіх галузях економічної діяльності. Для успішної реалізації такої перспективи необхідно розробити системний механізм взаємодії держави із корпоративним сектором економіки (особливо з наукоємною його складовою), який включав би інституційні, організаційні, фінансово-економічні та соціально-економічні важелі, спрямовані на забезпечення стимулюючого середовища розвитку всіх етапів інноваційного процесу як на макро-, так і на мікрорівнях.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Актуальність інноваційної моделі розвитку економіки країн визначається стрімким зростанням впливу інформаційної забезпеченості інноваційної діяльності, науково-технічним прогресом та розвитком інноваційного ринкового середовища.

Інноваційна модель розвитку – це забезпечення структурних зрушень в економічному процесі країни та підвищення її технологічного рівня. Її реалізація передбачає науково-дослідницьке забезпечення довгострокових програм розвитку, створення механізму фінансування нововведень, реалізацію концепцій маркетингу в підрозділах інноваційної організації, здійснення інноваційних програм, створення прогресивної системи інформаційного забезпечення, вирішення стратегічних і соціальних суспільних проблем.

Інноваційна діяльність впливає на рівень економічного розвитку будь-якої країни: в сучасному глобалізованому процесі отримують вигоду ті країни, які вибрали інноваційну модель розвитку економіки як основний пріоритет довгострокової стратегії підвищення рівня конкурентоспроможності країни. Інноваційна модель – особлива система відносин, інститутів та інституцій, які створюють належні умови для науково-технічного прогресу в межах і під впливом визначеної державної інноваційної політики.

Проаналізувавши міжнародний досвід країн та внутрішні можливості й зовнішні умови України, можна дійти висновку, що потрібно впроваджувати стратегію випереджаючого розвитку економіки на основі інноваційної моделі, тобто активізації інноваційної діяльності. Особливою проблемою входження України в світовий економічний простір є формування ефективної інноваційної моделі, що відповідала б сучасним вимогам і забезпечувала не тільки розвиток зовнішньої конкурентної активності країни, скерованої на боротьбу із зовнішніми конкурентами, а й створення атмосфери внутрішньої конкуренції в самій країні. Реалізація інноваційної моделі розвитку національної економіки потребує належного фінансового забезпечення, недостатність якого актуалізує питання залучення інвестицій або ж зовнішніх запозичень.

Сучасний інноваційний процес має складний багатоаспектний характер. Застосування тієї чи іншої моделі інноваційного процесу істотно залежить від системи макро- і мікроекономічних умов ділової активності певних економічних агентів – учасників сучасного інноваційного процесу. Джерелами інновацій на сьогоднішньому етапі можуть бути наукові дослідження та знання, отримані в процесі

навчання на власному досвіді. Елементами інноваційної моделі країни повинні бути матеріально-технічні, фінансово-організаційні й кадрові можливості, соціально-психологічні фактори колективу.

Проаналізувавши інноваційну модель розвитку України, можна зробити висновки, що в Україні намітився якісно новий етап інноваційної політики. Інноваційна модель розвитку країни активізує застосування прогресивних технологій для формування ефективних методів управління міжнародним бізнесом, які сприяють організаційній співпраці економічних суб'єктів в умовах інтернаціоналізації ринку.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

Н.М. Зайченко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОМИСЛОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Промислова політика є одним із основних напрямів економічної діяльності держави, сутність якої становить система заходів, спрямованих на якісні й кількісні перетворення у реальному секторі на державному та регіональному рівнях. Реформування і модернізація реального сектора промисловості спрямовані на розвиток промислового комплексу країни, покликаною гарантувати національну безпеку; на створення таких видів виробництва, які сприяли б переходу промисловості в цілому на нову технологічну основу, на створення інноваційного конкурентоспроможного високотехнологічного продукту.

Факторами, що визначають необхідність ефективної промислової політики в умовах інтеграції країни у світовий простір, є: наявність проблем у виробничій сфері, рішення яких можливе в рамках науково обґрунтованої державної та регіональної промислової політики, постійний розвиток інтеграційних відносин у промисловості, розвиток середнього та малого бізнесу, створення високотехнологічного конкурентоспроможного продукту тощо.

Таким чином, актуальність теми обґрунтована необхідністю формування адекватних інституціональних та фінансових механізмів державної промислової політики в умовах глобалізації світової економіки.

Про теоретичні, методичні і практичні питання промислової політики на засадах інноваційного розвитку економіки свідчать праці вітчизняних вчених А. Антонюка, О. Амоші, М. Бутка, Г. Возняка, М. Гамана, А. Гальчинського, В. Гейця, В. Горника, В. Гусєва, Б. Данилишина, О. Дація, М. Корецького, О. Зінченка, О. Касич,

П. Крайнєва, В. Нежиборця, В. Отецького, В. Прушківського, Л. Поручника, В. Савчук, Л. Федулової, А. Халецької та ін. Теоретичні засади та практичні рекомендації щодо удосконалення системи управління промисловістю розроблені такими зарубіжними вченими як Д. Аптер, О. Будзинський, М. Гулбрандсен, М. Дишкант, Д. Кейнс, С. Меткальф, Р. Нельсон, М. Портер, В. Цаф, Х. Шапіро, К. Шмідт, Й. Шумпетер. Значний внесок у розвиток промислової політики зроблено такими російськими вченими як С. Глаз'єв, А. Дагаєв, П. Завлін, І. Разумнова.

Однак, незважаючи на значну увагу до питань розвитку промисловості, рівень дослідження формування та реалізації промислової політики в сучасній вітчизняній науці державного управління є недостатньо розвинутим в практичному значенні цієї проблеми. У роботах вищезазначених авторів досліджуються питання формування та реалізації ефективної промислової політики як специфічного чинника модернізації реального сектору економіки на рівні держави. При цьому специфіка розробки промислової політики на регіональному рівні та її взаємозв'язок з державною програмою у комплексі досліджена недостатньо.

Визначено, що під промислово-інноваційною політикою слід розуміти взаємопов'язану діяльність держави та недержавних інституцій, яка є інструментом організації та координації промислового комплексу, засобом удосконалення існуючої структури реального сектору економіки, сприяє забезпеченню прискорення інноваційного розвитку, модернізації промисловості, підтримці інтересів національного товаровиробника та підвищенню конкурентоспроможності високотехнологічної промислової продукції до світового рівня.

У визначеннях промислової політики, які зустрічаються в публікаціях О. Амоші, В. Бодрова, Н. Герасимчука, В. Горника, В. Новицького, С. Реброва та інших, нерідко розмита межа між її структурними елементами: інноваційною, структурною, галузевою, регіональною й інвестиційною. В умовах глобалізації, необхідність пошуку нових підходів до визначення системостворювальних елементів промислової політики України визначили актуальність їх теоретичної розробки. В умовах фінансової кризи, що переживається вітчизняною економікою, а також в умовах відкриття економічних кордонів і неготовності української промисловості конкурувати із великими зарубіжними компаніями діяльність держави у сфері промислової політики набуває особливої актуальності. Тому інноваційна модель розвитку промисловості є перспективною, а інноваційний елемент у промисловій політиці – системостворювальним, що дає змогу говорити про сучасну промислово-інноваційну політику, головним завданням якої є структурні зрушення у бік пріоритетного розвитку

високотехнологічних секторів економіки на основі переходу до якісно нової – інноваційної – моделі розвитку, освоєння нових ринків та ефективної участі в інтеграційних процесах.

У ході аналізу досвіду зарубіжних країн процесу здійснення модернізації виявлено, що необхідною передумовою проведення перебудови всієї економіки є проведення ефективної промислової політики. На початковому етапі здійснення модернізації необхідно використовувати інструменти як жорсткої, так і м'якої промислової політики, а не зосереджуватися тільки на одних. Це призводить до відставання розвитку як державного сектору промисловості, у разі використання тільки інструментів м'якої політики, так і недержавного сектору, якщо держава не сприятиме розвитку інститутів інноваційної інфраструктури (використання тільки інструментів жорсткої політики). Тому у державному секторі економіки України необхідно створити корпоративні структури, які б функціонували за фінансової державної підтримки, а у приватному бізнесі – гармонійне та ефективне поєднання інструментів жорсткої політики у вигляді формування системи держзакупівель, податкових пільг тощо, й м'якої – створення фондів підтримки високотехнологічних підприємств та інших фінансових та не фінансових інституцій, що сприяють розвитку реального сектора економіки за інноваційною моделлю.

У сучасних умовах під національною інноваційною системою розуміють не реалізацію окремої інновації, а постійне втілення нововведень, що забезпечує конкурентоздатність країни в умовах глобалізації національних ринків продуктів, створених як результат відкриттів у деякій технологічній області або виявлення більш ефективних способів задоволення потреб споживачів.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

Н.І. Климович

ст. викладач

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

НАУКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

В умовах швидких змін та прискорення глобалізаційних процесів головним фактором, ресурсом і джерелом зростання сучасної економіки виступають знання. Обмін, поширення та використання знань стають пріоритетним напрямком інноваційного розвитку економіки.

На фоні високих темпів інноваційного розвитку все більше актуальною стає проблема формування та ефективного використання

наукового потенціалу суб'єктів економіки, що визначається загальним рівнем розвитку освіти, науки і культури.

Особливе значення ця проблема набуває при розробці програм соціально-економічного розвитку регіонів, які все більше і більше стають суб'єктами конкурентних відносин. Вирішальне значення мають визнання наукового потенціалу регіону не тільки як фактора економічного зростання, але і як фактора зростання добробуту населення регіону.

У зв'язку з цим зростає необхідність в обґрунтуванні і розробці сучасних концептуальних підходів і практичних рекомендацій щодо управління науковим потенціалом регіону та створенню умов для найбільш ефективної та повної реалізації. В цілому актуальною є розробка ефективних механізмів управління науковим потенціалом регіону, що функціонують на основі оцінок його ефективності, що забезпечують поступальний і сталий розвиток регіону з урахуванням реалій економічного розвитку.

Проблема формування інтелектуального потенціалу регіону привертає увагу багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідників.

Сучасний стан української економіки характеризується низькою мотивацією до інновацій і, як наслідок, низьку зацікавленість щодо наукових знань.

Вирішення проблеми посилення залежності соціально-економічного розвитку суспільства від результатів наукових досліджень і розробок пов'язано з формуванням і розвитком наукового потенціалу, яке визначається не стільки ефективним використанням внутрішнього потенціалу наукових організацій, скільки ефективним взаємодією учасників інноваційного процесу в контексті дифузії і капіталізації знань.

Порушення традиційно сформованих зв'язків між ключовими суб'єктами інноваційної діяльності промислових регіонах – організаціями науки, освіти, промисловості, це першочергове завдання української економічної трансформації, ця трансформація позначиться на стані і рівні використання наукового потенціалу. Разом з тим дану проблему необхідно вирішувати вже на іншій основі, з урахуванням нових підходів і принципів, насамперед, принципів сітьової організації.

Одним з пріоритетних і загальноновизнаних у світовій практиці підходів до управління інноваційними процесами в глобальній економіці є кластерний підхід. Його реалізація має особливе значення для регіонів, оскільки дозволяє враховувати єдність їх історично сформованих спеціалізації, рівня виробництва і освіти, областей і напрямків наукових досліджень в рамках стрижневих компетенцій регіону [1].

Науковий потенціал регіону являє собою більш складну систему, ніж просто сума окремих елементів. Це означає, що науковий потенціал повинен досліджуватися в єдності всіх його компонент, для виділення

яких використовується ресурсний, організаційний та просторовий підхід.

Кластерний підхід відповідає особливостям інноваційної економіки і дозволяє враховувати специфіку кожного регіону, концентрувати ресурси на проривних напрямках і ключових компетенціях, формувати і розвивати науковий потенціал в інтересах соціально-економічного розвитку суспільства.

Регіональний економічний кластер являє собою відкриту соціально-економічну систему, що об'єднує наукові, освітні організації, виробничі підприємства та інші комплементарні інститути, спільно беруть участь у процесі створення доданої вартості, яка забезпечує інноваційний зростання регіональної економіки на основі конкурентних переваг, що виникають в результаті збалансованого функціонування учасників.

Роль економічних кластерів у розвитку наукового потенціалу визначається новими інституціональними відносинами, що виникають між учасниками наукового і інноваційного процесу, в рамках яких здійснюється відтворення наукового потенціалу. Перевага економічного кластера як інституту управління науковим потенціалом полягає в тому, що тиражування і дифузія наукових знань у кластері рухається не окремими підприємствами і організаціями, а їх об'єднаннями та мережами з горизонтальними і вертикальними зв'язками [1].

Розвиток наукового потенціалу регіону в сучасних умовах досягається за рахунок організації взаємодії основних інститутів інноваційної економіки, науки, освіти, промисловості і держави. Інструментом організації цієї взаємодії є регіональна інноваційна система, побудована на кластерній основі, що дозволяє концентрувати науковий потенціал на пріоритетних напрямках розвитку економіки регіону. Використання в регіональній економічній системі кластерного підходу вимагає внесення змін у механізм управління, пов'язаних з необхідністю поєднання кластерного та галузевого підходів до управління науковим потенціалом, і визначення пріоритетів кластерних ініціатив.

Список використаних джерел

1. Бородин М.А. Экономический кластер как организационная форма управления научно-исследовательским потенциалом / М.А. Бородин // Экономика, управление и право на современном этапе: проблемы качества подготовки специалистов: сб. статей и тезисов докладов региональной науч.-практич. конф. (24 апреля 2008 г.) / науч. ред. Т.Г. Шешукова. – Пермь, 2008. (0,25 п.л.)

2. Исследование сущности инновационного потенциала / С.И. Кравченко, И.С. Кладченко // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 68. – Донецк: ДонНТУ, 2003. – С. 92.

ВНЗ – ЗАПОРУКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Стратегічна лінія інноваційного розвитку промисловості країни не може бути реалізована без оперативного вирішення проблем вищої школи. Сьогодні вищі навчальні заклади (ВНЗ), відповідно до статуту та чинного законодавства надають освітні послуги на основі планування витрат, передбачених статутом, в межах коштів цільового фінансування, тобто планують свої витрати у відповідності до попередньо затвердженого кошторису.

Аналізом фінансового стану ВНЗ, розробкою залучення нових джерел їхнього фінансування займались науковці Й. Бескид, Т. Боголіб, І. Каленюк, К. Корсак, В. Марцинкевич, О. Устенко та інші. Однак на даний момент ця проблема залишається вивченою недостатньо. Метою даного дослідження є розробка шляхів фінансової стійкості ВНЗ для інноваційного розвитку промисловості на основі аналізу теоретичних та практичних сторін цього питання.

Трансформаційні перетворення економіки України вимагають теоретичного переосмислення та практичного удосконалення форм і методів фінансового забезпечення розвитку сфери освіти.

До факторів, які визначають особливості фінансування національних ВНЗ, слід віднести такі: організаційно-правова форма управління та форма власності, рівень ВВП, розміри доходів населення, податкове законодавство, спосіб формування державного бюджету, обсяги державного замовлення на підготовку фахівців, тип і рівень акредитації ВНЗ, попит на освітні послуги, обсяги прийому студентів-контрактників, спонсорської допомоги, рівень конкурентоспроможності ВНЗ [1].

Загалом всі джерела фінансування вищої освіти в Україні поділено на два фонди: державний бюджет та спеціальний фонд (позабюджетні надходження). Розподіл коштів державного та місцевих бюджетів здійснюється у відповідності до Законів України «Про вищу освіту» [2] та «Про освіту» [3].

Враховуючи обмеженість бюджетного фінансування виникає необхідність формування спеціального фонду, в якому акумулюються кошти за надані ВНЗ платні послуги.

У сучасних умовах господарювання діяльність ВНЗ необхідно розглядати як надавачів відповідних освітніх послуг, а основою збільшення надходжень до спеціального фонду, а отже, формування кошторису навчального закладу – розширення переліку платних послуг і інших джерел фінансування.

Необхідно зазначити, що будь-які зміни в системі освіти неможливі без належного фінансового забезпечення, а вивчений досвід як командно-адміністративної, так і ринкової систем господарювання показує, що саме бюджет є домінуючим джерелом фінансування діяльності та розвитку державного ВНЗ [4].

Отже, формування системи бюджетування, а також сама технологія бюджетування – це доволі трудомісткий і складний процес, що торкається багатьох чинників управління фінансовими ресурсами ВНЗ. Основними результатами функціонування системи бюджетування в ВНЗ має стати підготовка щомісячного бюджету розрахунків відділом бюджетування, розподіл процесу підготовки бюджету і контролю за його виконанням, з одного боку, і управління його виконанням – з іншого, відповідність процесу бюджетування реальним потребам ВНЗ, ухвалення збалансованого бюджету розрахунків, облік бюджету розрахунків при ухваленні рішень про виконання платежів, організація роботи бюджетного комітету при ухваленні бюджету і контролю за виконанням бюджету розрахунків.

Крім того ВНЗ мають можливості планувати фінансові показники на основі сценарного аналізу, управляти не тільки витратами, а й доходами, точніше враховувати при плануванні залежність між різними економічними параметрами, зіставляти бюджет із повноцінними звітами про його виконання, ухвалювати обґрунтованіші управлінські рішення на основі цієї інформації.

Першого липня Верховна Рада України ухвалила Закон «Про вищу освіту». Основним нововведенням якого буде отримання ВНЗ реальних інструментів для фінансової автономії. Згідно з положеннями закону, виші зможуть розпоряджатися власними надходженнями, заробленими коштами й розміщати їх на рахунках у державних банках. Як наслідок, маючи нові фінансові повноваження, університети зможуть розвиватись набагато динамічніше [5].

Тільки на підставі створення державою сприятливих умов для впровадження таких систем і цілеспрямованих дій щодо їх організації ВНЗ можуть розвиватися і бути джерелом інноваційного розвитку промисловості України.

Список використаних джерел

1. Буцька О.Ю. Особливості джерел фінансування вищих навчальних закладів за організаційно-правовою формою власності та управління / О.Ю. Буцька // Вісник СумДУ. Серія Економіка. – 2010. – №1. – С. 177 – 183.
2. Закон України «Про вищу освіту» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про освіту» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.osvita.org.ua/pravo/law_00/

4. Тарасенко І.О. Проблеми фінансування вищої освіти в Україні в контексті забезпечення конкурентоспроможності / І.О. Тарасенко, Т.М. Нефедова // Вісник КНУТД. – 2013. – №4. – С. 177 – 185.

5. Совсун І. Конкуренція здібностей: які зміни очікують вузи / І. Совсун // Українська правда життя. – 2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/society/2014/06/17/172250/>

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук.

А.В. Мартиненко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ

За оцінками експертів, обсяг світової торгівлі ліцензіями на об'єкти інтелектуальної власності щорічно зростає на 12 %, у той час як темпи зростання світового виробництва не перевищують 5 % на рік. За прогнозами фахівців, річний обсяг ринку високотехнологічної продукції та послуг зросте за найближчі 20 років у 5 разів, а обсяг ринку паливно-енергетичних ресурсів – усього лише у 2 рази. В Україні ж експорт формується переважно за рахунок сировинних галузей, частка України на ринку високотехнологічної продукції становить приблизно 0,1 %. Наукоємність промислового виробництва в Україні, яка наприкінці 1990-х років складала біля 3 %, зараз не перевищує 1 %, що у десятки разів менше за світовий рівень.

Основними чинниками, що стримують розвиток системи трансферу технологій і впровадження результатів науково-технічної діяльності в економіку України, є, по-перше, недостатня компетентність суб'єктів інноваційної діяльності. Керівники промислових підприємств не усвідомлюють визначальної ролі інтелектуальної власності в розвитку виробництва. Однак впровадження новітніх технологій – це ризикований, проте єдиний шлях виведення підприємств на нові високі рівні технологічного та економічного розвитку і підвищення їх конкурентоспроможності. Водночас, науковці здебільшого не спроможні комерціалізувати результати своїх досліджень через незнання механізму комерціалізації – технологічного аудиту, методів оцінки вартості та забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, шляхів пошуку потенційних покупців та передавання розробок споживачам.

По-друге, стримує розвиток трансферу технологій відсутність реальних стимулів у організацій-розробників технологій для участі у процесі їх комерціалізації, а суб'єктів підприємницької діяльності – до інвестування в наукові дослідження.

Інноваційна діяльність відрізняється від звичайної інвестиційної діяльності високим ступенем ризику, тому необхідна державна підтримка у вигляді прямої фінансової підтримки та податкових стимулів для суб'єктів інноваційної діяльності, наприклад, технопарків та малих інноваційних підприємств. Крім того, наразі в Україні не існує дієвого механізму забезпечення впровадження завершених науково-технічних розробок і технологій, що виконуються за рахунок бюджетних коштів, у промислове виробництво.

Необхідно запровадити систематичні прогнозно-аналітичні та стратегічні маркетингові дослідження щодо науково-технологічного та інноваційного розвитку в Україні на основі світових тенденцій. Це дозволить забезпечити своєчасне корегування пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та інноваційної сфери.

Запровадження державної підтримки розвитку кооперації наукових установ та промислових підприємств у створенні високотехнологічних виробництв сприятиме зростанню участі останніх у фінансуванні розробки необхідних для цього технологій та інноваційної продукції.

Швидке передавання технологій від розробників до підприємств не можливе без сформованої ефективної інфраструктури підтримки науковців, винахідників і підприємств. Розвиток національної мережі трансферу технологій має забезпечити поширення через мережу та за участю регіональних центрів науки, інновацій та інформатизації інформації про вітчизняні науково-технічні розробки та технології.

Модернізація української економіки на засадах інноваційного розвитку має забезпечуватися комплексним застосуванням усіх доступних важелів економічної політики та запобіганням конфлікту між вирішенням стратегічних та поточних завдань. За цих умов інноваційна політика може стати реальним полем для багатогранної співпраці держави і бізнесу.

Проблем в інноваційній сфері дотепер багато. Рішення щодо реформування економіки повинні впливати з наявного потенціалу та є результативними вже сьогодні. Головне, що зробить розвиток економіки сталим, а економіку конкурентною – нарощування її інноваційної складової. На це має бути спрямована інноваційна політика, покликана об'єднувати загальними завданнями науку, техніку, виробництво, споживання, фінансову систему, освіту. Вона має бути орієнтована на використання інтелектуальних ресурсів, розвиток високотехнологічних виробництв і пріоритетів економіки.

Україна потребує значного покращення інститутів, стимулів та інформативної інфраструктури економіки знань. Дослідження показують, що додатково до рівня витрат, які застосовуються в інноваціях (науково-дослідні ресурси і людський капітал), інші важливі фактори включають економічні умови, режим прямого інвестування,

обсяг знань у кожній країні (якість дослідницьких установ) і взаємодію дослідницьких установ з приватним сектором.

Інноваційна діяльність – особливий вид підприємницької діяльності, достатньо ризиковий, оскільки вірогідність швидкої трансформації ідеї або винаходу у комерціалізований продукт не завжди висока. Зате і віддача від таких проєктів може бути великою. Тому інноваційна діяльність потребує особливих механізмів стимулювання та державної підтримки.

Реалії такі: ставки по кредитах комерційних банків надзвичайно високі, фінансові інституції не ризикують вкладати в інновації, українські венчурні фонди практично відсутні. І тут держава має впливати на фінансовий сектор, щоб активізувати діяльність інноваторів, підприємств, а також банків, інших фінансових установ та організацій.

За сучасних умов, коли розвиток науки і техніки досяг виключно великих масштабів, жодна з держав, навіть США, Японія, Німеччина чи Росія з їхнім значним науковим і ресурсним потенціалом, не в змозі на однаковому рівні забезпечити поступ усіх напрямів науково-технічного розвитку. Для цього необхідно: наявність широких зв'язків із зовнішнім світом, науково-технічна спеціалізація, участь у світовому розділі праці, ефективне використання зарубіжного науково-технічного досвіду.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

*А.В. Мельник
магістрант
Луцький НТУ*

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В РОЗВИТКУ ПАКУВАЛЬНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Сучасний світ неможливо уявити без упакування. Адже упаковка є невід'ємною частиною продовольчих та непродовольчих товарів, саме вона відповідає за дотримання санітарних та естетичних норм, зручність користування, відіграє важливу роль у формуванні асортименту товарів, швидкому засвоюванню нових ринків завдяки привабливому дизайні, забезпечує зорове пізнання завдяки дизайну, логотипу, забарвленню тощо. Завданням багатьох фірм є пошук такого товару, такої галузі, де вона мала б переваги над конкурентами. Ці переваги можна знайти у впровадженні на ринок новітніх товарів та технологій.

В Україні, як і у всьому світі, спостерігається стрімкий розвиток пакувальної промисловості. Вітчизняна індустрія упаковки поступово розвивається, й багаторічне відставання української пакувальної галузі від світової успішно долається [1]. На ринку України зі зростанням ролі

пакувальних матеріалів для збереження продукції стимулюється розвиток пакувальництва з пошуком шляхів удосконалення їхньої якості.

Актуальним напрямом поліпшення якості пакувальних матеріалів є модифікація їхнього складу через пошук та розроблення альтернативних, нових і оптимізації існуючих складів для наповнення матеріалів з метою надання їм покращених властивостей. Вирішенню таких завдань присвячено праці Л.А. Коптюха [2], О.С. Ковалю [3] та інших науковців, дослідження яких спрямовані на глибоке вивчення певних властивостей паперу або речовин, здатних їх покращити. Метою таких досліджень є виявлення найбільш проблематичних властивостей паперу та визначення оптимальних шляхів їх поліпшення з подальшим введенням новітніх матеріалів для пакувальної промисловості. В напрямку зростання термінів зберігання продукції та оформлення змінюються і функції упаковки. Тому з точки зору споживання харчової продукції спостерігаються вимоги: зручність у використанні, здорова харчова продукція, попит на продукти, що є готовою до споживання.

Розвиток галузі пакування в Україні характеризується певними негативними моментами, зокрема недосконалою є матеріально-технологічна база України у порівнянні із розвиненими країнами, відсутня можливість отримати повну інформацію про реальну чисельність підприємств, які спеціалізуються на випуску упаковки. Але українська пакувальна галузь нині характеризується сучасними новітніми пакувальними матеріалами, технологіями та устаткуванням [1]. Помітний і той факт, що з розвитком ринкової економіки з'являються нові виробники високотехнологічної упаковки, поширюється система реалізації товарів, інтенсивно проводиться дослідницька робота. Для підвищення інноваційної активності слід розробляти товар, який по всіх параметрах відповідав би потребам споживача, був в певних властивостях незамінним товарами-аналогами. У сфері галузі пакування та упаковки України прогноуються такі тенденції як: захист від підробок упаковки; великий вибір порційної та сімейної упаковки; розвиток упаковки на основі поліетилентерефталату; розвиток технологій пакування в газовому середовищі тощо. З безперервним розвитком та прогресом науки та технології пакувальні машини відіграють все важливішу роль в області використання. По дизайні, виробництві, технічному виконанні та інших аспектах пакувальні машини в Україні займають далеко не лідируючі позиції. На технічну лінію, а саме упаковку, припадає більше 50% техніки для автоматизації, підвищена складність для завершення складних пакетних дій, кожен робот управляється за допомогою окремого комп'ютера для налаштування діапазону руху, щоб гарантувати якість упаковки тощо. Інноваційні пакувальні машини потрібні для підвищення привабливості зовнішнього вигляду упаковки, забезпечення її надійності та стійкості, яке наше вітчизняне устаткування не може гарантувати. Проведеними дослідженнями [4] встановлено, що значного просування

під час вирішення завдання послідовного трансформування моделей машин у разі еволюційного підходу до проектування можна досягти тоді, коли представлення пакувальної машини буде базуватись на двох таких основних принципах: дискретність моделі, форма представлення моделі у вигляді графа.

І хоча останнім часом наші вітчизняні виробники і почали приділяти більше уваги іміджу своєї продукції, однак в цілому стан пакувальної галузі залишає бажати кращого. На сьогодні активно вкладаються іноземні інвестиції в розвиток галузі, що є позитивним чинником для пакувального ринку. Введення інноваційного пакувального устаткування та запровадження екологічних, естетичних, дешевих, легких упаковок гарантує підприємствам з їхньою продукцією вихід на міжнародні ринки, збільшення конкурентоспроможності серед лідируючих підприємств, зацікавлення споживачів, зростання прибутку підприємства, а отже і економіки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Ганоцька О.В. Дизайн споживчої упаковки в Україні: стандарт та ексклюзив: автореферат дис. ... к. мис.: зах. 05.06.2008/ О.В. Ганоцька. – Харків, 2008. – 25 с.
2. Коптюх Л.А. Нові технології і процеси створення пакувального паперу і фільтрувального картону для харчової промисловості : дис. ... докт. техн. наук / Л.А. Коптюх. – К., 1998. – 457 с.
3. Коваль О. С. Розробка методів і засобів ресурсозбереження у виробництві паперу і картону з макулатур : дис. ... канд. техн. наук : 21.06.01 : зах. 31.10.06 : затв. 18.04.07 / О.С. Коваль – К., 2006. – 145 с.
4. Пальчеський Б.О. Принципи побудови і сучасні тенденції розвитку методів проектування технологічного обладнання/ Б.О. Пальчеський // Технологічні комплекси. – 2010. – №1. – С. 3 – 9.

Науковий керівник: Н.В. Герасимяк, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ.

Д.В. Ніколаєнко
аспірант

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ МЕТАЛУРГІЙНОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Сучасний стан металургійної галузі України характеризується відносно стабілізацією показників обсягу виробництва. Після їх зниження у 2008 – 2009 рр. на 12,3 і 26,7 %, відповідно, посткризовий період

характеризувався відновленням зростання на рівні 12,2 % у 2010 р. і 8,9 % у 2011 р. Проте за підсумками 2012 р. докризових показників виробництва за усіма основними видами металопродукції ще не досягнуто [1].

Аналіз показників зовнішньої торгівлі України продукцією металургійної промисловості у 2005 – 2011 рр. свідчить, що позитивне сальдо зовнішньої торгівлі продукцією металургійної галузі зросло у 1,5 раза (з 11,2 млрд дол. у 2005 р. до 17,3 млрд дол. у 2011 р.) [2], що зумовлено, в основному, сприятливою зовнішньою кон'юнктурою.

Поряд із позитивним фактом нарощування експорту металопродукції, його товарна структура залишається здебільшого сировинною. Практично відсутня номенклатура експорту високотехнологічної металопродукції: надмірне нарощування експорту металопродукції сировинного спрямування стримує розвиток наукоємних технологій сталеплавильного виробництва, не стимулює відмову від застарілого мартенівського способу виробництва сталі.

Вміст заліза у концентраті, одержаному на українських ГЗК, нижчий, ніж у продукції з Бразилії чи Австралії (65 % проти 69 %), у ньому також більше шкідливих домішок – сірки і фосфору останні роки суттєво зросли обсяги внутрішнього споживання металопродукції: у 2010 р. – у півтора раза проти 2009 р., у 2011 р. – на 36 % [3]. Це стало можливим завдяки позитивній динаміці виробництва у супутніх галузях економіки (будівництві та машинобудуванні) та збільшенню обсягів державних інвестицій в інфраструктурні проекти, що розширило попит на продукцію металургії.

При цьому темпи зростання внутрішнього споживання вітчизняної металопродукції значно відстають від темпів надходження імпортованої продукції: за 2005 – 2011 рр. обсяг продукції вітчизняного виробництва збільшився в 2,4 раза, тоді як імпортована продукція зросла у 3,7 раза.

Гальмує внутрішнє споживання вітчизняної металургійної продукції і стимулює споживання імпортової продукції перевищення цін на металопродукцію на внутрішньому ринку над цінами експорту металу. Так, станом на червень 2012 р. середні ціни на внутрішньому ринку в 1,3 – 1,5 раза були вищими за експортні світові ціни (Росія, Туреччина, FOB порти Чорного моря) [4].

Україна імпортує феросплави та наукоємну продукцію. У 2011 р. імпорт феросплавів зріс у 2,4 раза. Це пов'язано з підвищенням вартості електроенергії для вітчизняних феросплавних підприємств, що викликало зниження завантаження їх потужностей на 40 – 50 % [2].

Необхідність модернізації у металургійній галузі України зумовлена такими факторами:

– висока енергоємність виробництва, неефективне споживання паливно-енергетичних ресурсів, що спричинює значні витрати природного газу, збільшуючи залежність галузі від імпорту

енергоресурсів. Енергоємність виробництва чавуну на українських металургійних підприємствах на 30 % вища, ніж на провідних підприємствах світу. Особливо енергоємним є мартенівське виробництво сталі, витрати енергоресурсів при цьому майже у 5 разів (а природного газу – в 15 разів) більші, ніж при конвертерному виробництві. Тоді як більшість світових виробників впроваджують технології пилувугільного палива – найбільш перспективної технології у металургійному виробництві. Але масове впровадження пилувугільного палива на метзаводах вимагає використання вугілля високої якості, чим не можуть похвалитися вітчизняні вугільники;

- відсутність інноваційних зрушень, занепад галузевої науки зумовили поглиблення технічної і технологічної відсталості металургійної галузі (25 % сталі все ще плавиться в мартенах, на машинах безперервного лиття заготовок розливається 53 % сталі, за середніх показників у світі 1,1 і 93 % відповідно);

- високий ступінь зношеності основних фондів (до 70 – 80 %). Утримання морально застарілого та зношеного устаткування (мартенівських печей, енергоємного обладнання аглофабрик, збагачувальних підприємств, прокатних цехів, доменних печей тощо) виникає зростання збитковості металургійного виробництва;

- скорочення іноземного інвестування галузі: у 2011 р. проти 2010 р. річний обсяг прямих іноземних інвестицій зменшився в 2,8 раза;

- неефективне використання виробничих потужностей: зокрема, у доменному виробництві з наявних 36 печей у 2011 р. використовувалося лише 28, при виробництві сталі з 15 наявних електропечей у 2012 р. експлуатується лише 7;

- низький рівень продуктивності праці на металургійних підприємствах. В Україні обсяг реалізації металургійної продукції на одного працюючого у 2009 – 2011 рр. у середньому за рік становив лише 70 тис. дол. США (у РФ – 130 тис. дол. США) [5];

- недостатній рівень бюджетного фінансування галузі (на виконання Державної програми розвитку та реформування гірничо-металургійного комплексу за період 2004 – 2011 рр. з Держбюджету виділено лише 20 % від запланованої суми);

- зростаючі екологічні проблеми, особливо в регіонах, де металургійна галузь є домінуючою (вміст у повітрі канцерогенних речовин у 12 раз вищий, ніж в інших містах або сільській місцевості).

Список використаних джерел

1. Держкомстат України «Виробництво основних видів промислової продукції» за 2005 – 2011 рр. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Держкомстат України «Експорт-імпорт окремих видів товарів за країнами світу. Недорогоцінні метали та вироби з них» за 2005 – 2011 рр. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

3. Держкомстат України «Обсяги реалізованої продукції» та «Товарна структура зовнішньої торгівлі» за 2005 – 2011 рр. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. ДП «Держзовнішінформ» // Товарний монітор. Кон'юнктура. – № 20. – 7.06.2012. – С. 20 – 21.

О.Г. Ратушняк

канд. техн. наук, доц.,

доц. кафедри економіки підприємства

і виробничого менеджменту

Вінницький національний технічний університет

АНАЛІЗ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩАННЯ

Під впливом жорсткого економічного середовища, а саме відсутності державного регулювання інноваційної діяльності, нестабільності політичної ситуації, інфляція, нестабільність валютного курсу, проблеми залучення інвестицій для впровадження інноваційних проектів у промисловості, високі кредитні ставки, невиконання фінансових умов реалізації державних цільових програм економічного розвитку гальмує впровадження інновацій на промислових підприємствах.

Аналізуючи статистичні дані видно, що в 2011–2013 рр. інноваційною діяльністю в промисловості займалися 2381 підприємство, або 23,4% обстежених (протягом 2009 – 2011рр. – 2181 підприємство і 21,1%). Машини й обладнання придбали 1879 підприємств (1682), навчанням та підготовкою персоналу для розробки та впровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів та процесів займалися 582 підприємства (492); витратили кошти на внутрішні НДР – 356 (375) та НДР, виконані іншими підприємствами (зовнішні), – 213 (224); придбали зовнішні знання – 186 (191); діяльністю щодо ринкового запровадження інновацій займалися 184 підприємства (212); іншими видами діяльності для запровадження нових або суттєво вдосконалених продуктів та процесів займалися 362 підприємства (399) [1].

У 2013р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1715 підприємств, або 16,8% (у 2012р. – 1758 підприємств). Серед регіонів більшою за середню в Україні частка інноваційно активних підприємств була в Запорізькій (28,8%), Миколаївській (24,9%), Херсонській (23,6%), Харківській (23,2%), Івано-франківській (21,4%),

Чернігівській (20,7%), Вінницькій (19,4), Кіровоградській (18,3), Хмельницькій (18,2) областях, а також у м. Києві (25,6%) [1].

За видами економічної діяльності у 2013 році до підприємств, які впроваджували інновації відносяться підприємства з виробництва тютюнових виробів (42,9%), основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів хімічної та нафтохімічної промисловості (41,0%), інших транспортних засобів (39,1%), комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (35,7%), електричного устаткування (28,5%). На технологічні інновації 1337 підприємств витратили 9,6 млрд.грн. (у 2012р. – 1362 підприємства і 11,5 млрд.грн.).

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств. Фінансову підтримку держави в 2013 році отримали 10 підприємств із держбюджету і 24 з місцевих бюджетів, загальна частка яких становила – 1,9%. По 12 підприємств отримали кошти вітчизняних та іноземних інвесторів, їхня частка становила 1,3% і 13,1% відповідно; 55 підприємств скористалося кредитними коштами, що на 15% менше ніж 2012 році.

У 2013 році 1312 підприємств впровадили інновації, з них інноваційну продукцію впровадило 683 підприємства, інноваційні процеси – 665, організаційні інновації – 125, маркетингові інновації – 155 [1].

Для покращання інноваційної діяльності промислових підприємств потрібно:

- Відпрацювати систему раціональної взаємодії малих венчурних підприємств з середніми та великими підприємствами.

- Створювати досконалу систему інноваційно-інформаційного забезпечення шляхом об'єднання фахівців з різних підрозділів, які займаються науково-дослідними розробками, проектно-конструкторськими роботами, маркетинговими дослідженнями, виробничою реалізацією інновації, управлінням фінансами та іншими видами діяльності, які пов'язані з реалізацією інноваційних проєктів.

- Налагодження державної підтримки промислових підприємств, які активно займаються інноваційною діяльністю шляхом застосування індексу інноваційної активності промислових підприємств, які беруть участь у інноваційних процесах.

- Вдосконалення механізму державної підтримки венчурних підприємств шляхом зменшення ставки податку на прибуток.

- Створення маркетингових груп на підприємстві, які займаються інформаційним забезпеченням про новинки на ринку та беруть активну участь у генеруванні нових ідей щодо оновлення асортименту продукції, впровадження нових технологій та впровадження організаційних інновацій на підприємстві [2].

- Підготовка та підвищення кваліфікації персоналу, який займається інноваційною діяльністю.

- Вдосконалення нормативно-правової бази, яка регулює впровадження інновацій на промислових підприємствах.
- Надання пільгових кредитів, субсидій, митних пільг суб'єктам наукової діяльності, які реалізують нову продукцію, нову техніку на ринку.
- Страхування ризиків, які пов'язані з інноваційною діяльністю підприємств.

Список використаних джерел

1. Білоконь О.І. Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2013 році – [Електронний ресурс] / О.І. Білоконь. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>

2. Собко О.М. Активізація інноваційної діяльності промислових підприємств (на прикладі машинобудівних підприємств Західного регіону України): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.06.01 «Економіка підприємства й організація виробництва» / О.М. Собко. – Тернопіль, 2002. – 23 с.

Н.В. Серпокрилова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗБІЛЬШЕННІ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Головною внутрішньою метою діяльності більшості підприємств і організацій, що функціонують в умовах ринкової економіки, є максимізація прибутку. У світовій практиці виділяють три основних джерела формування прибутку:

– перше джерело утворюється за рахунок монопольного положення підприємства по випуску тієї або іншої продукції або унікальності продукту. В умовах відсутності таких протидіючих сил, як антимонопольна політика держави і жорстка конкуренція, це джерело здатне деформувати фінансово-господарські результати діяльності підприємства;

– друге джерело пов'язано безпосередньо з виробничою і підприємницькою діяльністю. Ефективність його використання залежить від знання кон'юнктури ринку і умінь пристосовувати розвиток виробництва під цю постійну зміну кон'юнктури, успішності маркетингової діяльності підприємства;

– третє найбільш надійне для досягнення джерело отримання прибутку виникає з інноваційної діяльності підприємства. Воно передбачає постійне використання продукції, що випускається, забезпечення її конкурентоспроможності, зростання обсягів реалізації і збільшення обсягу прибутку.

Останнім часом спостерігається усвідомлення зростаючої важливості інноваційної складової економіки, як одного із найважливіших системних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки. Перехід України до змішаної економіки призвів до зміни розуміння місця і основної мети інноваційної політики на підприємстві.

В умовах зростаючої конкуренції активна інноваційна діяльність на підприємствах дедалі більше визначає успіх підприємницької діяльності. Нові ідеї і продукти, нові технології та організаційні рішення виводять підприємства з кризових ситуацій і гарантують їм отримання прибутку і фінансову стабільність. Інноваційна діяльність грає вирішальну роль в максимізації прибутку підприємства, головного чинника його економічної стійкості. Інновації як результат інноваційної діяльності, з одного боку, повинні бути орієнтовані на краще, більш повне задоволення запитів споживачів, а з іншого – на отримання певного економічного ефекту у вигляді прибутку для підприємств, що ініціюють їх розробку і впровадження.

Сутність інноваційної стратегії підприємства полягає в тому, що ефективний розвиток підприємства пов'язаний з отриманням переваги над конкурентами і збільшенням прибутку не стільки за рахунок маніпуляції цінами, скільки шляхом постійного оновлення номенклатури виробів та розширення напрямів діяльності підприємства.

В ринковій економіці перевагу отримують ті підприємства, які швидко й активно освоюють нововведення. Це дозволяє їм розширити ринки збуту своєї продукції, завоювати нові сегменти ринку, а в разі освоєння принципово нових нововведень – тимчасово зайняти домінуюче положення на ринку нової продукцію, що безпосередньо пов'язано з можливістю отримання підприємством значно більших прибутків, ніж інші підприємства.

Максимальний прибуток підприємству забезпечують такі основні напрямки:

1. Розширення номенклатури реалізованої продукції. Це можливе за рахунок випуску нової продукції (яка раніше не вироблялась на даному підприємстві) або за рахунок удосконалення вже випускаємої продукції. Вочевидь, оба напрямки безпосередньо пов'язані з інноваційною діяльністю, бо сукупність робіт, пов'язаних з розробкою, освоєнням і поліпшенням вже виробленої продукції, за своєю суттю є інноваційною діяльністю.

2. Максимізація ціни, за якою реалізується продукція. Можливість збільшення ціни реалізації продукту прямо залежать від попиту і пропозиції на продукцію підприємства на ринку. Найбільш важливим є те, чи діє підприємство в умовах конкурентної боротьби або займає монопольне становище. Результатом монопольного становища є практично нічим не обмежена можливість збільшення ціни реалізації

продукту і, як наслідок, прибутку. Інноваційна діяльність дозволяє підприємствам в певних умовах зайняти монопольне становище на ринку з усіма наслідками, що випливають звідси, з точки зору збільшення прибутку підприємства.

3. Мінімізація витрат на виготовлення і реалізацію одиниці продукції. Зниження цих витрат можливе або за рахунок мобілізації резервів технології, що вже використовується, або за рахунок освоєння нового технологічного ланцюга або нових елементів в старому ланцюгу. При цьому освоєння нової техніки, технології, як і нових методів організації та управління виробництвом і збутом продукції, визначається ефективністю інноваційної діяльності, реалізованої підприємством.

4. Максимізація обсягів реалізації продукції або послуги. Збільшення обсягів реалізації старої продукції можливе за рахунок проведення комплексу маркетингових заходів, спрямованих на стимулювання збуту, вихід на нові ринки, а також за рахунок підвищення споживчої привабливості продукції. У свою чергу, споживча привабливість включає такі елементи, як ціна продукції, якість і додаткові функції продукції. Вочевидь, що діяльність, пов'язана з підвищенням якості продукції, що випускається, а також надання їй нової функції є інноваційною. Разом з тим, випуск нової продукції є також результатом інноваційної діяльності. Таким чином, збільшення обсягів реалізації продукції багато в чому досягається за рахунок відповідних інноваційних перетворень.

Таким чином, у сучасних умовах господарювання інноваційна діяльність виступає надійною гарантією високоефективного бізнесу, і як наслідок – потужним каталізатором розвитку економіки.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

Г.Ю. Стецик

*ст. викладач кафедри менеджменту організації
НУ «Львівська політехніка»*

Г.В. Рачинська

*доцент кафедри менеджменту організації
НУ «Львівська політехніка»
канд. екон. наук*

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ІННОВАЦІЙ В МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЯХ

На вітчизняному ринку, як і на світовому, рівень конкуренції постійно зростає, що обумовлено стрімким розвитком економіки,

науково-технічним прогресом та підвищенням вимог споживачів до якості товарів. Для реалізації стратегії сталого випереджаючого розвитку промисловим підприємствам необхідно підвищувати рівень конкурентоспроможності.

Домінування технологічного та технічного підходів до управління розвитком промислових підприємств спричиняє неповне використання потенціалу маркетингової концепції інноваційного розвитку підприємства.

Ефективним рішенням даного питання є впровадження інновацій в процесі формування маркетингових комунікацій підприємства.

Маркетингова політика комунікацій – це здійснення впливу на покупця, спрямоване на досягнення цілей маркетингу для збільшення зацікавленості покупця в купівлі товару [1, ст. 101].

Сучасне підприємство має в своєму розпорядженні різні інструменти комунікацій, а саме: реклама, стимулювання збуту, проведення масових заходів (виставок, конференцій, презентацій тощо), персональний продаж, прямий маркетинг, зв'язки з громадськістю [2, ст. 347].

Інновації є кінцевим продуктом інноваційної діяльності у формі нового продукту, вдосконаленої технології чи технологічного процесу, управлінського рішення. Інновації виявляються в новому дизайні продукту, у новому процесі виробництва, у новому підході до маркетингу [3, ст. 192].

Найбільш популярним напрямком маркетингових комунікацій вітчизняних промислових підприємств є рекламна діяльність. Така ситуація викликана змінами, які відбуваються у сфері маркетингових комунікацій: зростання інформаційних потоків; зміщення конкуренції з цінового та продуктового рівнів на інформаційний; зростаюча роль сфокусованої інформаційної політики.

Реклама – це оплачуване розповсюдження не персоналізованої інформації з ціллю привернути увагу до об'єкту рекламування, формування або підтримання інтересу до нього. Традиційні рекламні методи впливу на споживача в сучасних умовах втрачають свою ефективність, що зумовило появу методів із використанням інноваційних технологій.

Технологія Х3D – video, яка розроблена компанією Х3D Technologies Corporation, привертає увагу завдяки тривимірному зображенню рекламного характеру.

Справжнім відкриттям є технологія розроблена компанією Gesture Tek - Ground FX. Це надсучасна інтерактивна проекція, яка дає змогу споживачеві брати участь у рекламному зверненні, шляхом проектування об'ємного зображення на плоску поверхню. За допомогою цієї технології можливо, навіть, забити гол у віртуальні ворота.

Японська технологія Free Format Projection, здатна вразити увагу і привернути увагу, навіть, найбільш байдужого споживача. Ця технологія створює відчуття присутності персонажів або інших об'єктів у натуральну величину за рахунок особливої обробки зображення, яке згодом проектується на поверхню. Тут фантазія рекламодавця може бути безмежна: віртуальна дівчина, що приміряє вбрання прямо у вітрині магазину; величезна пляшка, танцююча біля входу в розважальний центр; консервна банка прогулюється між рядами в супермаркеті [4]. Сьогодні цією технологією вже скористалися виробники комп'ютерної та побутової техніки, елітного одягу, в основному, в Японії, США та Китаї.

Ще однією інновацією в рекламі є технологія інтерактивної взаємодії Just Touch, що з'явилася в США на початку 21-го століття. За допомогою надчутливої сенсорної плівки, що покриває інформаційне табло, споживач має можливість знайти потрібну йому інформацію, перевірити наявність товару, при цьому споживач постійно бачить зображення логотипу рекламованого бренду. Завдяки використанню такої технології будь-яка вітрина може стати повнофункціональним каналом продажів.

Сьогодні конкуренцію між підприємствами можна охарактеризувати більше як інформаційну. Новітні рекламні технології приваблюють споживачів, їх використання дозволить промисловим підприємствам збільшити обсяги продажу, розширити ринку збуту та зміцнити свої позиції. В Україні найбільшого поширення набула технологія Just Touch. Її можна зустріти в магазинах побутової та комп'ютерної техніки, салонах мобільного зв'язку.

Хоча вартість таких технологічних рекламних новинок висока, їх використання економічно виправдане.

Список використаних джерел

1. Забарна Е.М. Маркетинг: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Е.М. Забарна, Т.О. Окландер. – Одеса: ОНПУ, 2012. – 149 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.twirpx.com/file/757284/>
2. Пацалюк К.О. Складові елементи системи маркетингових комунікацій: / К.О. Пацалюк // Сталій розвиток економіки. – 2013. – №3. – С.346 – 349. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sre_2013_3_75.pdf
3. Лавріненко Ю.М. Теоретичні аспекти визначення сутності інновацій / Ю.М. Лавріненко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vznu/eco/2010_2/191-195.pdf
4. Інновації в рекламі / Школа рекламиста – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.advertiser-school.ru/advertising-theory/innovations-in-advertising.html>

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Однією зі складових загальної Енергетичної стратегії України на період до 2030 року (далі – Енергостратегія), розробленої і схваленої Кабінетом Міністрів України в новій редакції в 2013 році (розпорядження КМУ від 24.07.2013 р. №1071) є стратегія розвитку нафтогазової галузі.

В даній редакції Енергостратегії зазначено, що у цілому, споживання газу в Україні можна охарактеризувати як надлишкове й нераціональне. У першу чергу це стосується населення й об'єктів комунальної теплової енергетики, оскільки ціни на газ і тарифи на тепло, вироблені на його основі, істотно занижені. Внаслідок цього, кінцеві споживачі не зацікавлені у скороченні обсягів споживання та реалізації заходів із підвищення енергоефективності. Крім того, наявна ситуація створює можливість для здійснення арбітражних операцій (спекуляцій на різниці у ціні) шляхом нецільового використання газу, який направляється на потреби населення, існують значні технологічні втрати при розподілі тепла й газу, що мають істотний потенціал до зниження.

Енергостратегією визначено, що до 2030 року державі необхідно розв'язати низку найважливіших завдань, пов'язаних із розвитком енергетичної галузі. Серед них скорочення загального споживання природних ресурсів, зниження залежності від їх імпорту, а також підвищення енергоефективності.

Ключовими чинниками успішного розв'язання цих завдань є: модернізація промисловості; зниження втрат газу і тепла; значне підвищення енергоефективності населенням і комунальним господарством.

Однією зі складових нафтогазової галузі країни є газотранспортна система, яка є комплексним інфраструктурним об'єктом, до якого входять мережа магістральних та розподільних трубопроводів, потужності зберігання газу та інфраструктура, що забезпечує їх безперебійну роботу.

Основні функції ГТС – безперебійне забезпечення споживачів природним газом та надійний транзит природного газу до країн Європи.

Завдяки географічному розташуванню та історичним особливостям Україна як транзитна країна відіграє особливу роль на європейському та світовому енергетичному ринку. З одного боку, Україна є енергозалежною державою, оскільки власними первинними

енергетичними ресурсами і, зокрема газом, забезпечена недостатньо. З іншого боку, Україна знаходиться на перехресті "нафтогазових" шляхів на Євразійському континенті. Економічно та соціально розвинуті країни Європейського Союзу є крупними споживачами природних вуглеводнів, але власними ресурсами вони забезпечені недостатньо. Водночас великі запаси вуглеводнів і, зокрема, природного газу, зосереджені у Російській Федерації, країнах Каспійського регіону.

Невід'ємною частиною ГТС є система підземних сховищ газу (ПСГ), що складається з тринадцяти сховищ загальною активною місткістю понад 32 млрд. куб. м. Мережа ПСГ включає чотири комплекси – Західний, Центральний, Східний і Південний. Максимально можливий відбір при повному заповненні підземних сховищ газу може досягти 250 млн. куб. м за добу.

Поєднані в єдину систему мережею газопроводів, ПСГ забезпечують високу надійність функціонування всієї ГТС, гарантують безперервність як постачання газу внутрішнім споживачам, так і транзиту російського газу до Європи.

Історично основні потужності системи (близько 25 млрд. куб. м) ПСГ зосереджені біля західного кордону України для забезпечення підтримки необхідних обсягів транзиту російського газу до Європи.

Останнім часом Росія активно реалізує проекти, спрямовані на диверсифікацію маршрутів транспортування власного газу, що призводить до поступового зниження обсягів транзиту газу через ГТС України.

Проте ГТС України, хоч і втратила статус ексклюзивного транзитера, залишається основною трубопровідною системою, яка забезпечує поставки газу обсягом 90-120 млрд. куб. м на рік з Російської Федерації до європейських споживачів у 18 країнах.

Останні 10 років транзит російського газу до Європи через ГТС України становив 70-90%.

Поряд з цим спостерігається високий ступінь зношування основних фондів ГТС, що зумовлює необхідність їх модернізації в найближче десятиліття.

Разом із тим, масштаб робіт безпосередньо залежить від навантаження на ГТС, що визначається обсягом газу, який транспортується (як для зовнішніх так і для внутрішніх потреб).

Окрім виконання програми модернізації ГТС, спрямованої на підвищення надійності, важливим важелем удосконалення роботи має бути підвищення операційної ефективності й відповідне зниження вартості транзиту для посилення конкурентних переваг ГТС.

Порівняння ключових складових собівартості транзиту через ГТС України з показниками газотранспортних систем в інших країнах показує, що у разі успішної реалізації передбачених заходів можна досягти скорочення операційних видатків на транзит на 20-30%. Для

збереження економічної ефективності функціонування ГТС цей потенціал необхідно реалізувати протягом найближчих п'яти років.

Список використаних джерел

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 1071 "Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року" // Урядовий кур'єр від 29.01.2014 р. №17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1071-2013-%D1%80>

Науковий керівник: В.П. Валіков, канд. екон. наук. доц.

І.І. Худєєва

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

В Україні на сучасному етапі інноваційна активність промислових підприємств України є недостатньою, а темпи її зростання низькими. Українські підприємства мало звертають увагу на питання інвестування у розвиток технологій виробництва, методів обробки і переробки сировини і матеріалів, у розвиток інтелектуального капіталу. Це стосується вітчизняних інвесторів та потенційних інвесторів із-за кордону, які бояться вкладати інвестиції у промисловість України. Проблема полягає у тому, що можливість залишитись на наявних світових ринках, вимагає значних фінансових, матеріальних, технічних та нематеріальних вкладень у промисловість загалом та в підприємства зокрема. Без належних засобів для розвитку інноваційних технологій, в сучасному світі у нашої держави немає шансів на розвиток. Тому важливо звернути увагу саме на розвиток інноваційної діяльності у промисловості України.

Промислове виробництво в Україні формує понад 40% ВВП і забезпечує роботою більш ніж 1/4 частину населення України. Важкий фінансовий стан промислових підприємств (близько половини з них є збитковими) перешкоджає оновленню основних виробничих фондів, які виснажені майже наполовину. Частка застарілого устаткування у деяких галузях промисловості становить 60–70%. У промисловості переважають відсталі технології, які призводять до високого рівня споживання матеріалів та енергоресурсів, яке у 4-5 разів є вищим, ніж у розвинених країнах. Виходячи з цього собівартість товарів і послуг виходить високою, це призводить до неконкурентної здібності на світовому ринку.

Найбільш інноваційно активними серед промислових підприємств у галузях харчової, легкої, хімічної та машинобудівної промисловості залишаються підприємства Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Івано-Франківської, Луганської, Полтавської, Сумської, Харківської областей та міста Києва. Загальна оцінка стану інноваційної діяльності промислових підприємств на макrorівні передбачає застосування певних кількісних і якісних індикаторів (показників) залежно від рівня такої активності та рівня поширення інновацій. Оцінка інноваційної діяльності окремого промислового підприємства потребує застосування показників науково-технічного потенціалу, технічного рівня інновацій, технічного рівня (технології) виробництва, економічної ефективності, а також широкого кола стратегічних показників, які характеризують конкурентну позицію підприємства на внутрішньому й зовнішньому ринках. Ураховуючи важливість формування й надання інформації щодо інноваційної діяльності промислових підприємств для внутрішніх і зовнішніх потреб для оцінки ефективності управління як на макро, так і мікрорівнях, а також виявлення їх взаємного впливу, має бути побудована комплексна система обліку економічної інформації у межах сучасного управлінського обліку, що широко застосовує інструментарій стратегічного менеджменту.

Вихід з кризового стану та переорієнтація економіки на сталий розвиток є можливими лише за умови здійснення низки значних економічних перетворень та створення нового спектру організаційно-економічних і інституціональних рішень. На рівні держави інноваційна політика має стимулювати інноваційний розвиток промислових підприємств та підтримувати впровадження інновацій, що забезпечить розвиток економіки країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Ковальчук С. Сучасний стан інноваційного розвитку промислових підприємств України / С. Ковальчук // Економіст. – 2012. – № 10. – С. 27 – 32.
2. Амоша О. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. Амоша // Економіст. – 2005. – № 6 – С. 28 – 33.
3. Космидайло І.В. Проблеми інноваційного розвитку в Україні та шляхи їх вирішення / І.В. Космидайло // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2 (68). – С. 20 – 27. 2006. – 272 с.
4. Кульнева Г.М. Сучасний стан та необхідні напрямки розвитку ринку інновацій в Україні / Г.М. Кульнева, О.В. Алейнікова // Держава та регіони. – 2006. – № 5. – С. 159 – 163.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИХ СИСТЕМ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОЙ ОТРАСЛИ УКРАИНЫ

В условиях сегодняшней экономической и политической ситуации одним из приоритетных направлений промышленной политики Украины является энергосбережение и энергоэффективность во всех сферах и отраслях. Украина имеет низкий уровень самообеспечения энергетическими ресурсами и является энергодефицитным государством, при этом на долю основного импортируемого ресурса – природного газа приходится более 40 % в структуре потребления первичных энергоресурсов [1].

Одной из базовых отраслей, потребляющей более 17 % импортируемого газа, является машиностроительная промышленность, при этом энергоемкость продукции, выпускаемого предприятиями отрасли в три-пять раз выше, чем в развитых государствах Западной Европы. Потенциал энергосбережения Украины составляет 45 % нынешнего объема потребления, поэтому одним из основных стратегических направлений развития отрасли является внедрение инновационных технологий и эффективных систем управления энергозатратами.

В рамках данной стратегии, Завод «НПО Днепропресс» в 2012 г. приступил к реализации плана модернизации энергохозяйства предприятия, одним из начальных этапов которого стала реконструкция печного парка кузнечно-термического цеха.

На этапе планирования реконструкции особое внимание было уделено технологиям и методам выполнения работ, а также графику их проведения. Четкое соблюдение регламента и сроков позволило предприятию в период реконструкции осуществлять свою деятельность и выполнять свои обязательства по существующим контрактам. В ходе реконструкции были выполнены работы по модернизации нагревательных и термических печей: произведена замена каркасов и футеровок, выполнен монтаж современной газогорелочной системы и рекуперации тепла, а также установка система управления, которая обеспечивает автоматизацию работы горелочных устройств и контроль температурных режимов. В ноябре 2012 г. новые печи были сданы в промышленную эксплуатацию.

План модернизации энергохозяйства «НПО Днепропресс» реализован не в полном объеме, однако уже сегодня можно говорить о его положительных результатах. Динамика объема потребления газа в сопоставлении с объемом выпуска продукции за 2012-2013 гг. свидетельствует о значительном сокращении и регуляции прямых затрат газа на производство (рис. 1).

По результатам анализа производственной деятельности предприятия в 2013 г. было установлено, что удельный расход газа на производство 1 т. продукции сократился на 65% по сравнению с 2012 г., а общая экономия составила 6 576 854 грн. без НДС [2].

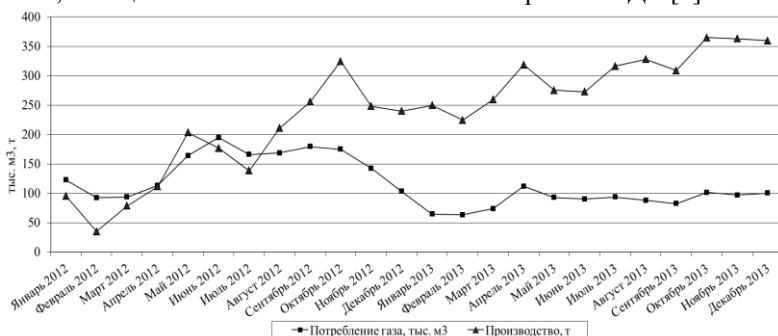

Рис. 1. Динамика производства и потребления газа за 2012-2013 гг.

Безусловно, оценить в полной мере эффективность проекта модернизации энергохозяйства Завода «НПО Днепропресс» на начальных этапах невозможно. Более того, в проект периодически вносятся изменения в соответствии с перспективами развития и финансового состояния предприятия, экономической и политической ситуаций в стране, уровнем материально-технического прогресса. Однако, высвобожденные в процессе реализации каждого этапа проекта, финансовые и материально-технические ресурсы делают возможным достижение поставленных целей.

Список использованных источников

1. Статистичні данні що до використання окремих енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти – [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Статистическая отчетность ЧАО «НПО Днепропресс»

Научный руководитель: С.В Дубинский, канд.экон. наук, доц.

Н.А. Юдіна

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Вирішення багатьох задач національної економіки як цілісного економічного організму безпосередньо залежить від діяльності кожного

підприємства. Особливе значення для розвитку й саморегулювання економічної системи має інноваційна діяльність суб'єктів господарювання.

В економічно розвинених країнах 85-90% приросту ВВП забезпечується шляхом експорту високотехнологічної продукції. В Україні ж, за оцінками експертів, пороговий рівень існування інноваційної моделі економіки визначається 40% інновативності, а фактичний рівень забезпечення економічного росту за рахунок технологічних нововведень української економіки коливається в діапазоні лише 5-10%.

Нагальною є потреба кардинальних змін національної інноваційної системи. Традиційна науково-технічна політика, обмежена ефективність якої у вирішенні завдань модернізації економіки доведена, у розвинутих країнах світу вже давно поступилася політиці інноваційній, спрямованій на впровадження інновацій у практику та отримання комерційного доходу. Реалізація цих змін неможлива без підвищення ефективності функціонування окремих підприємств, діяльність яких спрямована на випуск високотехнологічної продукції з метою отримання прибутку. Важливою умовою стійкого та самопідтримуючого розвитку інноваційного бізнесу є створення державою спеціальних механізмів його підтримки.

Інноваційна політика являє собою цілісний підхід, який базується одночасно на створенні та на практичному використанні знань і при якому основне значення має комерційна віддача від нових технологій. Розробка інноваційної політики для України є особливо актуальною проблемою, оскільки показники наукомісткості більшості вітчизняної промисловості суттєво нижчі, ніж у країнах ЄС та США, незважаючи на високий науковий потенціал.

Останнім часом в Україні з'являються урядові програми, у яких декларується перехід економіки на інноваційний шлях розвитку, державна підтримка інноваційної діяльності; розглядається проект інноваційного кодексу України.

Ефективна інноваційна діяльність можлива лише за умови взаємовигідного партнерства держави та бізнесу. Світовий досвід показує, що фінансування наукових досліджень та розробок здійснюється за рахунок держави, участь бізнесу обмежується незначною кількістю конкретних замовлень.

Реалізація інновацій може здійснюватися лише в бізнесі, оскільки покупцем виступає підприємець, якого конкуренція примушує вносити зміни, або підприємець, який створює новий бізнес. Причому, перший реалізовує інновацію лише в тому випадку, коли його не задовольняє позиція компанії на ринку й заради досягнення конкурентної переваги він готовий іти на ризик. Ті ж компанії, які мають стабільні позиції на ринку й не відчують суттєвого тиску з боку конкурентів, не

потребують "проривних" інновацій, для менеджменту таких підприємств достатньо вдосконалень еволюційного характеру.

Відсутність цільових державних програм, відповідної інноваційної інфраструктури, прозорості умов для бізнесу на перспективу, залишають новаторські ідеї на рівні ідей, які часто реалізуються поза межами України. Функціонуючі спеціальні зони, технопарки, інноваційні фонди переслідують різноманітні цілі, які часто не мають жодного стосунку до бізнес-результату.

Чинний Закон України "Про інноваційну діяльність" визначає інновації як новостворені (удосконалені) конкурентоздатні технології, продукцію або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва, соціальної сфери. Отже, інновація розглядається як певна категорія, яка характеризується абсолютною цінністю, проте комерційний ефект нововведення не визначається. Ось деякі із цих особливостей:

По-перше, діяльність великих компаній орієнтована на отримання високих прибутків їхніми інвесторами, на випуск продукції, яка користується попитом у споживачів, тому вони можуть стикатися з проблемою фінансування радикальних розробок, які мало цікавлять споживача через нерозвинутий ринок.

По-друге, для підтримки високої капіталізації й залучення нових інвестицій їм необхідне стійке зростання, що забезпечується отриманням високих доходів, тому такі компанії орієнтуються на крупні ринки. Разом із тим, стійкий стан компанії визначається її поточними короткостроковими показниками.

По-третє, успішна реалізація масштабних інвестиційних проєктів потребує якісного аналізу та планування, що простіше зробити на сформованому, а не новому ринку, який важко піддається прогнозуванню.

Зовсім інші проблеми виникають у малих інноваційних підприємств. Обґрунтування досвіду функціонування та розвитку інноваційних компаній показує, що багато які з них розпочинали свою діяльність із малого підприємництва, порушуючи стійкий стан крупних компаній на ринку. Малі підприємства можуть суттєво впливати на розвиток економіки, якщо застосовуються так звані "підривні" технології зі створенням абсолютно нових пропозицій, які змінюють ринок.

Отже, сприятливе середовище для розвитку та росту малих інноваційних форм, яке дозволяло б доводити ідеї до стадії виробництва, є однією з найважливіших умов ефективної реалізації стратегії інноваційного розвитку держави. Прийнятий нещодавно Податковий кодекс ще більше ускладнює ситуацію: відсутні положення щодо такого елемента інноваційної інфраструктури, як технологічні

парки, порушено взаємодію малих підприємств, які використовують спрощену систему оподаткування, та інших юридичних суб'єктів. Задекларовані податкові пільги для деяких галузей (судно- та авіабудівельних) не вирішують проблеми, оскільки ці галузі є збитковими, тому використовувати прибуток на власний розвиток вони зможуть не скоро. Тому виконання програми сприяння розвитку малого бізнесу виглядає поки ще проблематичним. Тобто можна зробити висновки, що інноваційна політика держави має бути спрямована на підвищення ефективності підприємств, діяльність яких орієнтована, у першу чергу, на випуск високотехнологічної продукції. Заходи щодо підтримки, стимулювання інновацій, формування (зміни) відповідної нормативно-правової бази, створення адекватної системи управління на принципах інноваційного менеджменту повинні включати підтримку малого і середнього бізнесу.

Для впровадження інноваційного варіанту розвитку економіки починати потрібно, на наш погляд, із визначення економічних пріоритетів держави в інноваційній діяльності, розробки механізмів партнерства з бізнесом в інноваційній сфері.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, канд. екон. наук, доц.

СЕКЦІЯ 2

ІННОВАЦІЇ ЯК ФАКТОР СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В.П. Андросов
директор ТОВ «Неоклініка та косметологія»

ЧИННИКИ ІННОВАЦІЙ ТА ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ЇХ РОЗВИТКУ

Інновація - одна з найбільш важливих тем у всі часи. Тому що саме безперервний розвиток, який можливий завдяки інноваціям, дозволив стати людству тим, чим воно являється сьогодні.

Перш за все, важливо розуміти, які саме процеси викликають інновації та модернізації, в тому числі і на підприємстві. Для дослідження природних причин інновацій пропонується розглянути підприємство як систему. Система - це сукупність функціонально взаємопов'язаних елементів, діяльність яких спрямована на виконання спільного завдання. Згідно теорії систем, будь-яка організація, в тому числі і виробничі підприємства, є системою. Для кожної системи характерний ряд властивостей:

- 1) Цілісність - всі елементи системи об'єднані в одну, цілісну, структуру.
- 2) Сінергічність- за рахунок безперервного розвитку, а також завдяки адаптації, система інтегрує нові властивості та якості
- 3) Спрямованість - кожна система спрямована на досягнення конкретних цілей і завдань.

Таким чином, згідно з другим властивості системи (сінергетичність), інновації є природним процесом, які відбуваються на підприємстві самостійно, тобто ні в якій стимуляції ззовні вони не потребують. В інтересах кожного підприємства бути конкурентоспроможним, адаптуватися під ситуацію на ринку. І якщо має місце спад росту інновацій, це означає ззовні створені умови, в яких інновації не мають сенсу. Все вищевказане має сенс тільки за умови конкуренції та вільного ринку. В іншому випадку у підприємства немає, так званих, двигунів прогресу.

Конкурентна боротьба є ключовим двигуном інновацій. Комерційні підприємства, чесно конкуруючі один з одним, що дотримують одні й ті ж правила, які застосовуються до всіх без винятку, визначають силу конкурентної боротьби. Це можна спостерігати як на рівні окремих особистостей, так і на рівні цілих підприємств. Безумовно, багато правильно вважають конкуренцію «підбадьорливою силою» ринку, проте насправді люди не люблять конкуренцію, навіть коли вона проявляється на рівні особистих відносин.

По суті, конкуренція означає, що людина приречена на вічне протистояння і боротьбу з суперниками, але така роль, яку відіграють встановлені правила, і саме тому так важко визначати ці правила. Якщо правила сформульовані так, що одні конкуренти починають значно переважати в сфері впливу над іншими, то звичайно, це не призведе до розвитку інновацій. Однак, якщо правила передбачають чесну конкуренцію, а також відсутність насильства в конкурентній боротьбі та однакові умови для всіх, то такі правила сприяють появі нової продукції, нових способів надання цієї продукції споживачам або нових шляхів надання, потрібних споживачам, послуг.

Інноваційному процесу важко дати кількісну оцінку. Існує ряд методик кількісної оцінки, які були розроблені і впроваджені не тільки Світовим банком, але і Європейським союзом. Приймається величезна кількість різних заходів, наприклад, Бостонської консультативної групою, для того, щоб, скажімо, провести кількісну оцінку корпоративних інновацій.

Оскільки нововведення вкрай необхідні для виживання бізнесу, робилося безліч різних спроб дати кількісну оцінку інноваційному процесу - цьому складному явищу. Адже те, що ми можемо виміряти, ми можемо і зробити, і ця істина добре відома керівникам. Саме з цієї причини віднедавна робляться наполегливі спроби дати кількісну оцінку і почати управляти інноваційним процесом. Для розвитку ринкової економіки і появи нових підприємців набагато важливіше, щоб на ринок виходили інновації, що носять «вибуховий» характер. Нові ідеї, які приходять з вулиці, іноді набагато важливіше інновацій, розроблених у наукових лабораторіях.

Слід визнати, що розвиток культури підприємництва в Східній Європі, культури, яка спрямована на інновації, означає також і більш інтенсивний розвиток кожної окремої країни. Країни Балтії, країни Центральної Європи, такі країни, як Словаччина, які завжди були найактивнішими прихильниками реформ і надали найбільшу свободу бізнесу та підприємницької діяльності, продемонстрували найбільш високі темпи розвитку інновацій. А це значить, більше нової продукції і більше можливостей задовольнити запити споживачів. І звичайно, це значить, що їх економічний досвід і знання неймовірно вирости. І це значить, що в результаті десятирічного періоду глобалізації вони змогли виграти набагато більше, ніж в 90-ті роки минулого сторіччя і на початку 21 століття.

Таким чином, на макроекономічному рівні фактором, який дозволить вирішити дану проблему, може бути тільки політичне невтручання та створення умов вільного ринку, який дозволить створити природну конкуренцію. Саме конкуренція і вільний ринок здатні запустити ті інноваційні процеси, які сприятимуть розвитку галузі та економіки в цілому.

Для їх зростання в довгостроковій перспективі потрібно не тільки наявність культури, а й наявність офіційних і неофіційних інститутів, а також певного менталітету. Зрозуміло, такі зусилля окупаються сповна, забезпечуючи країні розвиток і великі соціально-економічні блага.

Науковий керівник: О.М. Зборовська, д-р екон. наук, проф.

*Я.Д. Антипенко
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

ПОШУК ВАРІАНТІВ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Науково-технічний прогрес, визнаний у всьому світі як найважливіший фактор економічного розвитку, все частіше і в західній, і у вітчизняній літературі зв'язується з поняттям інноваційного процесу. Це, як справедливо відзначив американський економіст Джеймс Брайт, єдиний у своєму роді процес, що поєднує науку, техніку, економіку, підприємництво і управління. Він складається в одержанні нововведення і простирається від зародження ідеї до її комерційної реалізації, охоплюючи, таким чином, весь комплекс відносин: виробництва, обміну, споживання. Прийнято вважати, що поняття «нововведення» є російським варіантом англійського слова *innovation*. Буквальний переклад з англійської означає «введення новацій» або в нашому розумінні цього слова «введення нововведень». Під нововведенням розуміється новий порядок, новий звичай, новий метод, винахід, нове явище. Словосполучення «нововведення» в буквальному сенсі «введення нового» означає процес використання нововведення (інновації).

Аналіз сучасної інноваційної проблематики дозволяє виділити три основні види інноваційної діяльності.

1. Інновація продукції як процес оновлення збутового потенціалу підприємства, що забезпечує виживаність фірми, збільшення її прибутку, розширення частки на ринку, збереження клієнтури, зміцнення незалежного положення, підвищення престижу, створення нових робочих місць та ін.

2. Інновація технології як процес оновлення виробничого потенціалу, спрямований на підвищення продуктивності праці і економії енергії і сировини, що в свою чергу дає можливість збільшити прибуток, удосконалити техніку безпеки, провести заходи щодо захисту навколишнього середовища, ефективно використовувати внутрішньо фірмові інформаційні системи.

3. Соціальні інновації як загальний процес планомірного поліпшення гуманітарної сфери підприємства. Інновації такого роду розширюють можливості на ринку робочої сили, знижують залежність від випадкових коливань на ринку праці, мобілізують персонал на досягнення фірмових цілей, зміцнюють довіру до соціальних зобов'язань підприємства перед співробітниками і суспільством в цілому. Між видами інновацій існує тісний взаємозв'язок. Так, інновація в області продукції може вплинути на процес її виробництва та організацію збуту або вимагати спеціальної підготовки частини персоналу.

В останні десятиліття ХХ століття в промислово розвинених країнах світу відбулися докорінні зміни у співвідношенні факторів економічного зростання. На перше місце виходять інноваційні, їх частка збільшилася з 20% до 60% у цей час, і існуючі тенденції зберігаються, що ставить вітчизняних товаровиробників перед необхідністю переходу на інноваційний шлях розвитку. Проблема вивчення і використання досвіду високорозвинених країн в області організації праці та підготовки кадрів в умовах інноваційного процесу може здатися, на перший погляд чужою і надуманою в застосуванні до економіки держави, що перебуває в глибокій кризі. Начебто, потрібно спочатку зупинити спад виробництва, відновити господарські зв'язки, стабілізувати кредитно-фінансову сферу, а вже потім думати про інновації. Насправді вихід із кризи можливий при максимальній активізації інноваційної діяльності підприємства. Якщо розробка та комерційна реалізація нових технічних ідей вимагає високого творчого настрою, ініціативи і самовідданості від кожного працівника і всього колективу в цілому, то переорієнтація всієї роботи підприємства на нові конкурентоспроможні види товарів та послуг, завоювання нових ринків збуту продукції в сучасних умовах неможливі без серйозного аналізу інноваційного проекту.

Для пошуку варіантів інноваційного розвитку підприємств, реалізація яких призводить до формування нових ринків потрібно: продаж нових товарів існуючим групам споживачів, розробка та реалізація нових товарів, реалізація нових товарів новим групам споживачів, на нових ринках, диверсифікація виробництва і збуту, доцільно використовувати нетрадиційні методи, засновані на аналізі напрямів і темпів розвитку НТП і викликаних ними змін у діях факторів зовнішнього середовища підприємницької (господарської) діяльності та внутрішнього середовища конкурентного господарюючого суб'єкта.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВИХ ВИРОБНИЦТВ: ІННОВАЦІЙНИЙ ШЛЯХ РОЗВИТКУ

Модернізація підприємства – це стан сталого і ефективного розвитку, який ґрунтується на впровадженні у виробництво досягнень науково-технічного прогресу, спрямованих на оновлення матеріально-технічної бази, з метою домогтися виготовлення продукції з інноваційним наповненням та конкурентоспроможною на зовнішньому і внутрішньому ринках.

Тож стратегія розвитку повинна бути спрямована на зміну структури економіки шляхом пріоритетного розвитку високотехнологічних виробництв, як основи переведення її на інноваційний шлях розвитку.

Слід зазначити, що в умовах жорсткої конкуренції комфортно почуватися на ринку можна лише шляхом підвищення конкурентоспроможності продукції, яка може бути виготовлена в результаті застосування новітніх технологій і модернізації технічно-технологічної бази підприємств.

Рівень розвитку промисловості безпосередньо залежить від рівня прискорення темпів інноваційної діяльності підприємств. Впровадження інновацій в діяльності підприємств є важливим чинником їх модернізації.

Важливим чинником прискорення модернізації промислових підприємств повинно стати визначення пріоритетів розвитку базових галузей національного господарства, створення сприятливих умов для залучення інвестицій з метою забезпечення розвитку високотехнологічних виробництв, також, розвитку інноваційної інфраструктури, збільшення кількості інноваційних підприємств (інноваційних центрів, технопарків, інноваційних бізнес-інкубаторів).

Державна політика щодо розвитку інноваційного руху повинна бути системною і забезпечувати збалансований розвиток промисловості з поступовим збільшенням обсягу випуску якісної і високотехнологічної продукції, розширенням асортименту.

Отже, основні пріоритети розвитку інноваційної діяльності у промисловості мають полягати у наступному:

- захист вітчизняного ринку від нерівноправної конкуренції;
- стимулювання технологічного імпорту, передусім машин і обладнання;
- обмеження припливу морально застарілих технологій, залучення іноземних інвестицій у вигляді нових технологій та інноваційного менеджменту;

– стимулювання внутрішнього виробництва і збуту продукції, що сприятиме наповненню внутрішнього ринку якісними товарами, відродженню та розширенню традиційних для України виробництв, збільшенню внеску промисловості у формування валової доданої вартості та зміцненню конкурентних позицій промислового комплексу України;

– проведення дієвої державної політики підвищення ефективності використання енергетичних ресурсів, активізації енергозбереження, сприяння інвестуванню енергетики й здійснення інших заходів,

– включаючи нетрадиційні та відновлювані джерела енергії.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

О.В. Грицюк

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОРГАНІЗАЦІЯ І УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Організація і управління інноваційною діяльністю здійснюється в умовах постійної мінливості, і це обумовлює необхідність невинного удосконалення інноваційних програм. Адже в будь-який момент можуть виникнути непередбачені економічні, фінансові чи технічні проблеми, змінитися вимоги споживача, а також попит на дану інновацію.

Інвестиційний механізм інноваційної сфери в Україні ще не відлагоджений з огляду на цільові призначення інноваційних проектів, але і на самоплив цей процес пускати неприпустимо.

Керуючи інноваційною програмою, менеджер повинен пам'ятати, що він працює з динамічним проектом. Система планування і управління інноваційного проекту має бути досить гнучкою, щоб можна було припускати необхідні модифікації.

Загальна характеристика проекту (врахувати, де саме та якими засобами буде здійснюватися, якими будуть затрати електроенергії, які задіяні трудові ресурси, хто здійснюватиме управління, на якому обладнанні здійснюватиметься проект, яким може бути ризик, якщо можливо хоч приблизно визначити його).

Фінансова та економічна оцінка (передбачати як можливий зиск, так і можливий збиток та намітити заходи щодо стабілізації фінансового стану).

Перевага невеликих проектів у тому, що вони краще адаптуються відповідно до наявних ресурсів. Великий проект вимагає великого обсягу дефіцитних ресурсів.

Однак невеликі проекти, як правило, реалізуються в нових продуктах, що мають скромний потенціал з обсягу продаж [1].

Аналіз попиту на інноваційну продукцію – один з найважливіших напрямків у діяльності організацій, що займаються інноваційною діяльністю.

Він проводиться у таких напрямках: аналіз потреби в нововведенні, що випускається, чи в новій послугі; аналіз попиту на нововведення і пов'язані з ним послуги і впливу на них різних факторів; аналіз впливу попиту на результати діяльності підприємства; визначення максимальної можливості збуту й обґрунтування плану збуту з урахуванням вирішення перших трьох завдань, а також виробничих можливостей фірми [1].

Особливості розвитку нововведень і їхні різновиди ідентифікацію можна здійснити двома способами.

По-перше, за допомогою побудови кривих життєвих циклів продукції на основі даних про обсяги тривалості її чи пропозиції збуту на ринку. Якщо циклічна хвиля укладається в більш високу і термін життя продукції невеликий відносно «великої» хвилі, йдеться про еволюційні чи часткові нововведення.

По-друге, підприємство, що виробляє інноваційну продукцію, має провести порівняльний аналіз параметрів раніше виробленої і нової продукції за певною схемою. При цьому виявляються: наявність у конструктивній розробці нового виробу в порівнянні зі старим, принципово інших підходів, наприклад, не відомих раніше законів і закономірностей; кількість нових деталей, вузлів у виробі чи операцій у технології; додаткова сума витрат на зміну виробу і її частка у витратах на новий виріб [2].

В основі закону попиту лежить, по-перше, психологія покупця, яка полягає у тому, що великі обсяги конкретного товару купуються за більш низьку ціну, ніж за високу. По-друге, споживання підкоряється принципу убутної граничної корисності, відповідно до якого наступні одиниці конкретного товару приносять усе менше і менше задоволення. Наприклад, другий телевізор вдома сприймається як менш «корисний», ніж перший, тому що основні потреби задоволені, третій – ще менше і т. д. Тому покупець придбаває додаткові одиниці за умови зниження їхньої ціни.

По-третє, чинність закону попиту пов'язана з ефектом доходу, який відображається в можливості для покупця при постійному доході й інших рівних умовах придбавати більше даного товару. І навпаки, більш висока ціна спричиняє зниження купівельного попиту [3].

З ефектом доходу пов'язаний ефект заміщення.

Він полягає в тому, що високі ціни на товар спонукають покупця замінити його придбання покупкою більш дешевих аналогічних за призначенням товарів. Причини, що викликають дію закону попиту,

особливо актуальні під час виробництва і пропозиції реалізації нової продукції.

За високої ціни на неї, наявності в покупця і на ринку аналогічної за призначенням продукції, а також зниженні реальних доходів як населення, так і виробничих підприємств-споживачів продукції виробничо-технічного призначення, попит на нову продукцію може або не виникнути, або опуститися нижче критичної величини, що покриває витрати на її виробництво, які на початковому етапі виробництва звичайно досить високі в порівнянні з витратами на виробництво традиційної продукції.

Список використаних джерел

1. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / авт. упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К. : Парламентське видавництво, 2009. – 632 с.

2. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Гесць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. – К. : Знання України, 2002. – 336 с.

3. Новий курс реформи в Україні. 2010 – 2015. Національна доповідь / за заг. ред. В.М. Гейця та ін. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

Н.В. Жданова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Підвищення ефективності інноваційної діяльності є запорукою виживання підприємства в умовах вкрай несприятливого економічного становища. Коли найбільші східні ринки збуту зменшуються на десятки відсотків, зв'язки внутрішніх ринків розірвані, а інтеграція на західні ринки збуту потребують фінансових інвестицій у модернізацію всіх процесів не тільки з точки зору конкурентоспроможності, а також з погляду введених на цих ринках обмежень та стандартів якості. На думки багатьох експертів у сфері економіки, політики та геополітики, якщо підприємства у короткий час не переорієнтуються на західні ринки збуту, що неможливо без підвищення ефективності роботи через інноваційну діяльність, то більша частина підприємств України не втримається на ринку. Важливість теми доведено тим, що протягом останнього року відбулися серйозні зміни у орієнтації України щодо моделей ведення

господарства, саме тому вже зараз необхідні дослідження, які б порівняли змінену систему з попередньою, а також проаналізували, у яких саме напрямках необхідно підвищувати ефективність роботи підприємства. Актуальність теми інноваційної діяльності займає одне з перших позицій для підприємців всіх рівнів, бо підвищення ефективності через інші засоби вже вичерпано та відходить на другий план, коли можливість тільки мати можливість вийти на альтернативні ринки західних країн потребують перш за все інновацій всіх бізнес-процесів. Особливу роль інноваційна діяльність також займає для залучення іноземного капіталу в економіку, оскільки, в теперішній час, в умовах дефіциту валютних надходжень іноземні інвестиції повинні відіграти роль рятувальної подушки для запобігання дефолту.

Інноваційний розвиток є визначальним фактором росту ефективності діяльності підприємства, підвищення якості продукції, економного використання ресурсів, запобігання екологічним наслідкам індустріалізації. Тільки за умови досягнення високого рівня інноваційної діяльності підприємств економіка країни зможе зайняти гідне місце у світовому процесі економічного розвитку. Саме інновація сприяє динамічному саморозвитку та забезпечує конкурентоспроможність на всіх ієрархічних рівнях економіки. Інноваційний розвиток підприємств – це визначений безперервний рух, що базується на впровадженні і реалізації інновацій, які зумовлюють поліпшення кількісних та якісних характеристик діяльності підприємства, забезпечують зміцнення його ринкових позицій та створюють умови для його прогресивного розвитку.

На відміну від поняття інноваційна діяльність, викладеного в Законі України, у світовій практиці прийняте таке формулювання: інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення і відновлення номенклатури і поліпшення якості продукції, що випускається (товарів, послуг), удосконалення технологій їх виробництва з наступним впровадженням і ефективною реалізацією на внутрішньому чи зовнішньому ринках. Інноваційна діяльність спрямована на реалізацію можливостей інтенсивного розвитку економіки будь якого рівня на засадах оновлення технологічних процесів і продукції, вдосконалення методів організації виробництва.

Досягнення науки і технології визначають не тільки динаміку економічного зростання, але і рівень конкурентоспроможності держави у світовому співтоваристві. На жаль, Україні поки пишатися нічим: її частка у світовому ринку наукомісткої продукції складає близько 0,3%, а частка інноваційної продукції – менше 5% від загального обсягу промислової продукції.

Головна мета інноваційного типу розвитку полягає в отриманні максимального економічного ефекту від кожної одиниці впровадженого

і перетвореного на товар винаходу та ідеї. Можна стверджувати, що в даний час в Україні державної інноваційної політики не існує. Разом з тим інтелект і знання є одним з головних резервів країни, причому єдиним відновлюваним ресурсом. Для його застосування у країні є головне – це освічені кадри та наука, але, на жаль, вони практично не використовуються, тому що немає внутрішнього попиту на інтелект і нове знання, немає інфраструктури, яка цей попит забезпечить.

Основою сучасних технологій є фундаментальна наука, яка створює інтелектуальні ресурси суспільства, основу сучасної технології.

Впровадження моделі інноваційного розвитку національної економіки (які функціонують в економічно розвинутих країнах) України суттєво ускладнює існуюча структура ВВП, бо головним джерелом валютних надходжень до державного бюджету залишаються гірничо-металургійний комплекс (32%), частково харчова та переробна галузі (25%), мінеральні продукти (10%), хімічна промисловість (8%). А власники цих виробництв до останнього часу фактично не здійснювали технологічну модернізацію промислових підприємств, оскільки й без цього мали певні конкурентні переваги на світових ринках за рахунок відносно дешевої робочої сили, сировини та енергоносіїв. У посткризовій економічній ситуації стан зовнішньоторговельного балансу української економіки лише погіршується, що підкреслює стратегічну безперспективність теперішнього місця України. Основна стратегія тих, хто контролюють ключові сектори української економіки, – збільшити свої прибутки, ігноруючи загальну деградацію національного господарського комплексу, зростаюче технологічне відставання, кризові процеси у науці та освіті.

У розвинутих країнах світу показник приросту ВВП за рахунок впровадження нових технологій становить 60-90%, тоді як в Україні він складає менше одного відсотка. Хоча Україна за кількістю науковців входить до першої десятки країн світу.

Таким чином, швидкість виходу України на сучасну траєкторію інноваційного розвитку залежить, насамперед, від збереження потенціалу галузевих науково-дослідних, проектно-конструкторських установ, оскільки вони відіграють головну роль в процесі матеріалізації інновацій. З Державного бюджету України фінансується ряд науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, пов'язаних з національною обороною та безпекою, за космічною та Чорнобильською програмами, окремими завданнями та програмами агропромислового комплексу та промисловості. Проте витрати за цими напрямками за останні роки були значно менші, ніж за розділом “Фундаментальні дослідження та сприяння науково-технічному прогресу”, що суперечить потребам матеріалізації інновацій. Наслідком цього стало зменшення масштабів інноваційної діяльності за останні 13 років.

Тому для забезпечення ефективного інноваційного розвитку економіки доцільно створити фонд сприяння формуванню малих підприємств у науково-інноваційній сфері; запровадити мінімальні орендні ставки для малих інноваційних фірм; встановити квоти для малих інноваційних підприємств при формуванні держзамовлень на інноваційну продукцію; створити керовану інноваційну модель розвитку країни шляхом затвердження національних пріоритетів, на основі яких необхідно започаткувати стратегічні програми розвитку, які об'єднують власні наукові розробки, власний кадровий супровід, вітчизняний виробничий сектор і бізнес. Ці програми мають ґрунтуватися на ресурсному і трудовому потенціалах України та забезпечити сталий, високотехнологічний розвиток економіки країни.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

А.В. Ковалевська

канд. екон. наук, доц.,

*доц. кафедри економіки підприємств міського господарства
Харківський національний університет міського господарства*

О.В. Шульга

інженер кафедри економічного аналізу та обліку

*Харківський національний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ПОСИЛЕННЯ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток країн з перехідними економіками характеризується наявністю регіональних диспропорцій. Україна, як і більшість пострадянських країн, одержала в спадок досвід пріоритету централізованого управління і суттєву диференціацію рівнів соціально-економічного розвитку регіонів. Проблеми регіональних диспропорцій в Україні не були вирішені, а лише поглибилися. Отже, в таких умовах усе більше актуалізується аналіз причин та факторів, що викликають посилення диференціації регіонального соціально-економічного розвитку.

Метою роботи є проведення комплексного аналізу діючих факторів, що зумовлюють посилення рівня диференціації соціально-економічного розвитку регіонів України. Аналіз факторів, що впливають на посилення рівня диференціації соціально-економічного розвитку регіонів України, було проведено, спираючись на роботи закордонних вчених В. Томас, М. Дайламі, Д. Кауфман а також

вітчизняних вчених Деркач М.І., Сімків Л.Є., Верланова Ю.Ю., Реутова В.Є. та ін.

В результаті дослідження авторами було виділено основні фактори, що зумовлюють посилення диференціації регіонального розвитку (РР) і розроблено схему факторів, що здійснюють вплив на посилення рівня диференціації соціально-економічного розвитку (рис. 1.). Фактори систематизовано і розділено: за масштабом впливу – на мезофактори (фактори, що викликають посилення диспропорції РР і діють в окремих регіональних соціально-економічних системах) і макрофактори (фактори, що викликають посилення диспропорції РР і діють на рівні держави); за причинно-наслідковим зв'язком – на I і II рівні, – до I рівня віднесено первинні фактори, що зумовлюють виникнення і вплив факторів II рівня, або похідних факторів, що викликають посилення диференціації РР.

Усвідомлення факторів та причин наявної диференціації, їхня класифікація є необхідною передумовою визначення напрямів ключових управлінських впливів та розробки дієвих заходів, обґрунтування доцільних методів та дій. Ми вважаємо на сьогоднішній день ключовим фактором посилення диференціації розвитку регіонів України існуючі структурні диспропорції, на дослідження яких в подальшому будуть спрямовані зусилля авторів.

К.С. Котков

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Розвинуті країни у сучасних умовах глобалізації економічного життя забезпечують свій розвиток за рахунок удосконалення існуючих технологій, техніки та використання принципово нових наукових досягнень.

Досвід розвинених країн і нинішній стан економіки у нашій країні свідчить, що найважливішою необхідною умовою економічного зростання і підвищення якості життя є інноваційна діяльність, в основі якої лежать інновації. А для цього мають досліджуватись передумови результативності реалізації інновацій підприємствами і національним господарством у цілому.

Одним з найбільш ефективних напрямків забезпечення підвищення ефективності промислового виробництва є пошук таких умов його функціонування, які б сприяли розвитку інноваційної діяльності підприємств на засадах маркетингу, спрямованої на розробку

Проблеми, що пов'язані із дослідженням інноваційної діяльності знаходять своє відображення в численних наукових публікаціях. Це пов'язано із зростанням ролі інноваційної діяльності як важливого фактору підвищення ефективності діяльності промислових підприємств і стратегій держав, спрямованих на інноваційний розвиток.

Україна як незалежна держава живе у взаємопов'язаному та взаємозалежному світі. Для України стратегічною метою є її входження до міжнародних науково-технічних потоків, які дозволять забезпечити конкурентоспроможність основних галузей промисловості, а науковий обмін дозволить зосередитися на вирішенні проблем стратегічної науково-технічної політики та на пошуку шляхів реалізації інноваційної моделі розвитку.

За сучасних умов орієнтації економіки України на підвищення конкурентоспроможності надзвичайно важливого значення набуває активізація інноваційної діяльності, оскільки без цього неможливо здійснити прогресивні структурні зрушення в країні, суттєво оновити реальний сектор і загалом забезпечити сталий соціально-економічний розвиток держави.

У наш час нововведення охоплюють усі сфери людської діяльності, радикально впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини в суспільстві. Неперервні і постійні інновації стають необхідною та природною формою існування будь-якої фірми, забезпечують їй конкурентоспроможність і виживання на ринку.

Характерною рисою сучасності є інтенсивне зростання інноваційної активності на міжнародному рівні: збільшуються державні витрати на науково-дослідні розробки, змінюються системи освіти і професійної підготовки спеціалістів, створюються нові наукомісткі галузі виробництва, формуються національні інноваційні системи; осягаються процеси введення і поширення інновацій – як вони працюють і як змусити їх працювати краще. Отже, інноваційні процеси охоплюють усі зміни, що відбуваються на планеті внаслідок людської діяльності. Інновації – це інструмент впливу на соціально-економічний процес розвитку суспільства.

Опанування механізмом управління інноваційними процесами є передумовою суттєвих радикальних рішень у сфері господарського, політичного і в цілому суспільного життя нашої країни. Принципово нові рішення називаються проривом, що означає розв'язання проблем новим, нетрадиційним шляхом. Це створює новий спосіб мислення і забезпечує ефективніші засоби виходу з кризових ситуацій.

Подальший економічний розвиток України, перспектива посісти належне місце в європейському співтоваристві та світі залежать насамперед від опанування інноваційної моделі економічного розвитку.

Інноваційний розвиток потребує вирішення на державному рівні ряду завдань у різних сферах діяльності суб'єктів господарювання,

спрямованих на виявлення відхилень від головної мети внутрішніх і зовнішніх елементів діяльності, пошук і обґрунтування шляхів їх приведення в гармонійну відповідність, що має на меті створення умов стійкого соціально-економічного розвитку як самого суб'єкта, так і суспільства в цілому.

На сучасному етапі, поняття інновація охоплює не лише нові товари, але й інші досягнення. Тому, інновація – це також зміна в процесах, таким чином старі товари виготовляються новими способами. Новинки, спричинені інноваціями, можуть мати місце в сфері послуг чи в системах управління та маркетингу, завдяки яким товари та послуги створюються та розповсюджуються.

Інновації – введення чогось нового, модернізація, реформа; внесення засобів у нову технологію, нові форми організації і управління, що охоплюють не тільки окремі підприємства, а і їх сукупність, галузі. Існують різні думки вчених щодо визначення інновацій.

Технологічні інновації в існуючих галузях можуть активно з'являтися у фазі кризи, оскільки саме на етапі макроекономічної стагнації найактуальнішими є проблеми запровадження технологічної модернізації задля зниження виробничих коштів. У фазі кон'юнктури технологічні інновації є надзвичайно важливими у зв'язку з проблемою високих виробничих витрат та необхідністю субституції живої праці працею уречевленою.

Життєвий цикл інновації складається з розробки, випробування, виходу на ринок, зростання, насичення і спаду творчих ідей.

Інноваційний потенціал, що входить до складу механізму маркетингу інноваційної діяльності, є комплексом синергічно взаємопов'язаних ресурсів підприємства, котрий має відповідати розвитку інноваційної активності підприємства і визначати спроможність підприємства (матеріальну, інтелектуальну, інформаційну, економічну тощо) до реалізації цілей у сфері інноваційної діяльності через постійний пошук, використання і розвиток нових сфер і способів ефективною реалізації наявних і перспективних ринкових можливостей. Підприємства, які повніше використовують інноваційний потенціал виробництва за умови одного і того ж обсягу поточного виробництва інноваційної продукції, мають вищу рентабельність інноваційної діяльності.

Україна за рівнем інноваційного розвитку й інноваційного потенціалу значно відстає від провідних країн світу. Для подолання такого розриву Україні потрібно більш активно залучатися до міжнародних науково-технічних та інвестиційних коопераційних зв'язків. У сучасних умовах міжнародна науково виробнича кооперація для України має низку важливих переваг. Вона дозволяє, по-перше, створювати нові чи

модернізувати діючі виробництва з випуску продукції, ефективної для вітчизняного підприємства і конкурентоспроможної на світових ринках, забезпечуючи вигідні позиції для українських споживачів цієї продукції; по-друге, швидко й радикально підвищувати технічний рівень виробництва, поліпшувати техніко-економічні та якісні параметри продукції на основі впровадження передових вітчизняних і зарубіжних технологій. Оскільки міжнародна науково-виробнича кооперація є одним із важливих інструментів підвищення конкурентоспроможності у всіх її аспектах, то досягнення якісно нового рівня конкурентоспроможності буде для України принципово неможливим, якщо вона й надалі буде нехтувати можливостями, які надає розвиток міжнародної кооперації.

І.Г. Курінна

*ст. викладач кафедри економіки підприємства
та міжнародного бізнесу
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасне підприємництво функціонує в зовнішньому середовищі яке постійно змінюється і динамічно розвивається. Основна проблема для підприємства полягає в складності пошуку механізмів пристосування до ринкової ситуації. На дану ситуацію впливає безліч різних чинників, які можна розділити на зовнішні і внутрішні.

До зовнішніх факторів можна віднести складність пристосування до мінливих політичних і макроекономічних умов, посилення конкуренції в галузі, результати науково-технічного прогресу, поява нових форм організації підприємництва, розвиток інформаційних технологій та ін.

До внутрішніх факторів належать посилення вимог споживачів до якості продукції, скорочення життєвого циклу продукту, поява нових конкурентів у галузі, складність завоювання своєї ніші на ринку, поява нових стратегічних об'єднань.

Динамізм представлених факторів на різних етапах життєвого циклу підприємства проявляються неоднозначно, що вимагає побудови ефективної системи управління на кожному етапі. Таким чином, можна стверджувати, що одним з основних важелів забезпечення ефективності функціонування та виживання фірми в ринкових умовах є раціональна управлінська діяльність.

Гнучкість управління, здатність оперативного перебудовуватися, чи не упустити нові можливості, що відкриваються ринком і

нововведеннями, бачити перспективи розвитку – всі ці якості в даний час стають головними важелями менеджменту підприємства в конкурентній боротьбі. Необхідність орієнтації на споживчий попит, проведення маневреної науково-технічної, інноваційної та ринкової політики стали основоположними ідеями нової філософії управління та розвитку фірми. Все це зумовило визнання фірмами необхідності розробки та реалізації системи стратегічного управління підприємством.

Інноваційна стратегія розвитку підприємства це комплекс правил постановки і прийняття рішень, цілей і задач і способів і методів переведення підприємства з існуючого стану в нове положення на основі впровадження продуктових, технологічних, управлінських, соціальних, економічних, екологічних, організаційних інновацій та обґрунтування ринкової стратегії фірми. Розробка інноваційної стратегії розвитку підприємства повинна будуватися на принципах всеосяжності, надійності, своєчасності, економічності, а також простоти і незалежності від інших варіантів запланованих інновацій. Таким чином, формування моделі інноваційного розвитку підприємства повинно враховувати фази інноваційного процесу на підприємстві. Остаточне рішення і включенні інновації в стратегію розвитку підприємства здійснюється після проведення відповідної оцінки по основним фінансово-економічними показниками. А також розгляду даних показників в динаміці та оцінці ризиків реалізації представленої інновації.

Розробка моделі стратегії розвитку підприємства повинна включати також аналіз поточного та можливого стану його інноваційного потенціалу на тому етапі життєвого циклу, на який розробляється дана інноваційна стратегія. Інноваційна стратегія розвитку підприємства повинна враховувати:

- організаційно-технічні заходи з підтримання виробничих потужностей та технічного переозброєння підприємства;
- будівництво, введення і освоєння окремих виробничих потужностей, які обумовлені необхідністю збільшення випуску продукції;
- вибуття потужностей внаслідок скорочення або перепрофілювання виробництва;
- розвиток профільних для даного підприємства технологій;
- необхідність забезпечення стійкості його розвитку;
- розробку та впровадження інновацій та ін.

Процес моделювання інноваційної стратегії розвитку підприємства складається з декількох етапів:

- визначення мети моделювання;
- постановка задачі моделювання;
- побудова теоретичної моделі;
- техніко-економічна оцінка моделі

– перевірка на змістовному теоретичному рівні відповідності моделі поставленої задачі ухвалення рішення про реалізацію.

Разом з тим, управління інноваційною діяльністю є процесом постійного прийняття управлінських рішень на етапах планування, організації, мотивування, контролю та регулювання, а їх досить часто приймають в умовах невизначеності. високий

рівень ризику в інноваційній діяльності підприємств пояснюється тим, що інноваційні рішення, з одного боку, вимагають значних затрат коштів, а з іншого – не всі інновації приносять очікуваний економічний ефект підприємству. Великі витрати на дослідження, розробку, проектування, побудову моделей, їх тестування, маркетингові дослідження підприємства здійснюють перш ніж новий продукт буде впроваджений на ринок, а в багатьох випадках активно пропаговані концепції нових продуктів не досягають навіть фази комерціалізації. Інноваційний продукт, який все ж впроваджений на ринок, з одного боку, повинен повернути підприємству витрачені на його розробку кошти, а з іншого - компенсувати також і інші витрати, понесені підприємством.

Ризики інноваційної діяльності можна розглядати в двох аспектах. По-перше – як можливість виникнення загроз для підприємства, по-друге - як наслідки, які ці загрози можуть нанести. Найбільш небезпечними для підприємств можна вважати ті загрози, які можуть мати сильний потенційний вплив на результати інноваційної діяльності. Істотною загрозою можуть бути також події, ймовірність настання яких порівняно невелика, однак у разі їх виникнення вони можуть нанести серйозні негативні наслідки для підприємства.

В.О. Курінний

канд. екон. наук, доц.,

*доц. кафедри економіки та менеджменту туристичної діяльності
Дніпропетровський гуманітарний університет*

ІННОВАЦІЇ В ТУРИЗМІ

Туризм є одним з основних видів економічної діяльності, який надає позитивний вплив на економічне зростання і зайнятість в країні, оскільки має великий вплив на такі ключові сектори економіки, як транспорт, послуги готелів та ресторанів, торгівля, будівництво, виробництво товарів народного споживання і багато інших. Туризм є важливим інструментом подання інформації про Україну в світі, формує наші цінності і сприяє розвитку привабливості країни, яка є результатом багатовікового культурного обміну, мовного розмаїття і творчості. Крім того, туризм стає все більш важливим аспектом у житті громадян, які

все більше і більше подорожують в бізнес-цілях або для відпочинку. Як діяльність, яка зачіпає культурну і природну спадщини, а також традиції та сучасну культуру в країні, туризм дає можливість для економічного зростання і сталого розвитку України.

Таким чином, туризм є складним міжгалузевим комплексом, який потребує системного підходу до регулювання соціально-економічної взаємодії багатьох галузей господарства як на державному, так і на регіональному рівнях.

Інновації у сфері туризму відповідають не лише за розвиток галузі, вони спрямовані на створення нового або зміни існуючого продукту, на вдосконалювання транспортних, готельних та інших послуг, освоєння нових ринків, впровадження передових інформаційних і телекомунікаційних технологій та сучасних форм організаційно-управлінської діяльності

У сучасній економіці роль інновацій значно зростає. Це викликано тим, що в ринковій економіці інновації являють собою метод конкуренції, оскільки інновація веде до зниження собівартості, цін і зростання прибутку, до створення нових потреб, до припливу грошей, до підвищення іміджу (рейтингу) виробника нових продуктів, до відкриття і захоплення нових ринків, у тому числі і зовнішніх [1].

Інновація, як процес або продукт, може стати однією з головних статей доходу підприємства, істотно впливаючи на збільшення прибутку.

Однак необхідно відзначити, що на впровадження інновацій в туризмі значний вплив мають економічна ситуація в країні, соціальний стан населення, національне законодавство, а також міжурядові та міжнародні угоди.

Тому мотиви і причини появи інновацій в туристській діяльності в кожній країні різні. Проте можна виділити декілька характерних рис: зростання потреби населення в знайомстві зі способом життя в інших регіонах і придбанні нових знань; перенасичення населення багатьма традиційними напрямками поїздок; загострення конкуренції, зростання пропозицій стандартизованих глобальних продуктів; необхідність стримувати виїзд своїх громадян в зони, аналогічні за умовами регіонах своєї країни (природа, культура, клімат); гармонійне об'єднання привабливих умов відпочинку і подорожей (природних і культурних особливостей, можливостей проведення дозвілля, придбання специфічних товарів і спеціальних туристських послуг) для повного задоволення потреб найвибагливіших туристів; технологічна революція і експансія послуг в економіці; перехід від економіки пропозиції до економіки попиту.

Так, базуючись на положеннях Генеральної угоди про торгівлю послугами, в туристській сфері розвивається інноваційна діяльність за трьома напрямками:

1. Впровадження нововведень (організаційні інновації), пов'язаних з розвитком підприємства і туристського бізнесу в систему і структуру управління, включаючи реорганізацію, укрупнення, поглинання конкуруючих суб'єктів на основі новітньої техніки і передових технологій; кадрової політики (оновлення і заміна кадрового складу, система підвищення кваліфікації, перепідготовка та стимулювання працівників); раціональної економічної та фінансової діяльності (впровадження сучасних форм обліку та звітності, що забезпечують стійкість положення і розвитку підприємства).

2. Маркетингові інновації, що дозволяють охоплювати потреби цільових споживачів або залучати не охоплених на даний період часу клієнтів.

3. Періодичні нововведення (продуктові інновації), спрямовані на зміну споживчих властивостей туристського продукту, його позиціонування і дають конкурентні переваги [1].

Не можна також не відзначити і роль науково-технічного прогресу, який справив величезний вплив на інноваційну діяльність в соціально-культурний сервіс і туризм через високі технології, до числа яких належать нові матеріали, мікропроцесорна техніка, засоби інформації та зв'язку, біотехнології.

Інновації в туризмі слід розглядати як системні заходи, що мають якісну новизну й приводять до позитивних зрушень, що забезпечують стійке функціонування й розвиток галузі в регіоні. Так, ідея створення та реалізація туристських проектів, які навіть не приносять спочатку істотного прибутку, але можуть дати поштовх розвитку туризму й тим самим активно сприяти створенню додаткових робочих місць і зростання доходів населення.

До основних принципів інновацій у туризмі відносять [2]:

1. Принцип науковості, що полягає у використанні наукових знань і методів для реалізації інновацій, відповідних до потреб туристів.

2. Принцип системності. Розроблювальна стратегія інноваційного розвитку сфери туризму в регіоні повинна враховувати фактори й умови, необхідні для задоволення потреб людей у відпочинку; ресурсні можливості регіону (економічні, фінансові, кадрові, природні, історико-культурні й інші); соціальний вплив на суспільство; фактори зовнішнього середовища.

3. Принцип відповідності інновації потребам туристів. Пропонуються тільки ті нововведення, які дійсно потрібні клієнтам, а не ті, які може зробити й впровадити туристська організація.

4. Принцип позитивності результатів, що полягає в попередженні нерозумного, не продуманого створення й впровадження нововведення, яке може бути небезпечно, по-перше, для туриста; по-друге, для конкретного підприємства; по-третє, для біосфери й суспільства в цілому.

5. Принцип іманентності інвестиційним процесам. Для проведення необхідних досліджень, розробки й матеріалізації інновацій використовуються інвестиційні ресурси, ефективність яких визначається ступенем значимості й масштабністю нововведень.

6. Відповідність інноваційної діяльності і її результатів (нововведень) рівню розвитку суспільства.

7. Принцип зв'язності. Процес нововведення закінчується появою на ринку продукту, який повинен на певному етапі свого життєвого циклу викликати потребу (стимулювати ідею) створення наступного нововведення й забезпечувати фінансову підтримку цього процесу.

Основними напрямками інноваційної діяльності в сфері туризму і гостинності є:

- випуск нових видів туристського продукту, ресторанного продукту, готельних послуг та ін.;

- використання нової техніки і технології у виробництві традиційних продуктів;

- використання нових туристських ресурсів, що раніше не використовувалися. Унікальний приклад - подорожі туристів на космічних кораблях;

- зміни в організації виробництва і споживання традиційного туристського, ресторанного продукту, готельних послуг та ін.; новий маркетинг, новий менеджмент;

- виявлення і використання нових ринків збуту продукції (готельні та ресторани ланцюги).

Таким чином, інновації та нові інформаційні технології стають визначальними факторами для конкурентоспроможності індустрії туризму та активізації обмінів з іншими секторами економіки, з ним пов'язаними. В умовах глобалізації держава повинна відмовитися від практики протекціонізму і створювати середовище, що стимулює інновації і ризик, приплив іноземного капіталу в інноваційну сферу при дотриманні загальних умов розвитку національного підприємництва.

Хотілося б відзначити, що нововведення як процес зміни характерні своєю незворотною, спрямованістю і закономірністю. Тільки одночасна наявність цих трьох властивостей в проведених змінах пов'язує їх з процесом розвитку, тобто класифікує їх як реалізацію «функції розвитку» стосовно конкретного об'єкта управління. Інновації в сфері туризму іноді виникають абсолютно несподівано і навіть непередбачувано під впливом подій у суспільстві.

Список використаних джерел

1. Новиков В.С. Инновации в туризме: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / В.С. Новиков. – М.: Издательский центр «Академия», 2007 – 208 с.

2. Малахова Н.Н. Инновации в туризме и сервисе / Н.Н. Малахова, Д.С. Ушаков. – М.: ИКЦ «МАРТ», Ростов: Издательский центр «МАРТ», 2008. – 224 с.

Д.О. Мухін

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

Вперше термін «інновація» запропонував австрійський вчений Й. Шумпетер (1930 р.). Він розглядав інновацію як будь-яку можливу зміну, що відбувається внаслідок використання нових або вдосконалених вирішень технічного, технологічного, організаційного характеру в процесах виробництва і збуту продукції. У сучасній вітчизняній економічній літературі ще не визначено єдине загальне поняття «інновація». У загальному випадку під інновацією розуміється використання нової техніки і технологій, методів організації. Згідно з міжнародною практикою, «інновація» є кінцевим результатом інноваційної діяльності, що отримав втілення у вигляді нового або вдосконаленого продукту, технології або в новому підході до послуг. У Законі України “Про інноваційну діяльність” термін “інновації” вживається в такому значенні: “новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери”. Сьогодні термін «інновація» поширений і активно використовується в усіх галузях економіки.

Наповнення змісту зазначеного поняття здійснюється через певну діяльність, яка забезпечує існування інновації. У теорії і практиці така діяльність називається інноваційною. За існуючими визначеннями, остання являє собою взаємозалежну та узгоджену послідовність дій, що допускає використання проміжних і кінцевих результатів науково-дослідних робіт для втілення їх у новому чи удосконаленому товарі за допомогою технологічного процесу виготовлення продукції. У цьому контексті інноваційна діяльність розглядається як матеріалізація науково-технічного прогресу, яка спрямована на практичне використання науково-технічного результату й інтелектуального потенціалу з метою отримання нового чи поліпшення існуючого продукту, способу його виробництва та задоволення потреб суспільства в високоякісних товарах і послугах.

Інноваційна діяльність, особливо у харчовій промисловості, є одним із істотних елементів відновлення економіки. Вона потребує використання комплексу науково-технічних та промислових факторів, які встановлюють ринкове середовище, яке треба розглядати з погляду їх впливу на економіку країни. Впровадження інновацій тільки тоді має успіх, коли ефект для економіки та суспільства перевищує наявні затрати, інновація використовується протягом значного періоду часу. Збереження стабільного позитивного приросту продукції у харчовій промисловості потребує постійного техніко-технологічного оновлення підприємств, тому що недостатній рівень розвитку технологічної бази, притаманний багатьом структурним підрозділам цього виду діяльності, становить проблему, яка вимагає активізації інноваційної діяльності.

В Україні у 2012 році, за даними Держкомстату, нараховувалось 358 підприємства харчової промисловості, які впроваджують інновації, що на 115 одиниць більше, ніж у 2010 році. Аналіз даних свідчить про те, що кількість підприємств, які витрачали кошти на інноваційну діяльність, а, зокрема, на дослідження і розробки порівняно з 2006 роком зменшилось на 0,15 %. Це зумовлено тим, що сьогодні недостатньо кваліфікованих фахівців, які здатні впроваджувати новітні технології в процес виробництва продукції та відповідати за якість самої продукції. Також значно збільшилась кількість підприємств, які витрачали кошти на придбання машин, обладнання установ з 114 одиниць із 243 (0,5 %) у 2010 році до 256 із 358 (0,7 %) – у 2012 році. Однак, знизилась кількість підприємств, які витрачають кошти на придбання нових технологій, що пов'язано з високою вартістю зарубіжних технологій та відсутністю вітчизняних. Це є одною із основних причин гальмування темпів розвитку галузі, яка також зумовлює нестачу передумов для стійкого зростання в майбутньому, спрямованого на оновлення стану матеріально-технічної бази харчової промисловості.

У галузі відбувається нагромадження застарілої техніки та обладнання, відсутні достатні джерела для відтворення основних засобів, що призводить до низької продуктивності праці, високих цін і низької якості продукції. Тому в основу зростання конкурентоспроможності та економічної ефективності харчової промисловості має бути покладено постійне і швидше оновлення основних засобів, що вимагає від підприємств галузі пошуку джерел, а від держави – створення умов для інвестування.

Для подолання технологічного й технічного відставання підприємств та підвищення технічного рівня виробництва, що забезпечує конкурентоспроможність продукції за ціною і якістю та витіснення аналогічних товарів, які імпортуються, необхідно: оздоровлення фінансово-економічного стану підприємств; зниження відсоткової ставки до рівня, за якого стане можливим кредитування виробництв, орієнтованих на внутрішній ринок; створення

умов для залучення інвестицій в галузі й кредитування підприємств банками другого рівня; залучення іноземних інвесторів у виробництво окремих споживчих товарів з метою підвищення технологічного й технічного рівня виробництва; визначення пріоритетів і селективна інвестиційна підтримка найефективніших підприємств, що випускають високотехнологічну, конкурентну продукцію на внутрішньому й зовнішньому ринках; надання технічної, технологічної і методичної допомоги підприємцям з організації і розвитку виробництва, оформлення бізнес-планів

Особливу увагу варто приділити питанню фінансування розвитку інновацій, яке, на жаль, в Україні не здійснюється належним чином.

Активність інноваційної діяльності у харчовій промисловості пов'язана з фінансовим станом підприємств тому, що фінансування інновацій більш як на 75 % здійснюється за рахунок власних коштів підприємств, що, з одного боку, зменшує навантаження на бюджет країни, а з іншого – зумовлює недостатність коштів для забезпечення вимог науково-технічного прогресу.

Іншим за значенням фінансовим джерелом інноваційної діяльності підприємств харчової галузі є кредити, хоча їх частка незначна. Зарубіжні інвестори у 2012 році, як і в 2010 році, на інновації коштів взагалі не витрачали, хоча у 2011 році їх внесок в провадження інновацій був доволі помітним. Державне фінансування інноваційного розвитку харчових виробництв не перевищувало 0,2 % у 2011 році, а в 2010 та 2012 роках воно взагалі не здійснювалось. Отже, підприємства харчової промисловості мають власні фінансові ресурси, водночас для повного забезпечення інвестиційно-інноваційної діяльності цих ресурсів недостатньо.

Науковий керівник: С.В. Дубінський канд. екон. наук, доц.

Я.О. Перепелиця

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Методологію впровадження продукції, що має в собі нові знання та рішення, називають інноваційною діяльністю. Тому інноваційна діяльність – це не наука і не промисловість, це транспортер науки в промисловість та інші галузі.

Вона виникла і розвинулась у різних країнах по-різному. У країнах-лідерах вона виникла природно, як результат найбільш оптимальних заходів із систематичної модернізації (оновлення)

виробництва й експорту нової продукції на світові ринки. У ряді розвинутих країн за вимогою бізнесу створювали атмосферу інноваційного підприємництва прийняттям відповідних законодавчих актів. У результаті, в країнах-лідерах щорічно здійснюються інновації до 70% підприємств, а рівень витрат на науку і проектні роботи в цивільній сфері перевищує 3% відносно ВВП.

Проголосивши намір перевести економіку України з індустріального шляху розвитку на інноваційний, необхідно використати здобутки цивілізації в частині організації інноваційної діяльності. По-перше, все починається зі створення сприятливих умов для розвитку інноваційної справи, без цього прогрес малоімовірний. По-друге, це створення розвинутої інфраструктури, без якої інноваційна справа існувати не може.

Пропозиції щодо вдосконалення управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах:

1. Інформаційної структури:

- створення інформаційних баз даних для забезпечення повною науково-технічною інформацією, інвесторів, підприємств та органів влади;

- створення як державних, так і інших підприємств, які, використовуючи сучасні інформаційні системи, сприяли б доступу суб'єктів інноваційної діяльності до всіх можливих матеріалів з науковотехнічної інформації;

- створення на базі провідних науково-дослідних або навчальних закладів центрів форсайтних досліджень разом із визначенням головного центру управління такими дослідженнями;

- розробка плану заходів із започаткування роботи маркетингових компаній (підприємств) з прогностичного аналізу ринків інноваційних товарів на замовлення ініціаторів (суб'єктів інноваційної діяльності) конкурентоспроможних інноваційних пропозицій.

2. Наукової та науково-технічної структури:

- вдосконалити державну структуру з питань трансферу технологій та оцінювання об'єктів інтелектуальної власності;

- поліпшити діяльність Української державної інноваційної компанії шляхом зміни її роботи на системне вивчення і впровадження найсучасніших інноваційних проектів;

- організація заходів з проведення міждисциплінарних науково-технічних робіт, створення державного центру з координації і організації таких робіт на базі провідної науково-дослідної установи;

- розробка плану заходів зі створення на базі науково-дослідних установ та освітніх установ інжинірингових, реінжинірингових, різноманітних інноваційних підприємств та бізнес-інкубаторів;

- подальший розвиток техноцентрів з розробки і впровадження інновацій;

– перетворення міст з високим науково-технологічним та інтелектуальним потенціалом на регіональні осередки інноваційного зростання – технополіси;

– створення регіональних інноваційних компаній із залученням місцевих і центральних наукових та проектних, навчальних закладів, окремих учених і потенційних місцевих інвесторів (тобто створення регіональних венчурних підприємств та інноваційних фондів);

– створення спеціалізованих інноваційних компаній галузевими і міжвідомчими міністерствами, державними комітетами та іншими відомствами.

3. Фінансової структури:

– створення широкого кола небанківських фінансових установ комерційного характеру;

– створення та розвиток Українського банку реконструкції та розвитку;

– створення компаній зі страхування ризиків інноваційних проектів, що впроваджуються державними установами, організаціями і підприємствами;

– створення венчурних компаній (фондів) з підприємницького впровадження інноваційних проектів.

Важливим напрямом перспективного розвитку інноваційної діяльності промислових підприємств є комерціалізація науково-технічної сфери на основі ринкових механізмів. З цією метою слід здійснити заходи щодо об'єднання промислового, банківського та торговельного капіталу у потужні структури, здатні фінансувати науку і високотехнологічні конкурентоспроможні товари і послуги. При цьому доцільно використовувати обґрунтовані автором пропозиції щодо вдосконалення управління інноваційною діяльністю на промислових підприємствах.

Список використаних джерел

1. Бердашкевич А.П. Об основах инновационной политики и деятельности США / А.П. Бердашкевич // Инновации. – 2002. – № 4. – С. 61–64; – № 5. – С. 57–62.

2. Бесараб Є.О. Формування промфінгруп в Україні та стимулювання руху інвестиційних ресурсів / Є.О. Бесараб // Фінанси України. – 2001. – № 6. – С. 114–119.

3. Бойко И.В. Инновационная экономика: мировой опыт и Россия / И.В. Бойко // ЭКО. – 2002. – № 11. – С. 170–178.

4. Бутко М. Проблеми реалізації інноваційної моделі розвитку економіки на регіональному рівні / М. Бутко // Економіка України. – 2002. – № 11. – С. 4–10.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИТРАТ НА ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Значення інноваційної діяльності підприємства дуже велике, оскільки саме така діяльність зумовлює його технічний розвиток і, як наслідок, фінансово-економічну заможність. Без високотехнологічного виробництва неможливо в сучасних умовах глобалізації випускати конкурентоздатну продукцію. Виходячи з цього, особливої актуальності набувають проблеми ефективності інноваційних процесів та обґрунтування інноваційних рішень. Виникає необхідність вибору критеріїв та методів, за допомогою яких визначають ефективність і які є економічними індикаторами прийняття відповідного рішення в сучасних умовах.

Інноваційний процес багатошаблевий, і працюю учасника кожного шабля створюється інноваційний продукт, реалізований на останньому шаблеві в сфері його використання. Саме в цій, кінцевій сфері утворюється економічний ефект, що тією чи іншою мірою належить усім його творцям. І, природно, виникає проблема визначення такої частки (дольової участі). Існують, на жаль, об'єктивні причини, що серйозно утруднюють розв'язання цієї важливої проблеми. По-перше, результати інноваційної діяльності в багатьох випадках проявляються в окремих сферах – у кінцевого споживача інноваційного продукту. По-друге, ці результати розробник нової техніки змушений очікувати протягом тривалого часу, іноді роками. По-третє, результати одного інноваційного проекту часто використовуються для різних організаційно-технічних заходів й, навпаки, при здійсненні одного організаційного заходу часто використовуються результати кількох інноваційних проектів. По-четверте, окремі нові елементи, що підлягають обґрунтуванню, використовуються в комплексному продукті разом з іншими інгредієнтами, що також ускладнює локалізацію загального ефекту.

Для того, щоб виконувати порівняння за певними критеріями, потрібно мати у своєму розпорядженні певну кількість альтернатив, кожна з яких може бути базою порівняння, насамперед для розрахунку економічного ефекту. При цьому чим більшим буде набір варіантів, тим більше буде шансів на успіх обґрунтування інновації.

Оцінка ефективності інноваційних процесів повинна враховувати їх новизну, перспективність, прогресивність, ступінь ймовірності успіху. Частина науковців стверджує, що ці фактори неможливо оцінити у вартісному вимірі, тому найбільш доступним є експертне оцінювання за допомогою системи зважених бальних оцінок. Цей метод ґрунтується на таких положеннях: кожному науковому результату

присуджується певна кількість балів; враховується значимість очікуваного окремого результату за допомогою пропонованого коефіцієнта важливості; під час оцінки наукової результативності підсумовується сума балів по кожному окремому виду наукового результату, яке перемножується на відповідне значення коефіцієнта важливості. Перевагу має та науково-дослідна робота, яка набирає найвищий сумарний бал. Деякі дослідники пропонують в якості критерію економічної ефективності застосовувати прибуток, адже в сучасних умовах суб'єкти господарювання прагнуть до його максимізації. В багатьох випадках для визначення кращого варіанта техніки саме «витратний» підхід може забезпечити більш об'єктивні результати розрахунків.

Особливістю технології виробництва деталей у машинобудуванні є те, що на багатьох технологічних операціях можуть використовуватись по декілька альтернативних агрегатів. Для вибору найефективнішого із них прибуток не може слугувати критерієм ефективності. Адже виконуючи окрему операцію, агрегат не виробляє кінцеву продукцію і визначити частку прибутку, отриманого за його участі у виробничому процесі, є проблематичним. Тому в таких випадках в якості критерію ефективності треба використовувати не прибуток, а приведені витрати. Такий же підхід повинен бути і при визначенні економічної ефективності окремих технологічних процесів. Враховуючи те, що окремих технологічний процес є складовою технології виробництва продукції і тому визначити частку прибутку, яку обумовлює саме цей технологічний процес неможливо. Розраховувати економічну ефективність інноваційних процесів машинобудування доцільно виходячи не із прибутку, а використовуючи в якості критерію ефективності приведені витрати. Загальний економічний ефект від застосування інноваційного технологічного процесу слід визначати з урахуванням всього комплексу факторів, які притаманні цьому процесу і впливають на кінцевий результат.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

Н.А. Харченко

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ИННОВАЦИОННАЯ МОДЕРНИЗАЦИЯ ЭКОНОМИКИ

В современном мире, когда переход мирового хозяйства к приоритетам передовых технологических укладов обостряет конкурентную борьбу, все большее значение для стран приобретает создание динамично развивающейся инновационной экономики.

Необходимость управлять переводением экономики на новый путь развития актуализирует научные исследования в области теории модернизации. В связи с этим в экономической науке все большее распространение получает понятие инновационной модернизации. Отечественные ученые рассматривают его с разных сторон, в т. ч. как:

- процесс активизации нововведений со стороны высокотехнологичных и наукоемких отраслей, которые призваны стать инновационным ядром отечественной промышленности;

- переход к новому типу экономики, где ведущим фактором производства становится коммерциализация нового научно-технического знания;

- процесс эволюционного развития техники и технологий, подталкиваемые информационной революцией;

- процесс перехода к новому типу, модели развития страны;

- комплекс взаимосвязанных экономических, технологических политических и институциональных изменений, причем последние два являются ведущими.

Анализ применяемых подходов позволил сделать вывод о том, что понятие инновационной модернизации в экономической науке рассматривается слишком обще и для использования в управлении переходом экономики на инновационный путь развития необходимо его уточнение и конкретизация.

Понятие инновационная модернизация тесно связано с понятиями модернизация и модернизация экономики, что обуславливает необходимость их совместного рассмотрения.

В научной и специальной литературе имеется достаточно широкий спектр определений понятия модернизация, рассмотрение которых позволило сделать вывод о том, что в настоящее время данная категория применяется в следующих двух основных контекстах:

Во-первых, под модернизацией в науке понимают процесс комплексного совершенствования общественного устройства, т.е. его переход к более современным формам и состояниям на основе широкого использования достижений научно-технического и технологического прогресса. В ходе модернизации достигаются системные изменения производительных сил, политического, социального и институционального устройства. Потому этот вид модернизации в научной литературе еще называют системной модернизацией (Г.Б. Клейнер);

Во-вторых, под модернизацией понимают процесс совершенствования одной из сфер общественной жизни. В данном случае в качестве объекта модернизации могут выступать самые разные сферы жизни общества. Может осуществляться модернизация промышленного производства, социального обеспечения граждан, государственного управления, армии, политической системы и т.д.

В ходе обоих процессов реализуются комплексные преобразования (трансформация общественных отношений, структур, подсистем, образующих объект модернизации), результатом которых является переход соответствующего объекта к более высокому уровню системной организации. Поэтому современные исследователи все чаще склоняются к тому, чтобы рассматривать модернизацию не только как процесс трансформации, но и как инструмент, использование которого позволяет перейти обществу или его подсистеме к более высокому уровню организации, соответствующему наиболее передовым образцам современности.

Понятие модернизация экономики тесно связано с понятием системной модернизации. Оно концентрирует внимание на экономике как базовой системе, формирующей объективные предпосылки системной модернизации и закрепляющей новые формы экономических отношений. Поэтому недостаточно полное раскрытие сущности понятия системная модернизация обуславливает не в полной мере раскрытие сущности понятия модернизация экономики.

Под понятием модернизация экономики в научной литературе в настоящее время чаще всего понимается развитие экономической системы общества на основе передовых достижений в области техники и технологий в соответствии с новыми техническими условиями, требованиями, нормами, показателями качества, которое сопровождается необходимыми изменениями в институциональной и политической сферах общественной жизни.

Согласно теории инновационного развития, для достижения нового качества экономического роста необходимо, чтобы рост экономики опирался на продуктовые, процессные, маркетинговые и организационные инновации. Управление этим процессом составляет основу инновационного развития экономики. Поэтому предлагается использовать понятие инновационная модернизация экономики, под которым понимается не только переведение экономической системы на принципиально новый уровень обеспечения достижений современных параметров экономического развития за счет внедрения инноваций, как одновременное явление, но формирование способности экономики к инновационному саморазвитию. Безусловно, это может осуществляться только за счет эффективного взаимодействия методов и инструментов управления инновационным обновлением, последовательного и комплексного внедрения инноваций и создания и использования условий, способствующих инновационному обновлению. Это значит, что система управления сама должна на инновационной основе постоянно обновляться, перестраиваться. Данную категорию необходимо рассматривать как важнейшую характеристику модернизации и значительно отличную от понятий инновационного развития и модернизации экономики.

Список использованных источников

1. Батукова Л.Р. Модернизация: общие закономерности, основные аспекты управления / Л.Р. Батукова // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – М., 2012. – № 3(144). – С. 9 – 18.
2. Батукова Л.Р. Модернизация региональной социально-экономической системы в условиях глобального инновационного развития/ Л.Р. Батукова // Перспективы развития современного общества: инновации и модернизация: Материалы международной научно-практической конференции (25 июня 2012 г.): в 3 ч. – Ч.1. – Саратов: ИЦ «Наука», 2012. – С. 59–60. – 201с.
3. Батукова Л.Р. Концептуальные подходы к формированию системы управления модернизацией: взаимообусловленность экономического и институционального аспектов, основы управления проведением модернизационных реформ / Л.Р. Батукова // Посткризисное развитие современного общества: взгляд в будущее(экономические, социальные, философские, правовые аспекты): материалы международной научно-практической конференции (7 октября 2011 г.): в 3 ч. – Ч.1 / отв. ред. В.И. Долгий. – Саратов: ИЦ «Наука», 2011. – С. 49–58. – 224 с.
4. Белякова Г.Я. Модернизационные реформы: вопросы целеполагания и основные аспекты системы управления./ Г.Я. Белякова, Л.Р. Батукова // Проблемы современной экономики, Евразийский международный научно-аналитический журнал. – СПб, 2011. – № 4(40).
5. Клейнер Г.Б. Системная модернизация российской экономики / Г.Б. Клейнер // Сб. материалов Международной научно-практической конференции, посвященной 80-летию юбилею ВЗФЭИ. – М.: ВЗФЭИ, 2011.

В.В. Хрустальова

канд. экон. наук, доц.,

*доц. кафедри економічної теорії та конкурентної політики
Київський національний торговельно-економічний університет*

ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах сьогодення одним з пріоритетів розвитку промисловості в Україні в ряду стратегічних завдань щодо підвищення конкурентоспроможності та захисту вітчизняної продукції, в основу якої покладено процес інтеграції виробництва, фінансів, науки та освіти є створення інноваційної системи. Умови глобального ринкового середовища диктують необхідність активізації інноваційної діяльності

як найбільш ефективного способу підвищення конкурентоспроможності країни і подальшого її розвитку на інтенсивній основі. Логічним обґрунтуванням стратегічного напрямку розвитку, в якому ключова роль відводиться інноваціям, слугують безпрецедентні успіхи високорозвинених країн світу, що стали наслідком практичного впровадження інноваційних моделей розвитку.

Вітчизняна промисловість володіє вагомим інноваційним потенціалом, здатним забезпечити структурну трансформацію національної економіки і високий рівень науково-технологічного розвитку країни у цілому. Водночас, в Україні досі переважаючими джерелами зростання у промисловості слугували резерви виробничих потужностей, що не були задіяні протягом кризового періоду, і сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура. Збереження існуючої моделі розвитку промислового сектору України з орієнтацією на низькотехнологічні виробництва та експорт може призвести до зниження конкурентних позицій національної економіки і подальшого нарощування технологічного відставання від розвинутих країн [1, с. 98].

Триваючий нині спад виробництва у промисловості доводить необхідність стимулювання структурних зрушень, закладення підвалин нової національної економічної моделі розвитку, яка відповідатиме особливостям конкурентних викликів післякризового світу [2, С. 22].

Протягом 2005-2013 рр. інноваційний розвиток промисловості України відзначався нестабільністю. У докризовий період рівень інноваційної активності підприємств був найвищим у 2007 р. У 2013р. інноваційною діяльністю у промисловості займалися 1715 підприємств, або 16,8% обстежених промислових підприємств (у 2012р. – 1758 підприємств, або 17,4%). У регіональному розрізі найбільша кількість інноваційно активних підприємств у 2013 р. припадає на Харківську область (182), далі йдуть Київська (142), Миколаївська (116), Запорізька обл. та Івано-Франківська (87) області; найнижчу іноваційну активність продемонстрували Закарпатська (15), Волинська (23), Чернівецька (30), Сумська (32) та Полтавська (33) області. На технологічні інновації підприємства витратили 9,6 млрд.грн. (11,5 млрд.грн. у 2012р.). Частка коштів на придбання машин, обладнання та програмного забезпечення скоротилася до 58%, проте на внутрішні та зовнішні науково-дослідні розробки зросла до 17,1% (відповідно 13,7% і 3,4%); як і в попередні роки досить незначна частка коштів (0,9%) витрачається на придбання інших зовнішніх знань (придбання нових технологій) [3].

Ці процеси обумовлюються браком коштів та неефективно державною підтримкою інноваційної діяльності промислових підприємств України. Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності залишаються власні кошти підприємств – 72,9% загального обсягу витрат (проти 63,9% у 2012р.), фінансова підтримка держави –

1,9% (2,2%), кошти вітчизняних та іноземних інвесторів – 1,3% і 13,1% відповідно (1,3% і 8,7%); частка кредитів значно скоротилася і склала 6,6% (21,0%) [3].

Тому пріоритетним завданням державної політики на сучасному етапі має бути модернізація національної промисловості на основі активізації інноваційних процесів, повноцінного використання її потужного науково-технологічного потенціалу [4].

До основних принципів державної політики відносно інноваційного розвитку промисловості слід віднести: орієнтація економічного розвитку промисловості на інноваційний шлях; визначення найбільш актуальних пріоритетів інноваційного розвитку промислового комплексу; формування нормативно-правової бази щодо посилення стимулювання розвитку мережі технологічних інкубаторів, технопарків, технополісів тощо; створення умов для розвитку та використання вітчизняного науково-технічного та інноваційного потенціалу; взаємодія науки, освіти, виробництва та фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; здійснення заходів щодо формування та підтримки функціонування міжнародної науково-технологічної кооперації; трансферу технологій, захисту сучасної вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та подальше просування на зовнішній ринок; формування більш сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності промислового комплексу країни; розвиток інноваційної інфраструктури; підготовка висококваліфікованих робочих кадрів; формування системи захисту прав інтелектуальної власності держави, юридичних та фізичних осіб.

Список використаних джерел

1. Варналій З.С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З.С. Варналій, О.П. Гармашова. – К.: Знання України, 2013. – 387 с.
2. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2013 році: Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України. – К.: НІСД, 2013. – 576с
3. Інноваційна діяльність промислових підприємств у 2013 році/ Експрес-випуск. 14.04.2014 № 131/0/05.3вн-14. – Режим доступу: http://ukrstat.gov.uk/metaopus/2014/0115001_2014.htm.
4. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України. – К.: НІСД, 2013. – 71 с. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2013_table/1029_dok.pdf

СЕКЦІЯ 3 ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Д.Е. Баранець

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Однією з провідних галузей економіки є промисловість. Метою державного регулювання розвитку промисловості є створення сучасного, інтегрованого у світове виробництво промислового комплексу, здатного в умовах інтеграції та глобалізації розв'язувати основні завдання соціально-економічного розвитку та утвердження України як високотехнологічної держави. Це передбачає реалізацію завдань щодо активізації трансформаційно-інституціональної та інноваційно-інвестиційної діяльності промисловості з позитивним впливом на її обсяги і структуру виробництва, прискорення інтеграції промислового комплексу у світове виробництво.

У схваленій урядом Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року визначено варіант вирішення цих завдань через цільовий вплив держави на трансформаційні процеси і забезпечення найбільш сприятливих умов для виходу на якісно новий рівень промисловості за масштабністю, інституціональними можливостями, конкуренто-спроможністю, інновативністю, ефективністю, соціальною спрямованістю та екологічною безпекою. Названим проектом визначено напрями створення сприятливих умов для розвитку промислового виробництва, які по суті є основними завданнями його державного регулювання. Такими напрямами-завданнями є: запровадження ефективних механізмів координації і взаємодії держави, регіонів, бізнесу і суспільства при формуванні та реалізації промислової політики; подальше проведення інституційних перетворень у промисловості; формування нової системи прискореного інноваційного розвитку промисловості; удосконалення структури промислового виробництва та здійснення його технологічного переоснащення; вдосконалення інвестиційної політики; розвиток внутрішнього і зовнішнього ринків в умовах вступу України до СОТ; покращання макроекономічних умов діяльності промисловості; розвиток людського потенціалу в промисловості; активізація регіональної промислової політики; стимулювання соціальної спрямованості промислового бізнесу; забезпечення екологічної безпеки.

Залежно від специфіки завдань, що вирішуються, та типу галузей і форм власності державне регулювання промислового виробництва здійснюється у вигляді: а) прямого управління; б) регулювання підприємницької діяльності.

Пряме державне управління спрямоване на забезпечення ефективного функціонування промислового виробництва і включає: реформування системи управління промисловістю; визначення цілей та пріоритетів промислового розвитку і проведення структурної перебудови; підвищення ефективності управління корпоративними правами; фінансування та кредитування державних підприємств; укладення контрактів з керівниками державних підприємств; розвиток системи державних закупівель та державних замовлень; індикативне планування розвитку; інтегрування промислового комплексу в європейську і світову спільноту; поглиблення міжнародного співробітництва в науково-технічній та інноваційних сферах; перехід до європейських та світових стандартів.

Регулювання підприємницької діяльності спрямоване на формування конкурентного середовища для функціонування промислових підприємств і здійснюється шляхом реалізації заходів щодо їх підтримки та стимулювання розвитку. Механізми державного регулювання розвитку промислового виробництва конкретизуються в розрізі основних завдань регулювання.

Метою концентрації потенціалу держави, регіонів, бізнесу і суспільства для формування умов розвитку промислового виробництва передбачається запровадження ефективних механізмів їх взаємодії. В цьому контексті держава забезпечує створення сприятливих умов, захист і підтримку вітчизняного виробника, бюджетне фінансування, надає довгострокові привабливі кредити, державні інвестиції, нормативно-правове забезпечення, підтримку на міжнародному рівні. Регіональні та місцеві органи влади забезпечують оформлення землі, отримання дозволів та погоджень, у тому числі на використання енергетичних мереж та комунальної інфраструктури, вирішення соціальних питань.

Інституціональні перетворення в промисловому комплексі передбачають передусім: реформування промисловості як системи в цілому шляхом створення та відродження стратегічно важливих галузей, замкнених макротехнологічних комплексів, переважно тих, що належать до п'ятого та шостого укладів; стимулювання утворення великомасштабних об'єднань у вигляді концернів, холдингів, фінансово-промислових груп, які здатні виконувати повний спектр робіт з проведенням попередніх робіт з реорганізації та реформування окремих підприємств; сприяння розвитку транснаціональних компаній.

Створення системи прискореного інноваційного розвитку промисловості спрямоване на сприяння масштабному технологічному оновленню всіх галузей економіки на основі передових науково-

технічних розробок, формування платоспроможного ринку інноваційної продукції, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної промисловості на світових ринках. Для цього передбачається: вдосконалення нормативно-правової бази для стимулювання інноваційної діяльності; доведення рівня фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності до 1,7 % від ВВП; створення галузевого інноваційного фонду з наповненням його коштами від приватизації промислових об'єктів; створення академії промислових наук; реформування галузевої науки; включення наукових установ у великомасштабні об'єднання; стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури; створення галузевого центру трансферу технологій; стимулювання розвитку галузей п'ятого та шостого укладів.

Структурна політика спрямована на вдосконалення пропорцій промислового виробництва і має на меті формування структури випуску промислової продукції, яка відповідає потребам ринку, збалансуванню виробничих потужностей промисловості. Структурні зміни будуть здійснені за рахунок: випереджального розвитку наукомістких галузей; формування нових галузей (підгалузей) для виробництва принципово нових та суттєво поліпшених видів промислової продукції; розширення асортименту промислової продукції; створення нових підприємств, виробництв, цехів, дільниць для випуску нової продукції.

Інвестиційна політика передбачає: розвиток системи довгострокового інвестиційного кредитування; запровадження економічних механізмів для залучення інвестицій у конкурентоспроможні галузі промисловості; спрямування державних інвестиційних ресурсів суто на розвиток пріоритетних галузей; оптимізацію амортизаційної політики; впровадження податкової політики, яка стимулює інвестиційну та інноваційну активність; поліпшення економічних, правових та організаційних умов діяльності інвесторів; розвиток страхового бізнесу; посилення ролі інституціональних інвесторів (пенсійний фонд, інвестиційні та страхові фонди); створення суверенного інвестиційного фонду промисловості; реалізацію спільних (держава і бізнес) масштабних інвестиційних проєктів.

Науковий керівник: О.М. Зборовська, д-р екон. наук, проф.

*В.В. Божко
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день у світовому господарстві формується новий погляд на фактори економічного зростання. Досвід розвинених

країн показав, що основа стійкого економічного зростання забезпечується рівнем розвитку і динамізмом інноваційної сфери і відбувається на базі використання знань та інновацій як найважливіших економічних ресурсів. Саме інновації призводять до формування нових галузей і виробництв, а ініціатором їх є творчість людини-новатора.

Активізація людського фактора і прискорення науково-технічного прогресу – це взаємозалежні проблеми збалансованості та динамічного розвитку факторів виробництва. Сучасні технології мають ряд особливостей: вони вузько спеціалізовані, швидко застарівають, вимагають постійного удосконалювання, їх неможливо впровадити лише за допомогою документації, без людини – носія ноу-хау.

Людський потенціал визначається не тільки кількісним складом персоналу, який безпосередньо чи опосередковано пов'язаний з інноваційною діяльністю підприємства, а також і його якісними характеристиками, які розуміються як активи персоналу. Під активами персоналу розуміється сукупність колективних знань співробітників, їх творчих здібностей, умінь вирішувати проблеми, лідерських якостей, підприємницьких і управлінських навичок.

Рух по інноваційному шляху розвитку можливо тільки за наявності сприятливих умов для ефективної реалізації накопиченого інноваційного потенціалу країни і його подальшого нарощування, побудови дієвого механізму управління інноваційними процесами.

При цьому слід вказати на важливе, і навіть якоюсь мірою визначальне, значення психологічних аспектів інноваційної діяльності, що грають вирішальну роль в подоланні інноваційної інертності суб'єктів підприємництва різних форм господарювання, власників капіталу, держави. Виникає об'єктивна необхідність змінити відношення людей до нової реальності, психологію сприйняття ними інновацій, прищепити розуміння значення і ролі активізації інноваційних змін. Досягти цього можна тільки на основі глибокого пізнання дійсних мотивів інноваційної активності різних суб'єктів. Тому усебічне опрацювання аспектів мотивації, результативності інноваційної діяльності, що виступає вирішальним причинним чинником, і побудова, адекватного специфіці сучасних умов, мотиваційного механізму особливо актуалізується сьогодні.

Успішне проведення науково-технічної та інноваційної політики в Україні неможливе без активізації творчої активності та винахідництва, що крім того пов'язане з розвитком як вищої, так і професійної освіти. Матеріальна база багатьох вищих навчальних закладів (особливо технічних) на сьогоднішній час є застарілою, потребує оновлення. Так само і методи навчання. Зруйнована також система галузевих інститутів підвищення кваліфікації, у підприємств недостатньо коштів для внутрішньофірмової підготовки кадрів,

знизилась мотивація до винахідницької діяльності, винахідники шукають кращої долі за межами рідної держави.

Важливою складовою кадрового потенціалу є кваліфікаційний рівень персоналу, що веде інноваційну діяльність. До діяльності науковця, спеціаліста, керівника, службовця ставляться відповідні кваліфікаційні вимоги, визначаються посадові обов'язки й обсяг специфічних знань, що враховується при атестації кадрів та встановленні оплати праці.

Крім того кваліфікація персоналу здійснює вплив на сприйняття інновацій. По-перше, кваліфікація зумовлює той «максимум», на який здатен працівник, і в разі, коли інновація вимагає нових знань чи умінь, навичок, що виходять за межі цього «максимуму», може стати безпорадною. По-друге, кваліфікація є мотивуютьорючим фактором діяльності: що вищою є кваліфікація, то більшою мірою працівник керується внутрішніми й зовнішніми позитивними мотивами й охочіше бере участь у процесах впровадження й поширення інновацій. Крім того, кваліфікованих фахівців значно легше ознайомити з нововведенням.

Але практикуючи менеджери, як правило, не мають можливості покидати свою фірму і процес її функціонування скільки-небудь тривалий час, необхідне для традиційної очної і навіть заочної освіти. Це актуалізує проблему широкомасштабного впровадження дистанційних форм навчання, передусім, менеджерів, як адекватних потребам постійної і поєднаної з основною роботою освіти. Таким чином, широке поширення дистанційної освіти є однією з умов постійного підвищення рівня інтелектуального капіталу в товаристві і, в цій якості, чинника ефективного переходу до економіки знань [2].

Мотивацію у сфері інноваційної діяльності слід розглядати як необхідний елемент системи управління прогресивними змінами на макро- і мікрорівні, як джерело інтенсифікації інноваційної активності різних суб'єктів, як дієвий засіб подолання інертності їх мислення. Основна ідея мотиваційного механізму повинна полягати не в примусі суб'єктів здійснювати які-небудь зміни, а в пробудженні інтересу до самого змісту інноваційної діяльності. Звичайно, ніхто не може сказати, з достатньою мірою упевненості, як детально діє механізм мотивації, якої сили має бути мотиваційна дія, коли спрацює мотивуютьорючий чинник, тим більше, чому він спрацює у кожному конкретному випадку і до якого результату приведе. Але навіть розуміння структури і послідовності дії мотиваційного механізму інноваційної діяльності виступає важливим чинником для підвищення ефективності її здійснення [3].

В організації існує безліч факторів, що стимулюють або гальмують творчу активність. Так, такими факторами впливу є, перш за все, організаційна структура організації, стиль керівництва

безпосереднього керівника відділу, зайнятого інноваційною діяльністю, графік роботи та ефективне використання часу, умови праці, інноваційна культура та психологічний клімат в організації. Проте розбіжності в рівні кваліфікації, стажі роботи за спеціальністю та безпосередньо за даним напрямом діяльності, психологічні особливості і таке інше не можуть не впливати на продуктивність творчої праці персоналу, зайнятого інноваційною діяльністю. На все це необхідно зважати в процесі мотивації, головною ціллю якої є отримання інновацій, вирішення науково-технічних проблем суспільства, розвиток науки і техніки.

Список використаних джерел

1. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент / Н.В. Краснокутська – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
2. Благой В.В. Интеллектуальный капитал в эпоху глобализации мировой экономики / М. Н. Шевченко – Макіївка. : МЕРІ, 2011. – №6 (19). – С. 194 – 198.
3. Благой В.В. Мотивация инновационной деятельности / В.В. Благой, В.В. Благая, Е.Ю. Цымбаліст. // Економіка: проблеми теорії та практики. – Випуск 252: В VI т. – Т. I. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2009. – С. 205 – 210.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

О.О. Єгорова

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ЗНАЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Однією з провідних галузей економіки є промисловість, яка на меті має забезпечити: зростання національного багатства та продуктивного капіталу, розширене відтворення валового внутрішнього продукту, збільшення експорту над імпортом, розвиток середнього та малого бізнесу, умови для економічного та соціального розвитку суспільства.

Нині спостерігається падіння промислового виробництва в Україні. Така негативна тенденція є передусім наслідком економічного політичного режиму, який спрямован на захист приватних українських монополій, які контролюють весь великий бізнес в Україні. Користуючись всебічною підтримкою влади монополісти не зацікавлені в модернізації виробництва, впроваджені інноваційних технологій,

зменшенні енергоємності виробництва, а отже і собівартості промислової продукції та підвищення її конкурентоздатності.

Замість того, щоб створювати механізми державної підтримки малого та середнього бізнесу й тим самим мінімізувати наслідки падіння промислового виробництва, влада продовжує політику надання податкових пільг великому бізнесу та вливання мільярдів бюджетних і кредитних ресурсів у підприємства відомих олігархів-монополістів. Відсоткові ставки за кредитами залишаються необґрунтовано високими, державне кредитування реального сектора економіки майже відсутнє.

Але не все так погано, у схваленій урядом «Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної програми, розвитку промисловості на період до 2020 року» від 17.07 2013 року визначено варіант вирішення цих проблем. Це розпорядження має на меті визначення національних пріоритетів у промисловості шляхом забезпечення взаємоузгодженості параметрів промислової політики з бюджетною, податковою, митною політикою; накопичення та подальше використання у виробництві науково-технологічного, ресурсного та інтелектуального потенціалу; створення умов для проведення інноваційно-технологічної модернізації виробництва із збільшенням промислових виробництв новітніх технологічних укладів з поглибленою переробкою та випуском інноваційної продукції кінцевого споживання; активізація виробничої і фінансової кооперації із зарубіжними країнами на прийнятних для України умовах; оптимізація структури промислового виробництва з посиленням ролі внутрішнього ринку і прискореним розвитком видів діяльності, здатних забезпечити імпортозаміщення та приріст експорту в конкурентоспроможних секторах економіки; приведення системи технічного регулювання у відповідність з міжнародними стандартами стосовно якості продукції, екологічних вимог до продукції та технологічного процесу її виробництва, охорони праці, техніки безпеки; здійснення заходів, спрямованих на вдосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з вищою освітою, кваліфікованих робітників, професійного розвитку працівників промисловості. Передбачається створити систему стратегічного планування розвитку промисловості, що дасть можливість: прискорити прийняття управлінських рішень; оцінити можливі переваги та ризики внутрішньої і міжнародної економічної інтеграції видів економічної діяльності; підвищити стійкість промисловості України до глобальних геостратегічних та кон'юнктурних процесів.

Враховуючи велику конкуренцію на світовому ринку, зростання національної економіки буде залежати не тільки від розширення вітчизняного виробництва та його ефективності, але і від якості державного управління у промисловому секторі. У конкурентній боротьбі перемагає той, хто, поєднавши працю вчених і спеціалістів

шляхом використання інноваційних технологій, швидко реалізує обмежені матеріальні та трудові ресурси.

Для забезпечення конкурентоздатності кожне виробництво повинне створювати умови удосконалення та послідовного впровадження нових інноваційних технологій, здатних вирівнювати динаміку прибутковості та її зростання. Для окремих виробництв, підприємств, галузей, регіонів важливо мати резерв прогресивних технологій і вчасно їх впроваджувати з урахуванням занепаду використовуваних технологій.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

К.О. Зарубіна

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

В Україні на сучасному етапі розвитку існує значна кількість передумов для досягнення високих показників інноваційного розвитку.

Існують проблеми, які гальмують на сучасному етапі подальший розвиток інноваційної діяльності. Серед таких проблем можна виділити: фінансові, економічні, політичні, екологічні, організаційні, соціальні та інші.

В Україні дослідження з даної тематики здійснюються в рамках окремих програм Міністерства освіти і науки України Департаментом інноваційної діяльності (з залученням вчених). Виділено два основних напрямки:

1. Розробка законодавчої бази в області трансферу технологій та формування державної політики у сфері комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності за рахунок коштів державного бюджету України;

2. Розвиток інфраструктури українського ринку технологій шляхом формування основних ринкових механізмів і залучення підприємств до роботи з оцінки інтелектуальної власності, створеної в результаті виконання державних науково-технічних програм.

Труднощі, що виникли при вирішенні зазначених проблем технологій обумовлені наступними причинами:

1. Відсутністю сучасних чітких організаційно-правових та організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку підприємств;

2. Відсутністю централізації державних рішень з основних питань трансферу технологій та інноваційного розвитку українських підприємств, включаючи юридичні, фінансові та політичні;

3. Відсутністю венчурного капіталу і державної політики, яка стимулювала б процес його утворення, а також необхідного інвестиційного клімату і чітких державних гарантій для внутрішніх і зовнішніх інвесторів;

4. Відсутністю координації діяльності в цій сфері між Міністерством освіти і науки України, Мінпромполітики України, Державним агентством з інвестицій та інновацій, Мінекономіки України та НАН України.

Необхідно враховувати наявність різних форм впровадження інновацій у виробництво.

Перша форма оновлення виробничого апарату характерна для підприємств машинобудування: випуск нових конкурентоспроможних машин і агрегатів здійснюється в діючих цехах із застосуванням нових технологій, матеріалів, інформаційних комунікацій з установкою нових верстатів, переплануванням площ і виготовленням нової оснастки.

Друга форма впровадження інновацій різних видів здійснюється шляхом технічного переозброєння, реконструкції та розширення діючих і будівництва нових цехів і підприємств.

Дані форми характерні для виробництва, а так як в Україні більшість виробничих підприємств із застарілим обладнанням, то введення інновацій є основним завданням сучасної політики держави.

На сьогоднішній день серед проблем інноваційного розвитку України можна виділити чотири основні проблеми:

1. Відсутність фінансування програм з інноваційної діяльності в Україні;

2. Неузгодженість інтересів держави та представниками організаційних структур;

3. Швидкий розвиток НТП і повільне впровадження нововведень в техніку і технологію виробництва;

4. Низький рівень захисту інтелектуальної власності.

Введення інновацій повинно здійснюватися, в першу чергу, на промислових підприємствах, де знос основних фондів найбільш суттєвий, а застаріла техніка і технології виробництва вимагають великих витрат. Впровадження інновацій на промислових підприємствах відбувається не так стрімко як вимагаються.

Для підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств необхідно:

1. Створення законів і нормативів по впровадженню інновацій в державу, як на обласному, так і на регіональному рівні.

2. Розробити проекти з фінансування підприємств для ефективного впровадження ними інновацій.

3. Ввести пільги підприємцям для введення інновацій у виробництво так, щоб самі підприємці були в цьому зацікавлені.

В Україні є дуже великі перспективи інноваційного розвитку. Але через політичні, економічних і соціально-демографічних проблем впровадження нововведень стає особливо проблематичним. Багато підприємств відмовляються впроваджувати інновації через підвищених витрат. Останні дослідження показують, що науково-технічний прогрес стрімко розвивається, але навіть вчені не прагнуть впроваджувати інновації у виробництво. Через економічні проблем в Україні більшість вчених залишають територію країни, що позбавляє Україну більш ефективному розвитку НТП.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

М.А. Кавердій

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЖИТЛОВОМУ БУДІВНИЦТВІ ТА СТРАТЕГІЯХ ЙОГО РОЗВИТКУ

Впровадження нових технологій у сферу будівництва дає можливість реанімувати її, а надалі й активізувати розвиток цієї сфери, що, в свою чергу, сприятиме розвитку всіх сфер національної економіки та підвищенню ефективності функціонування економічної системи країни загалом. Це обумовлено тим, що власне сфера будівництва вимагає значної кількості робочих місць і товарів та послуг інших сфер економіки. В даний час сфера будівництва України перебуває в занепаді: її основні фонди зношені майже на 60 %, значна частина кваліфікованих кадрів втрачена. В такій ситуації необхідний інноваційно-технологічний прорив, який має бути детально описаний в національній та регіональних стратегіях житлового будівництва.

На жаль, положення щодо впровадження нових технологій у сфері будівництва житла дуже часто лише декларуються в стратегічних документах без конкретних пропозицій.

XXI ст. характеризується надзвичайно активним розвитком і впровадженням новітніх технологій у всі сфери життєдіяльності населення, у тому числі, в будівельну сферу, зокрема в проектування, будівництво і зведення житла. Від того, які новітні технології впроваджуються і як швидко це здійснюється, залежать масштаби житлового будівництва, будівельні матеріали, які при цьому використовуються, якість житла, екологічна безпека проживаючих у ньому та експлуатаційні затрати на його утримання. Ось чому всі стратегії житлового будівництва повинні розроблятися, коригуватися і

реалізуватися із врахуванням особливостей таких технологій та специфіки їх впровадження.

Зазначене актуалізує впровадження інноваційних технологій здійснення нового житлового будівництва в Україні. Такі технології впроваджуються, але надзвичайно повільними темпами. Важливо активізувати впровадження інноваційних технологій здійснення нового житлового будівництва в Україні.

Надзвичайно важливо розробляти та впроваджувати нові вітчизняні технології для будівництва. Для полегшення завдання необхідно розвивати вітчизняні виробництва якісних будівельних матеріалів на інноваційній основі. Для цього важливо ретельно вивчити зарубіжний досвід з метою його адаптації в Україні.

Слід показати, які найсучасніші матеріали можуть бути використані в Україні для виготовлення будівельних конструкцій; окреслити технології виготовлення матеріалів для будівництва; показати можливі для застосування методи монтажу будівельних конструкцій та інженерних мереж; охарактеризувати технічне забезпечення монтажних робіт, контроль параметрів будівель і споруд у процесі монтажу; розкрити особливості планування технологічних процесів, проектування технології будівельно-монтажних робіт. Бажано висвітлити особливості проектування, розрахунків, нових конструктивних рішень конструкцій будівель і споруд з металу, залізобетону, дерева і пластмас; окреслити нормативні навантаження і впливи на конструкції будівель і споруд; проаналізувати експериментальні дослідження роботи будівельних конструкцій; обґрунтувати особливості експлуатації і реконструкції будівель, споруд та інженерних мереж і надійність будівельних конструкцій тощо.

На жаль, інновації за напрямком «будівельні матеріали і технології» впроваджуються вкрай повільно. В результаті, потреби на будівельні матеріали зараз задовольняються вітчизняним виробництвом приблизно на 70%, решту доводиться закуповувати за кордоном. Крім того, впровадження сучасних технологій значно випереджає розробку відповідних будівельних матеріалів, що призводить до необхідності купувати їх за кордоном і до суттєвого збільшення витрат на будівництво.

Впровадження новітніх технологій в житловому будівництві повинно здійснюватись за наступними напрямками: будівельні матеріали і технології; архітектура і містобудування; будівельна техніка й устаткування; автомобільні дороги і споруди на дорогах; інженерні мережі й обладнання; екологія і безпека в будівництві. При цьому необхідно застосовувати досвід як вітчизняних, так і зарубіжних будівельних підприємств. Впровадження новітніх технологій дозволяє зменшити час будівництва, витрати на будівництво, покращити екологію завдяки використанню екологічно чистих будівельних

матеріалів, тобто відмовитись від традиційних – азбесту, токсичних видів пластмаси, деяких марок бетону тощо. Впровадження новітніх технологій у житловому будівництві сприятиме покращанню якості житлового фонду, його здешевленню, і, відповідно, матиме позитивний вплив на згортання процесів геттоізації та збільшення житлових оазисів.

Науковий керівник: О.М. Зборовська, д-р екон. наук, проф.

О.В. Колісник

канд. екон. наук,

ст. викладач кафедри економічної кібернетики та

управління економічною безпекою

Харківський національний університет радіоелектроніки

РОЛЬ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Велике значення для підтримки малого підприємництва, підвищення його життєздатності має система організації доступу малих фірм до механізму передачі технологій та результатів наукових розробок у виробництво на основі їхньої кооперації з великими компаніями. Термін венчурне (ризикове) фінансування використовували в широкому й вузькому значеннях. У широкому значенні – це весь вклад у ризикові, з погляду фінансових результатів, проекти, перш за все в галузі високих технологій. У вузькому значенні венчурне фінансування – це довго- або середньострокові інвестиції у вигляді кредитів або вкладень в акції, які здійснюються венчурними фондами з метою створення й розвитку малих швидкозростаючих компаній. В більшості венчурне інвестування здійснюється в акціонерний капітал малих та середніх підприємств в обмін на визначений пакет акцій. При цьому перевага надається тим компаніям, акції яких вільно не обертаються на фондовому ринку, а розподілені між її акціонерами. Головною перевагою венчурного капіталу є те, що від об'єкту інвестицій не потребується ніякої застави, а також йому не треба виплачувати інвестору проценти, як у випадку з банківським кредитом.

Венчурний капітал особливо важливий для малих високотехнологічних фірм (тобто малих фірм, товари і послуги яких значною мірою залежать від додатка науково-технічних навичок чи знань). Як правило, малі венчурні (ризикові) підприємства пов'язані зі сферою науково-дослідних і експериментально-конструкторських розробок, тому для визначення їх часто використовують поняття «малі інноваційні підприємства».

Ситуація у сфері інноваційної діяльності українських підприємств не є надто оптимістичною. Проблеми фінансування венчурних проєктів пов'язані не тільки з невмінням венчурних підприємців представити бізнес-пропозиції інвесторам, браком управлінських навиків, а й з обмеженістю шляхів виходу інвесторів із проінвестованих проєктів, зокрема через нерозвиненість фондового ринку, відсутність площадок для біржового розміщення акцій венчурних проєктів, складність пошуків стратегічних інвесторів для реалізації trade sale.

Питома вага підприємств, які займалися інноваціями за період 2012-2013 рр., скоротилася з 17,4 % у 2012 р. до 16,8 % у 2013 році. Щодо джерел фінансування інноваційної діяльності в Україні протягом 2012-2013 рр., то з державного бюджету у 2013 р. було виділено 24,7 млн. грн. порівняно з 224, 3 млн. грн. у 2012 р. Отже, підприємства змушені в цій ситуації здійснювати інноваційну діяльність за рахунок власних коштів (у 2012 р. – 7335,9 млн.грн., 2013 р. – 6973,4 млн. грн.). Щодо інвестування інноваційної діяльності іноземними інвесторами, то можна відзначити позитивну тенденцію. У 2012 р. 994,8 млн. грн. було залучено в розвиток інноваційної діяльності, у 2013 р. – 1253,2 млн. грн. У 2013 р. на промислових підприємствах було впроваджено 1576 нових технологічних процесів порівняно з 2188 процесів у 2012 р. Питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової протягом 2008-2013 рр. скоротилася з 5,9 % у 2008 р. до 3,3% у 2013р.

Поширеними стратегіями венчурних капіталістів у світі є стратегічні альянси, які разом із спільними підприємствами належать до форм зовнішнього венчурного підприємництва. Прикладами створення зовнішніх венчурів з метою розробки нових продуктів у сфері інформаційно-телекомунікаційного обладнання є: стратегічний консорціум «Open Patent Alliance», який об'єднав компанії «Alcatel-Lucent», «Cisco», «Clearwire», «Intel», «Samsung Electronics», «Sprint». У сфері автомобілебудування та електроніки створено: альянс «Renault-Nissan» та венчурну компанію «Project Better Place», які займаються розробкою і виробництвом електромобілів; спільне підприємство «SB LiMotive», створене компаніями «Samsung» і «Bosch» для виробництва літій-іонних акумуляторів для гібридних транспортних засобів. Над подібними проєктами спільно працюють підприємства «Continental» і «Mercedes», «Audi» та «Sanyo», а компанії «Renault» і «Nissan» співпрацюють з альянсом розробників подібних акумуляторів, до якого належать «Toyota», «NEC», «Panasonic».

Отже, можна стверджувати, що венчурне підприємництво як економічне явище має важливе значення не тільки у процесах розробки і впровадження інноваційної продукції, товарів, послуг, що відображається на покращенні конкурентних позицій окремих компаній, а й сприяє насиченню ринків економічно вигідними з точки зору

виробництва і споживання ресурсно-ощадливими технологіями і товарами, сприяючи суттєвому поліпшенню якості життя суспільства і підвищенню макроекономічних показників розвитку країни та регіонів. Підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємств через скорочення термінів розробки і виведення на ринок якісно нових товарів, збільшення масштабів інноваційно-інвестиційних проектів через залучення коштів приватного венчурного капіталу при зниженні ролі держави у фінансуванні суспільно необхідних проектів разом із стійкими тенденціями зростання кількості робочих місць, збільшенням податкових відрахувань підприємств, підвищенням обсягів експорту через покращення якості товарів та послуг сприяє поширенню механізмів венчурного інвестування як на мікро-, так і на макрорівні. Вивчення основних категорій венчурного підприємництва, а саме: суб'єктів венчурного підприємництва та венчурного капіталу, факт отримання якого є критерієм набуття інноваційними підприємствами статусу венчурних, сприятиме формуванню ефективної системи активізування венчурної та інноваційної діяльності вітчизняних машинобудівних підприємств.

М.В. Маруженко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення інноваційної активності підприємств повинно здійснюватися в комплексі національної інноваційної системи, створення високотехнологічних виробництв і промислового освоєння результатів науково-дослідних робіт.

Усі складові частин мають бути узгоджені між собою і виконувати певні функції згідно з механізмом їх використання, який розробляється у надрах інноваційного менеджменту підприємства.

Фінансова складова інноваційного потенціалу, наприклад, забезпечує надходження коштів для виконання інноваційних процесів, створює стимули і умови для розробки інновацій, впливає на вибір тематики інноваційних проектів відповідно до потреб функціонування і розвитку самої інноваційної сфери, сприяє ефективному формуванню витрат на інновації, реалізує необхідну еластичність надходжень фінансових ресурсів відповідно до протікання етапів інноваційного процесу.

Все те, що веде до інноваційного розвитку, має інноваційний потенціал.

Головним принципом виділення ресурсних елементів потенціалу є їх функціональна роль в інноваційному процесі. Ця складова включає

у себе матеріально-технічні, інформаційні, фінансові, людські ресурси, які в свою чергу теж поділяються на частини, існуючі в безпосередньому зв'язку та взаємозалежності. Кожна зі складових грає важливу роль, впливаючи на якісну та кількісну оцінку інноваційного потенціалу.

Ключовими передумовами для інноваційного розвитку сучасних підприємств є висока інтенсивність нецінової конкуренції на ринку та наявність на підприємстві потужного інноваційного потенціалу або можливостей (фінансових, інтелектуальних) для ефективного трансферу технологій та аутсорсингу функцій менеджменту інновацій. Комплекс передумов для вибору та реалізації інноваційного типу розвитку на підприємствах, які орієнтовані на різну цільову аудиторію споживачів, не є абсолютно однаковим.

Інноваційний розвиток підприємств є складовою частиною інноваційного розвитку економіки і важливим аспектом відтворення виробничих відносин, що полягає: у оновленні складу і побудови основних фондів і удосконаленні організації їх використання як на стадії формування, так і науково-технічної підготовки виробництва.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

І.П. Оласюк

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

АКТУАЛЬНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Внесок промислового комплексу в економіку України рівня технологічно розвинутих країн, наближення якості життя до європейських стандартів і набуття суверенітету визначають провідну роль і місце промисловості в забезпеченні найважливіших стратегічних інтересів держави. Проте реальний економічний стан вітчизняної промисловості в контексті інноваційного розвитку змушує говорити про нестабільність і непередбачуваність цього процесу. Серед основних проблем вітчизняної промисловості є серйозні структурні диспропорції у виробництві, які за останні десятиліття лише поглибились. Останнє набуло яскраво вираженої сировинної орієнтації, тоді як частка технологічно складних фондоутворюючих інвестиційних галузей та галузей виробництва товарів народного вжитку різко скоротилася. Практично все виробництво здійснюється на технічно відсталій, морально застарілій базі. За період реформ практично не збудовано нових прогресивних виробництв. Вітчизняна економіка стала надзвичайно вразливою і залежною від зовнішньої кон'юнктури, різкі

коливання якої одразу позначалися на стані українського виробництва. За останніх двадцять років кардинально змінилося співвідношення між товарними групами промислової продукції. Удвічі зросла частка сировини та удвічі зменшилась частка інвестиційних товарів та товарів широкого вжитку. Зараз вітчизняне промислове виробництво лише частково задовольняє потреби внутрішнього ринку. Вітчизняні виробники поступово втрачають власний внутрішній ринок, віддаючи його на відкуп іноземним компаніям. В українському імпорті переважає високотехнологічна продукція, що надходить з високорозвинених країн, та стратегічна сировина, тоді як вітчизняний експорт в основному сировинний. Промисловість як галузь матеріального виробництва є головним акцептором для втілення досягнень науки і техніки. Майже всі технологічні інновації – продуктові та процесові – матеріалізуються промисловістю. Крім технологічних, у промисловості втілюється значна кількість організаційних та управлінських інновацій.

У світовому промисловому виробництві домінуючі позиції займають розвинені країни. Ними створюється близько трьох чвертей загального обсягу промислової продукції світу. Існуючий інноваційний та технологічний рівень економіки України не сприяє масштабному виходу вітчизняної продукції на світові ринки. Тому лише ефективне використання науково-технологічного та освітнього потенціалу становить безальтернативний реальний шлях інтегрування до європейського співтовариства, забезпечення суспільного добробуту європейського рівня. З цією метою держава повинна використовувати дієвий механізм впливу та забезпечення інноваційної перебудови структури економіки, як законодавче симулювання інноваційної діяльності на всіх її етапах та створення такого нормативно-правового середовища, яке б найбільше сприяло розвитку високотехнічних галузей виробництва, стабілізації діяльності окремих підприємств.

Недоліки формування інноваційної системи обумовлені недостатнім рівнем розробки ключових понять та відсутністю аналітичного досвіду, пов'язаного з механізмом реалізації інноваційної політики. Недостатність впливу державного стимулювання інноваційної діяльності та обмеженість фінансових ресурсів для забезпечення наукових досліджень і впровадження інноваційних розробок пов'язана, по-перше, з проявами світової економічної кризи, що повною мірою відобразилося на економіці України, по-друге, з відсутністю затверджених пріоритетів для фінансування першочергових задач, що виникають при створенні інноваційних структур.

Суттєвим недоліком є відсутність повноцінної інформаційної бази щодо інноваційно-інвестиційних проєктів, що призводить до неможливості координації функціонування суб'єктів інноваційної діяльності. Зростання складності технологій визначається величиною технічних ускладнень, пов'язаних з розробкою товарів на їх основі. Ці

проблеми спричиняють в тому числі й збільшення обсягу технологічних інновацій, які зростають шляхом злиття різних технологій, а також, дедалі диференційними вимогами суспільства у сфері охорони здоров'я, безпеки й екології. Саме до промислових підприємств і розроблених ними технологічних нововведень ставлять підвищені вимоги екологічного характеру.

Основними заходами в розв'язанні цих проблем є: вдосконалення нормативно-правової бази для забезпечення розвитку інноваційної системи України; створення єдиної функціонуючої національної інноваційної системи, запровадження новітніх методів передачі та обробки інформації і усіх сферах діяльності, забезпечення інтеграції України в світовий інформаційний простір; формування загальнодержавної системи автоматизованого пошуку, збору, накопичення, аналітичної обробки, систематизації, консолідації, зберігання, розповсюдження і надання інформації в сфері науково-технологічного та інноваційного розвитку, єдиної системи обліку електронних інформаційних ресурсів держави; сприяння розвитку організаційно-фінансової інфраструктур інноваційної діяльності з забезпечення узгодженої дії в системі: „наука-технологія-виробництво-ринок”.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, канд. екон. наук, доц.

С.В. Пришляк

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Одним з найважливіших сучасних завдань для України є побудова високоефективного національного господарського комплексу. Технологічне застосування нових знань складає базис інноваційних перетворень економіки і визначає темпи економічного зростання будь-якої країни. Адже виробництво конкурентноспроможної продукції в сучасних умовах можливо лише на інноваційній основі, створення якої, в свою чергу, потребує забезпечення надходження сталих інвестиційних потоків.

Проведення інноваційної політики в промисловості неможливе без активного впровадження інноваційних заходів на кожному промисловому підприємстві. В свою чергу, реалізація такої політики на мікро-економічному рівні потребує формування розвинутого механізму управління інноваційним розвитком підприємств, який охоплює всі питання виробничої, комерційної, науково-дослідної, постачальницької діяльності господарського суб'єкта. Інноваційні технології в

промислового виробництва займають ключове місце, оскільки уособлюють потенційні можливості промисловості щодо інноваційного впливу як на власне виробництво, так і економіку інших галузей.

Реалізація стратегії економічного зростання потребує прискореного розвитку високотехнологічних виробництв, спроможних виробляти наукоємну продукцію. Формування експортного потенціалу цих виробництв, підвищення технологічного рівня підприємств відбувається завдяки прогресивним вітчизняним і світовим науково-технічним досягненням.

Основу інноваційної політики на промислових підприємствах різних галузей становлять саме інновації продукту. Вони є вирішальними з точки зору призначення підприємства – забезпечувати певні потреби суспільства.

Але необхідно враховувати при цьому зв'язок з іншими видами інноваційної діяльності, бо продуктові інновації спричиняють нововведення технологічні, персоналу та управлінської діяльності.

Якщо нова модель продукту краще існуючої за техніко-економічними характеристиками і витрати на її освоєння невеликі, а ринкова новизна в продукті відсутня, то його впровадження навряд чи забезпечить прибуток виробнику. Разом з тим ринкова новизна продукту може бути досягнута завдяки змінам у зовнішньому вигляді, розмірі, формах і т. ін.

Інновація - це кінцевий результат впровадження новини з метою поліпшення об'єкту управління і здобуття економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого вигляду ефекту.

Вкладення інвестицій в інноваційні технології - половина справи. Головне - впровадити новітні технології, перетворити їх на форму інновації, тобто завершити інноваційну діяльність і отримати позитивний результат. Потім продовжити широке поширення інновації.

Розвиток на основі активізації інноваційної діяльності повинен здійснюватися в області базових наукоємних галузей промислового виробництва, що забезпечать підвищення якості об'єктів і ресурсозберігання по стадіях їх життєвого циклу. У теперішній же час ефективність використання ресурсів в Україні в десяток разів нижче, ніж в промисловорозвинених країнах, питома вага конкурентоздатної на зовнішньому ринку продукції складає менше одного відсотка.

В Україні на теперішній час не намітилася стабілізація економіки із-за політичної нестійкості та інших причин, що є наслідком і слабкою організацією інноваційних технологій в промисловому виробництві в тому числі. Загальне становище в країні та стан економіки дуже сильно впливає на впровадження в виробництва та розвиток інноваційних технологій.

Науковий керівник: О.М. Зборовська, д-р екон. наук, проф.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Технологічний розвиток вітчизняної промисловості дедалі більшою мірою починає залежати від інтелектуальної продукції інших країн. Обладнання, машини, технологічний досвід, "ноу-хау" частіше купують у більш розвинених країн. Підприємство, концепція управління якого спирається на імпорт техніки та технологій, незмінно опиниться в залежному становищі від промислово розвинених країн. Уникнути залежності підприємства легкої промисловості можуть лише шляхом відновлення самостійного активного науково-технічного розвитку через використання новаторської розумової праці, що створює нові знання й нові технології. Тому важливої ролі набуває глибоке вивчення перспектив використання інноваційних технологій як способу забезпечення конкурентоспроможності підприємств галузі, розроблення та прийняття правильної стратегії досягнення поставленої мети, способів її реалізації та шляхів фінансового забезпечення.

Саме при депресивному стані підприємства з'являється більшість вдалих передових технологій, адже при стійких темпах розвитку і стабільному попиті не існує потреби в їх оновленні [1].

У даний час ефективність підприємств галузі досить низька: товари, які випускають підприємства легкої промисловості України, значно поступаються за якістю і кількістю продукції розвинених країн; порівняно низька продуктивність праці; вищі в галузі, порівняно зі світовим рівнем, витрати на виробництво продукції. Відсутність реальної конкуренції спричиняє завищення цін, спонукає продавати низькоякісну продукцію. Галузь втрачає свої позиції на вітчизняному ринку, не говорячи вже про зовнішньоекономічну діяльність, що робить її реформування необхідним [2]. Визначальний чинник у виробництві текстильних виробів – висока залежність від поставок давальницької сировини (обсяг переробки якої перевищує обсяг виробництва з власної сировини в 1,3 рази).

Велика проблема легкої промисловості – засилля на ринку України нелегально ввезеного товару та товарів, вироблених у тіньовому секторі економіки. Галузь потребує структурного вдосконалення, а також створення умов для вертикальної інтеграції виробництва із залученням іноземних інвестицій, розширення мереж оптової та фірмової торгівлі, стимулювання розвитку малого

підприємництва, вжиття заходів щодо "детінізації" виробництва і збуту продукції [3].

З метою уникнення негативних чинників перспективами для впровадження інноваційних технологій в легку промисловість може стати організація проекту із залучення до співпраці спеціалістів із провідних зарубіжних фірм, обов'язки котрих будуть полягати у наступному:

- вжиття заходів з прискорення освоєння у виробництві перспективних конструкторських розробок, новітніх матеріалів;
- організація розробок проектів нових дослідних і промислових установок;
- проведення роботи з підвищення рівня кваліфікації, стандартизації і сертифікації конструкцій виробів, що розробляються;
- управління підготовкою техніко-економічних обґрунтувань ефективності нових конструкторських розробок, їх переваг у порівнянні з тими, що виготовлялися раніше;
- організація розробок перспективних і поточних планів впровадження й освоєння нової техніки, конструкторської підготовки виробництва, дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт, контроль за їх виконанням;
- разом із замовниками здійснення розробок технічних завдань на проектування, забезпечення захисту і узгодження у встановленому порядку розроблених ескізних, технічних і робочих проектів, представлення проектних рішень на затвердження;
- здійснення керівництва дослідницькими й експериментальними роботами, що проводяться в підрозділах дослідного виробництва [3, с. 296].

Висновки. Отже, підприємства легкої промисловості мають усі можливості для виходу на світовий ринок зі своєю продукцією. Саме запровадження інноваційних технологій є реальною запорукою успішної їх діяльності. Подальшими перспективами дослідження даної проблеми є удосконалення механізмів управління інноваційною діяльністю підприємств на основі впровадження нових технологій управління.

Список використаних джерел

1. Трифилова А.А. Управление инновационным развитием предприятия / А.А. Трифилова – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с.
2. Василенко В.О. Інноваційний менеджмент : [навч. посібник] / В.О. Василенко, В.Г. Шматько – К : УУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
3. Харів П.С. Інноваційна діяльність підприємства та економічна оцінка інноваційних процесів / Харів П.С. – Тернопіль : Економічна думка, 2003. – 326 с

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОМЫШЛЕННОМ ПРОИЗВОДСТВЕ

Инновация – это нововведение в области техники, технологии, организации труда или управления, основанное на использовании достижений науки и передового опыта, обеспечивающее качественное повышение эффективности производственной системы или качества продукции. Инновация присутствует везде.

Инновационная деятельность промышленного производства – целенаправленная и организованная творческая деятельность, состоящая из совокупности различных видов работ, взаимосвязанных в единый процесс по созданию, производству инноваций и обеспечению доведения инноваций до потребителей в целях получения прибыли. Инновация осуществляется в инновационной сфере, которая представляет собой комбинацию технологий, областей их применения для производства товаров и услуг, рынков, организационной структуры. Необходимо стремиться к оптимизации этой комбинации, чтобы продемонстрировать ожидаемую в будущем позицию. Инновационная деятельность является длительным циклическим процессом. В связи с этим возникает вопрос об инновационной активности.

Инновационная активность отражает интенсивность использования инновационного потенциала. Потенциал в широком смысле означает средства, запасы, источники, имеющиеся в наличии, которые могут быть мобилизованы, приведены в действие, использованы для достижения определенных целей осуществления плана, решения какой-либо задачи; возможности отдельного лица, общества, государства в определенной области. Предлагается под инновационным потенциалом понимать реализуемые возможности промышленного производства, т.е. способность достигать при имеющихся в наличии возможностях поставленных инновационных целей.

Многие специалисты имеют огромный опыт участия в сложнейших разработках. Высокий технологический потенциал создает хорошие предпосылки для выхода на рынок. Однако в настоящее время экономический эффект от использования реальных достижений российских ученых и инженеров удручающе мал по сравнению с потенциальными возможностями. Предстоит много сделать для того, чтобы наладить механизм коммерциализации разработки - от отбора перспективных проектов до вывода продукта на рынок. Как известно, не более 10 % разработок внедряется на рынке, становится коммерческими продуктами. Именно поэтому в первую очередь необходимо создать систе-

му управления коммерциализацией (в широком смысле) разработок, ориентированную на работу в рыночных условиях. Только в этом случае будет полностью реализован потенциал науки.

Практика инновационной деятельности показывает, что отсутствие или малое использование инноваций в сфере управления не позволяет успешно и масштабно развивать инновации в сфере производства. Препятствиями на пути инноваций являются также низкая заинтересованность существующего менеджмента, неподготовленность персонала к принятию инновационных решений, отсутствие системы управления инновациями на уровне отраслей и комплексов и т. д. Поэтому необходимо включить в состав условий успешности инновационной деятельности наличие разработанных и реализованных организационных и управленческих инноваций и технологий.

Именно современные организационные структуры, организационные решения и контроль их исполнения в процессе управления инновационными процессами в целом способны обеспечить упорядочение этой системы, реализацию инноваций и их ускоренное применение в производстве. Развитие инновационной деятельности возможно только на основе соблюдения ключевых принципов её организации.

Научный руководитель: С.В. Дубинский, канд. экон. наук, доц.

СЕКЦІЯ 4 СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

О.О. Аксьонова
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Після набуття незалежності Україна зустрілася з багатьма якісно новими фінансовими проблемами. Вирішення їх ускладнюється тим, що сучасна національна фінансова система формується паралельно із трансформацією економіки та системою державного управління. До того ж в умовах відкритої економіки Україна потрапляє під вплив потужних зовнішніх чинників.

Як свідчить світовий досвід, забезпечення належного рівня фінансової безпеки – це гарантія незалежності держави, умова стабільності та ефективної життєдіяльності суспільства, досягнення успіху державою на міжнародній арені. Тому лише створення потужної системи фінансової безпеки по всіх рівнях (національному, регіональному, підприємства, особи) дасть можливість уникнути настання негативних наслідків відкритості національної економіки, забезпечити їх конкурентоспроможність, захистити вітчизняну фінансову сферу, та ефективно взаємодіяти з міжнародними фінансовими та економічними структурами.

Недостатня увага до проблем фінансової безпеки підприємства може призвести навіть при високій прибутковості бізнесу до того, що компанія стане метою для ворожого поглинання, з іншого боку, зростання темпів бізнесу викликає більш високу залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування та, можливо, втрату самостійності в прийнятті управлінських рішень.

Саме тому важливим є всебічний науковий аналіз розробки системи фінансової безпеки підприємства, виявлення загроз і небезпек, що призводять до втрати фінансової безпеки, з метою вибору та обґрунтування заходів, що протидіють цій тенденції, і, по-друге, для визначення оптимальної фінансової стратегії підприємства, спрямованої на досягнення його стійкості в короткостроковому та довгостроковому періоді.

Проблеми безпеки отримали останнім часом надзвичайну актуальність, це пов'язано із зростанням нестабільності і збільшенням числа загроз сучасній цивілізації: це і зростання тероризму, та нестабільність фінансових ринків, і аномальна варіація цін на енергоносії, передусім на нафту, і т.д. У цих умовах держава, регіони,

підприємства і зіткнулися з необхідністю принципово нових підходів до забезпечення безпеки. Фінансова безпека – одна з підсистем безпеки, займає в ньому важливе місце. Проблеми забезпечення безпеки суб'єктів, і зокрема фінансової безпеки, є досить новими, у зв'язку з цим потрібно наукова і практична розробка даної проблеми, визначення сутності безпеки в цілому, економічної безпеки та фінансової безпеки як однієї з підсистем економічної безпеки.

Фінансова безпека представляє такий стан, при якому підприємство:

- перебуває у фінансовій рівновазі і забезпечується стійкість, платоспроможність і ліквідність в довгостроковому періоді;
- задовольняє потреби у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення;
- забезпечує достатню фінансову незалежність;
- здатне протистояти існуючим і виникаючим небезпекам і загрозам, які прагнуть заподіяти йому фінансовий збиток, змінити (до нерациональної) структуру капіталу, примусово ліквідувати підприємство;
- забезпечує достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень;
- забезпечує захищеність фінансових інтересів власників підприємства.

Головний принцип збереження фінансової безпеки – це контроль та балансування доходів та витрат господарюючого суб'єкта.

Фінансова безпека підприємства полягає в здатності підприємства самостійно розробляти і проводити фінансову стратегію відповідно до цілей загальної корпоративної стратегії, в умовах невизначеності та конкурентного середовища. Це здійснюється за допомогою управлінського апарату підприємства.

Організаційно-економічне забезпечення управління системою фінансової безпеки підприємства включає в себе систему внутрішнього нормативного регулювання фінансової безпеки підприємства, що являє собою формалізований набір правил, положень, інструкцій, розпорядчих документів по підприємству в цілому і за окремими сегментами забезпечення безпеки. Ця система забезпечує єдність методологічних, організаційних, економічних та методичних підходів, при реалізації управлінських функцій фінансової безпеки.

Експрес-діагностика кризового фінансового стану – банкрутства характеризує систему регулярної оцінки кризових параметрів фінансового розвитку підприємства, що здійснюється на базі його фінансового обліку за стандартними алгоритмами аналізу. Основною метою експрес – діагностики банкрутства є раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і попередня оцінка його масштабів.

З метою визначення можливості поліпшення фінансового стану в майбутньому, виконується прогноз реальної можливості втрати платоспроможності підприємства (при задовільній структурі балансу) або прогноз реальної здатності відновлення платоспроможності (при незадовільній структурі балансу).

Управління людьми має першорядне значення для запобігання кризи на підприємстві. З-за негативного впливу екзогенних факторів, що тільки правильне управління соціальної та фінансової політикою може врятувати підприємство від системної кризи виробництва. Без ретельно відібраних і професійно підготовлених фахівців жодна організація не зможе досягти своїх цілей. Це положення є основним у концепції антикризового управління.

Таким чином, отримані результати аналізу дозволяють визначити основні цілі фінансової політики та основні умови функціонування системи фінансової безпеки підприємства.

Основними цілями фінансової безпеки підприємства є: високоефективний менеджмент, технологічна незалежність і висока конкурентоспроможність, високий рівень кваліфікації персоналу, правове забезпечення всіх сторін фінансової діяльності, ефективне інформаційне забезпечення, захист комерційної таємниці, мінімізація негативного впливу на екологію, безпеку майна та капіталу.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

*Н.А. Аршакян
аспірант*

Приазовский государственный технический университет

ОСНОВНЫЕ ЗАДАЧИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ МЕТАЛЛУРГИЧЕСКИХ ПРЕДПРИЯТИЙ УКРАИНЫ

Горно-металлургический комплекс (ГМК) Украины является одним из базовых элементов экономики страны. Главный поставщик валюты и донор бюджета страны – это металлургия. В докризисный период доля ГМК в ВВП Украины составляла 27%. Более 40% валюты поступало в государство от металлургов [1].

Промышленный потенциал горно-металлургического комплекса Украины в последние годы является фундаментальным элементом экономики государства. Металлургия, горно-металлургический комплекс (ГМК) является основным донором бюджета, обеспечивая более 40 % поступлений валюты в страну. Предприятия ГМК обеспечивают рабочие места в наиболее густонаселенных регионах страны [2].

С момента обретения Украиной независимости металлургическая отрасль была коренным образом структурно перестроена как в плане корпоративной собственности, так и в технико-экономическом аспекте.

1. Отрасль невиданными в мировой практике темпами переориентировалась на внешние рынки сбыта продукции. Сегодня примерно 80 % произведенной продукции экспортируется.

2. Большинство предприятий начали проводить реконструкцию и модернизацию производства.

3. Совершенствование оборудования и технологии металлургического цикла проводилось для улучшения производственных показателей, сокращения затрат сырьевых и энергетических ресурсов, повышения качества продукции. Но коренных изменений, сдвигов на уровне не произошло.

4. Главным фактором, обусловившим характер и принципы развития ГМК в последние 10 лет, стали корпоративная революция в отрасли, переход прав собственности на стратегические предприятия в частные руки и утрата государством руководства не только горнорудными и металлургическими гигантами, но предприятиями среднего звена [4].

На протяжении всех лет независимости одной из острейших проблем реформирования ГМК Украины было наличие избыточных мощностей. Один из главных недостатков является более низкое качество производимой продукции. Основной системной проблемой металлургического комплекса является несоответствие технического и технологического уровня производства, конкурентоспособность реализуемой в настоящее время металлопродукции перспективным требованием ее потребителей, целям и задачам высокоэффективного развития отрасли и экономики страны в целом. Большинство металлургических предприятий Украины в последнее десятилетие испытывают острейший дефицит современных высокоэффективных технологий и оборудования, позволяющих обеспечить конкурентоспособность продукции на мировом рынке. Для преодоления этого отставания требуется скорейшая реструктуризация металлургических заводов с целью оптимизации объемов и видов производства продукции, а также параметров функционирования основных правильных агрегатов и методов получения заготовки [3].

Горно-металлургические предприятия Украины при экстремально высоких ценах на металлопродукцию в предыдущие годы стремительно наращивали объемы ее производства, не уделяя надлежащего внимания и не выделяя необходимых средств на переоборудование, модернизацию и реконструкцию производственных мощностей. Финансово промышленные группы не видели необходимости в переоборудовании предприятий и развитии современных технологий и оборудования. В результате износ фондов

ГМК составил примерно 65%, в отрасли используются устаревшие технологии производства стали, а себестоимость продукции слишком высока [1].

Главной стратегией должно стать обеспечение модернизации и структурной перестройки производственного потенциала, и повышение конкурентоспособности.

Список использованных источников

1. Мазур В.Л. Металлургия Украины: состояние, конкурентоспособность, перспективы/ В.Л. Мазур // Экономическая безопасность. – с. 9
2. Палкін Ю. Економічний закон конкуренції / Ю. Палкін, Н. Заровна // Економіка України. – 1999. – №8.
3. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика. – М.: Гном-Пресс, 2004.
4. Мазур В.Л. Конкурентные позиции предприятий горно-металлургического комплекса Украины / В.Л. Мазур // Управление экономикой: теория и практика. – 2008. – С. 4 – 18.

Научный руководитель: В.М. Колосок, д-р экон. наук, профессор кафедры экономики предприятий, ГВНЗ «ПГТУ».

О.А. Баранник

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ МОДЕРНІЗАЦІЄЮ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Для підтримки стійкого економічного розвитку та високого рівня життя в державі однією із задач є застосування модернізаційних механізмів інноваційного типу. Як показує час, у високорозвинених країнах 90% ВВП формується за рахунок виробництва та експорту наукоємної продукції, а в найбільш розвинених понад 80% світового товарообороту високотехнологічної продукції припадає на країни Великої сімки. Це яскравий факт того, що промислові підприємства відіграють велику роль в системі модернізації економіки України, і заслуговують уваги на вивчення та удосконалення стратегічного управління модернізацією підприємств у сучасних умовах.

Під модернізацією розуміється комплекс заходів, орієнтованих на вдосконалення, поліпшення, оновлення технологічних, економічних і організаційних процесів у відповідності з новітніми досягненнями науки і техніки, вимогами, нормами і технічними умовами. Метою модернізації є якісне перетворення системи, вона характеризується

виникненням якісно нових, не існуючих дотеперішнього часу можливостей. Можна виділити наступні процеси модернізації в залежності від походження стимулів:

- процеси, викликані гострою необхідністю перетворень;
- процеси, викликані накопиченими змінами в системі, які носять нарастаючий характер;
- процеси, викликані науково-технічними розробками.

Процес модернізації носить циклічний характер. Кожен її етап супроводжується реорганізацією виробничо-економічних відносин в рамках пріоритетів, визначених науково-технічним прогресом.

Правильна організація процесу модернізації підприємства з урахуванням сучасних досягнень науки і техніки є запорукою підвищення ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

Сучасні умови організації інвестування модернізації виробництва включають в себе:

- інвестиційні можливості галузі;
- розвиненість галузевої інфраструктури;
- розвиненість нормативно-правової системи;
- рівень інноваційної та венчурної активності в промисловості.[1]

Учасниками модернізації промислового підприємства виступають: власники, ринок, держава, технологічне суспільство та інвестори, які забезпечують умови, що дозволяють модернізації стати ефективною. Кожен з учасників має свою ціль.

Проведення інноваційної модернізації має передбачати інтеграцію інституціональних механізмів інвестиційної, інноваційної, структурної, кадрової, фінансової політики з метою забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної промисловості на внутрішньому та зовнішньому ринках й інтеграцію до світового промислового простору.

З точки зору інтересів національного господарства України прискорену і масштабну модернізацію необхідно здійснювати в галузі машинобудування. Це зумовлено насамперед тим, що перед цією галуззю стоїть двоєдине завдання, яке необхідно виконати у стислі терміни: здійснити докорінну технічну модернізацію потужностей своїх підприємств і збільшити обсяги випуску продукції з високою доданою вартістю на експорт і прискорити випуск сучасної техніки для модернізації і технічного переоснащення інших секторів економіки України, зокрема харчової, легкої, деревообробної, целюлозно-паперової, вугільної, які повинні повністю задовольняти потреби внутрішнього ринку, а також сільського господарства.[2]

В зв'язку із цим необхідно на державному рівні сприяти стимулюванню та активізації інноваційної модернізації, зокрема через прискорену амортизацію основних фондів, спрямування частини прибутку підприємств на їх модернізацію, яка звільняється від

оподаткування, введення відстрочки на сплату ввізного мита та податків на введення в Україну устаткування, яке спрямовується на модернізацію техніко-технологічної бази промислових підприємств, створення нових робочих місць, орієнтованих на цілі модернізації, розширення міжрегіональних та міжнародних коопераційних зв'язків у сфері промисловості, формування сприятливих умов для залучення вітчизняних та закордонних інвесторів для реалізації інноваційних та інвестиційних проєктів у сфері промисловості та ін.

Отже, засадничою основою механізму реального втілення завдань, передбачених стратегією інноваційного розвитку і реалізації державної науково-технологічної та інноваційної політики, повинен стати програмно-цільовий метод управління, ефективність якого переконливо підтверджена світовою практикою. При цьому повинні бути встановлені обов'язкові вимоги до цільових програм, згідно з якими досягаються конкретні цілі, чітко визначені шляхи їх досягнення, необхідні ресурси, визначена відповідальність конкретних осіб, установ, органів державного управління за виконання передбачених програмних завдань.[3]

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія / ред. кол. С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін. –Київ, Видавничий цент «Академія», 2000.
2. Осовська Г.В. Основи менеджменту / Г.В. Осовська. – К.: «Кондор», 2009.
3. www.economy.nayka.com.ua

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

О.В. Близнюк

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

КАДРОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

Кадрова політика – є сукупністю правил і норм, цілей і уяв, які визначають напрямок і зміст роботи з персоналом.

Кадрова політика (стратегія) формується керівництвом підприємства, а реалізується кадровою службою підприємства в процесі виконання її співробітниками своїх функцій.

Кадрова політика знаходить своє відображення у наступних нормативних документах: правилах внутрішнього розпорядку та колективному договорі.

Стратегічне управління персоналом є найважливішим фактором успішного виживання підприємства у конкурентному середовищі на ринку товарів і послуг [1].

Стратегічне управління персоналом приносить позитивні результати і може вважатися перспективним, тільки в разі: коли керівництво підприємства розглядає кожного працівника як особистість і пропонує послуги по задоволенню індивідуальних потреб працівників, коли приділяється достатньо уваги вирішенню службових проблем, підтримці розвитку персоналу і кожного окремого працівника, удосконалення умов праці з метою виконання завдань даного підприємства, коли управління персоналом допомагає підприємству забезпечувати себе компетентними кадрами постійно і в довгостроковій перспективі.

Відсутність на підприємстві стратегії управління персоналом призводить до поразки у ринковій боротьбі [3].

У зв'язку з інтернаціоналізацією економіки країн і посиленням конкуренції на світових ринках, в теорії управління підприємствами відбулися зміни поглядів на загальну систему управління персоналом.

Наразі персонал підприємства розглядається як основний ресурс фірми, що визначає в першу чергу успіх діяльності всієї організації.

Тобто, на зміну теорії, яка розглядала персонал як витрати, які треба скорочувати, прийшла теорія управління персоналом (кадрами).

Ця теорія визначає, що кадри – це один із головних ресурсів підприємства, яким треба грамотно управляти, створювати умови для його розвитку, вкладати в нього капітал.

Взаємозв'язок між двома підходами до визначення місця персоналу в системі управління підприємством, і призив до появи стратегічного управління персоналом [2].

Однак, і сьогодні ще не всі керівники ставляться до персоналу, як до одного із головних ресурсів підприємства.

Наприклад, на ДП «ВО ПМЗ ім.О.М.Макарова» кадровій роботі, на протязі декількох років не приділялося належної уваги.

Як наслідок, різке зменшення кількості працюючих взагалі і конкретно молоді.

Наявність у структурі кадрового складу підприємства і навіть у структурі кадрового резерву підприємства - високого відсотка працівників пенсійного віку.

Наразі, за віком, склад працівників ДП «ВО ПМЗ ім.О.М.Макарова» розподіляється наступним чином:

- до 30 років – 15,1%,
- від 31 до 40 – 10,62%,
- від 41 до 50 – 20,99%,
- від 51 до 55 – 17,06%,
- від 56 до 60 – 12,95%,

- старше 60 – 23,27%.

Проаналізувавши наявну статистику, можна зробити висновок, що на підприємстві спостерігається дисбаланс демографічної структури персоналу, в бік погіршення.

Це свідчить про те, що на підприємстві не вироблено ефективної системи мотивації і стимулювання молодих працівників та молодих спеціалістів.

Така ситуація дуже загрозна для підприємства, вона вже зараз є стримуючим фактором для успішної реалізації заходів щодо підвищення якості кадрового складу, створення фондів додаткового стимулювання та заохочення працівників, що в подальшому може поставити під загрозу виконання тактичних та стратегічних завдань, які стоятимуть перед підприємством в майбутньому.

Вирішення проблеми мають стати: технічне переозброєння підприємства, оптимізація чисельності персоналу та його омолодження, розробка системи мотивації молодих кадрів, підвищення заробітної плати і наповнення соціального пакету, а також підтримка з боку держави.

Список використаних джерел

1. Богиня Д.П. Основи економіки праці: навч. посіб. / Д.П. Богиня. – К.: Знання-Пресс, 2002. – 313с.
2. Воробйов Ю.М. Управління ресурсами підприємства / Ю.М. Воробйов. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 288 с.
3. Крамаренко В.Н. Управління персоналом фірми: навч. посіб. В.Н. Крамаренко. – К.: ЦУЛ, 2003. – 300 с.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, канд. екон. наук, доц.

И.В. Божко

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

СТРАТЕГИЧЕСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ МОДЕРНИЗАЦИЕЙ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Стратегическое управление является особым видом управления организацией, которое учитывает эффективное использование человеческих ресурсов, запросы потребителей, модернизацию организации в ответ на внешние и внутренние изменения, реализацию долгосрочных планов.

Стратегическое управление модернизацией промышленных предприятий решает вопросы планирования и реализации инновационных проектов, направленных на качественный скачок в

предпринимательстве, производстве или социальной сфере. А также ориентируется на достижение будущих результатов непосредственно через инновационный процесс и затрагивает как концептуально-предпринимательские, так и организационно-процессуальные аспекты.

При выработке стратегии модернизации промышленных предприятий целесообразно классифицировать отрасли промышленности и предприятия региона, выделив следующие три основные группы. Во-первых, промышленные предприятия и отрасли, не нуждающиеся в ближайшем времени в проведении модернизации. Во-вторых, предприятия и отрасли промышленности, состояние которых требует срочной модернизации. В-третьих, предприятия и отрасли, которые целесообразно ликвидировать вследствие несостоятельности и бесперспективности (нет спроса на продукцию, банкротство, исчерпаны природные ресурсы и т.п.).

Подчеркивая значимость стратегического планирования, для эффективного проведения комплексной модернизации промышленных предприятий в регионе следует рассматривать его, как процесс формулирования миссии и целей развития региона, выбора специфических стратегий для определения и получения необходимых ресурсов и их распределении с целью обеспечения эффективной работы промышленных предприятий в будущем. Однако процесс разработки стратегии модернизации промышленных предприятий в регионе более сложный, комплексный и многообразный. Поэтому не в полной мере отвечают региональным условиям, интересам и требованиям.

В контексте вышеизложенного отметим следующие положения. С целью воссоздания единого экономического пространства необходимо возродить разработку генеральной схемы развития и размещения производительных сил, как составной части экономической стратегии. Это позволит выровнять положение регионов по социально-экономическому развитию. В свою очередь, при выработке региональной стратегии модернизации промышленных предприятий целесообразно классифицировать отрасли промышленности и предприятия региона, выделив основные группы по приоритетам модернизации. Разработанная региональная стратегия модернизации промышленных предприятий позволит выявить сильные и слабые стороны экономического развития региона; будет способствовать более рациональному распределению всех ресурсов, позволит повысить конкурентоспособность промышленных предприятий региона на рынке, а также создаст возможности осуществления перехода от реактивной формы управления к стратегическому управлению на основе анализа и прогнозирования.

Научный руководитель: Н.И. Климович, ст. преподаватель.

В.П. Валиков

канд. экон. наук, доц.,

*доц. кафедры экономики предприятия и международного бизнеса
Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля*

УРОВНИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ И ИХ РОЛЬ В СВЯЗИ СО ВСТУПЛЕНИЕМ В ЕВРОСОЮЗ

Важной характеристикой конкурентоспособности потенциала является способность к адаптации в условиях изменений внешней среды. быстрая адаптация потенциала должна обеспечиваться на основе комплекса интеллектуальных, технических, технологических, организационных и экономических характеристик, которые определяют успешную деятельность предприятия на рынке. Соответственно, если предприятие имеет широкий набор компетенций и их качественный уровень достаточно высокий, то предпосылки для победы в конкурентной борьбе у него лучшие, а уровень

конкурентоспособности потенциала является достаточно высоким.

В современной экономической литературе предлагается различать четыре основных уровня конкурентоспособности потенциала предприятия:

1 уровень. Для потенциала этого уровня характерна внутренне нейтральная организация управления. Руководитель заботится лишь о реализации производственного потенциала, ориентированного на загрузку производственных мощностей, не ввиду проблем конкурентоспособности и усовершенствования структуры и функций организаций по вопросам сбыта и службы маркетинга, поскольку не учитываются изменения рыночной ситуации и запросы потребителей.

2 уровень. Предприятия с потенциалом второго уровня конкурентоспособности стремятся сделать свои производственные системы «внешне нейтральными». Это означает выпуск продукции, которая полностью отвечает стандартам, которые установлены его основными конкурентами. Руководство такого предприятия не уделяет внимания потенциальным возможностям бизнеса, которые бы обеспечили определенные конкурентные преимущества.

3 уровень. Если руководители предприятия знают, что потенциал предприятия имеет несколько другие сравнительные преимущества относительно конкуренции на рынке, чем их основные соперники, и пытаются не придерживаться общих стандартов производства, которые установлены в отрасли, то потенциал предприятия в этом случае эволюционирует к третьему уровню конкурентоспособности. Система управления на этих предприятиях начинает активно влиять на

производственные системы, содействует их развитию и совершенствованию.

4 уровень. Потенциал предприятия достигает четвертого уровня конкурентоспособности и существенно опережает потенциал конкурентов при условиях, когда успех в конкурентной борьбе становится не столько функцией производства, сколько функцией управления и зависит от качества, эффективности управления, организации производства. Для большинства предприятий-конкурентов набор ресурсов, которые используются в производственном процессе, достаточно одинаков, но эффективность их сочетания в действующем хозяйственной системе разная и зависит именно от качества управления, квалификации менеджеров, организационной структуры и др.

В настоящее время в условиях развития рыночных отношений потенциал большинства отечественных предприятий можно отнести к первому и второму уровню конкурентоспособности.

Это в первую очередь связано с тем, что 2013-2014года были экономически нестабильны, а политическая ситуация не способствовала стабильности в государстве, эскалация Крыма, события в Донецке и Луганске, разрыв экономических отношений с Россией, резко сократили возможности предприятий.

Вступление Украины в Евросоюз потребует от руководства государства, руководителей предприятий коренной перестройки.

К глубокому сожалению на протяжении 23 лет Независимости предприятия не имели возможности качественно совершенствоваться, серьезным препятствием для развития предприятий на Украине имели место циклические кризисы (энергетический, топливный, продовольственный и т.д.).

Вступление нашего государства в Евросоюз качественно повлияет на уровни конкурентоспособности потенциала предприятия. Предприятия первого и второго уровней не смогут участвовать в конкурентоспособности.

В современных деловых трансформациях Украины, когда продолжает происходить реформирование всех сфер национальной экономики конкурентоспособность потенциала является важной характеристикой и показателем развития промышленного производства.

Для обеспечения воплощения этих условий нужна политическая стабильность.

Необходимо отметить прогрессивные сдвиги в деятельности отдельных предприятий, которые пытаются перейти на третий и даже четвертый уровень конкурентоспособности. В основном эти предприятия с иностранными инвестициями(например, в отрасли производства кондитерских изделий), корпорации в непромышленной сфере и другие.

Н.О. Волошко

канд. екон. наук,

доц. кафедри економіки підприємства та міжнародного бізнесу

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОСНОВНІ НАПРЯМИ СТРУКТУРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАШИНОБУДУВАННЯ

Обов'язковою вимогою щодо ефективного здійснення процесів ринкового реформування та інноваційно-структурної перебудови економіки України, суттєвого підвищення ефективності господарської діяльності вітчизняних промислових підприємств стає всебічне і докорінне вдосконалення організації та управління виробництвом, підвищення гнучкості та чутливості внутрішнього середовища підприємств до змін зовнішнього оточення.

При визріванні об'єктивної необхідності проведення структурної перебудови підприємств, головною метою реструктуризації стало підвищення самостійності структурних підрозділів, формування на їх базі дочірніх фірм, перетворення крупних підприємств на холдингові компанії.

За першим варіантом (підвищення самостійності структурних підрозділів) все майно підприємства залишається у його власності. Водночас на базі структурних підрозділів або за рахунок залучення коштів приватних осіб та сторонніх організацій створюються незалежні підприємства, яким надається право на використання майна підприємства на основі укладення договору оренди. В цих умовах суттєво поширюється самостійність структурних підрозділів, які перетворюються на відносно автономні підприємства, що дозволяє їм легше адаптуватися до нових умов та вимог ринку. При цьому посилюється зацікавленість кожного такого структурного підрозділу у підвищенні ефективності своєї діяльності. За іншим варіантом – створення дочірніх підприємств – на базі окремих структурних підрозділів формуються самостійні господарюючі суб'єкти, які можуть бути як задіяні, так і не задіяні у виробництві основної продукції. При цьому зберігається цілісність виробничої системи підприємства, а підрозділи швидко адаптуються до вимог ринку та потреб головної підприємства. Нарешті, за третім варіантом – при перетворенні великих підприємств на холдингові компанії – на базі великого підприємства створюється декілька самостійних акціонерних товариств (АТ).

Створення на основі крупних підприємств машинобудування холдингових об'єднань, з виділенням окремих цехів та виробництв у дочірні компанії є одним з найбільш ефективних напрямків реструктуризації підприємства. Основні переваги холдингових компаній полягають у тому, що вони борються з конкурентами своєю

об'єднаністю, консолідацією зусиль. Проте ефективне здійснення структурних перетворень на вітчизняних підприємствах машинобудівної галузі вимагає не тільки ретельного вивчення та узагальнення досвіду економічно розвинених країн світу, але й урахування галузевої специфіки функціонування та розвитку машинобудування.

Для підприємств вітчизняного машинобудування у сучасних умовах реструктуризація стає найбільш важливою вимогою щодо забезпечення їхнього подальшого розвитку. Такий підхід робить виробництво адаптивним до вимог випуску нових видів продукції. Іншим важливим напрямком структурної перебудови у машинобудівному комплексі є виключення зі складу підприємства, що реструктурується, збиткових виробництв.

Розукрупнення підприємства на функціонально-замкнуті підприємства дозволяє кожному з них сконцентруватися як на високій якості, так і на прибутковості продукції, що виробляється нею.

Проведення структурно-інноваційних трансформацій є одним з основних інструментів, використання яких має забезпечувати стале функціонування підприємства в умовах обмеженості ресурсного забезпечення, нестабільності ринкових цін і партнерів, змінах конкурентного середовища та кон'юнктури ринку. Процес структурної перебудови підприємств вітчизняного промислового комплексу має власні характерні особливості, які обумовлюються як специфікою роботи підприємств машинобудування, так і сучасними загальноекономічними тенденціями розвитку економіки України.

Основними напрямками структурних перетворень на підприємствах машинобудівного комплексу є наступні: розукрупнення (виділення підрозділів підприємства, які наділені тією чи іншою ступеню самостійності) та інтеграція підприємств (об'єднання групи підприємств). При назріванні об'єктивної необхідності проведення структурної перебудови підприємств, головною метою також стало підвищення самостійності структурних підрозділів, формування на їх базі дочірніх фірм, перетворення крупних підприємств у холдингові компанії.

В.О. Ворона

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ВИРОБНИЦТВА

В економічному аналізі результати діяльності підприємств можуть бути оцінені такими показниками, як обсяг випуску продукції,

обсяг продаж, прибуток. Однак значень перерахованих показників недостатньо для того, щоб сформувати думку про ефективність його діяльності. Це пов'язано з тим, що дані показники є абсолютними характеристиками діяльності підприємства, і їх правильна інтерпретація за оцінкою результативності може бути здійснена лише у взаємозв'язку з іншими показниками, що відображають вкладені в підприємство кошти.

Тому для характеристики ефективності роботи підприємства в цілому, прибутковості різних напрямків діяльності (господарської, фінансової, підприємницької) в економічному аналізі розраховують показники рентабельності.

Рентабельність виробництва є найбільш узагальнюючим, якісним показником економічної ефективності виробництва, ефективності функціонування підприємств. Вона якраз порівнює величину отриманого прибутку з розмірами тих засобів, за допомогою яких вона отримана (основні фонди та оборотні засоби). Ці використані у виробництві засоби для отримання прибутку є ніби її ціною. І чим нижче ця ціна, тобто чим менше витребуваних коштів при тій же величині отриманого прибутку, тим ефективніше виробництво, а підприємство функціонує з великим ефектом.

Прибуток приймається у вигляді загальної, балансової суми. Крім того, треба приймати в розрахунок всю використану вартість оборотних коштів – власних і позикових. Чим вищий прибуток, чим з меншою вартістю основних фондів і оборотних коштів вона досягнута і більш ефективно вони використуються, тим вище рентабельність виробництва, а значить вище економічна ефективність функціонування підприємства.

Ефективність основної діяльності підприємства з виробництва та реалізації продукції, робіт, послуг характеризується показником рентабельності витрат. Він визначається відношенням прибутку від продажу продукції до повної собівартості реалізованої продукції. Даний коефіцієнт показує рівень прибутку на одну гривню витрачених коштів і розраховується в цілому по підприємству, окремим його підрозділам і видам продукції.

У показнику рентабельності, розрахованому в цілому по продукції, усереднюється рівень дохідності окремих видів виробів. Тому в ході аналізу необхідно враховувати рентабельність окремих видів виробів або груп виробів. Таким чином, рентабельність одиниці продукції має велике значення і визначається відношенням різниці між відпускнуою ціною і собівартістю до собівартості одного виробу.

Важливість аналізу показників рентабельності окремих видів продукції, пов'язана з тим, що підприємство повинно здійснювати контроль за витратами по її виробництву і реалізації. Якщо на ринку є досить високий попит на продукцію з низьким рівнем рентабельності,

підприємство може зробити випуск такої продукції вигідним тільки скорочуючи витрати з її виробництва.

На підставі аналізу середніх рівнів рентабельності можна розрахувати які види продукції та які господарські підрозділи забезпечують більшу добутковість. Це стає особливо важливим в сучасних умовах, де фінансова стійкість підприємства залежить від спеціалізації та концентрації виробництва.

Аналіз рентабельності окремих видів продукції, а також всієї сукупності її, допоможе виявити внутрішні резерви зниження собівартості продукції, шляхи підвищення якості продукції для можливого відповідного збільшення цін, що в будь-якому випадку підвищить рентабельність виробництва, а значить, поліпшить фінансове, соціально-економічне становище підприємства.

Таким чином, з факторів рентабельності виробництва слідують і шляхи її підвищення:

1. Розробка нового високоефективного обладнання, нових технологій, покращених конструкцій виробів.
2. Оновлення обладнання, зміна морального та фізичного устарілого на нове.
3. Зростання питомої ваги спеціалізованого виробництва.
4. Придбання нового обладнання за допомогою фінансового лізингу.
5. Зниження цін на сировину та енергоносії шляхом використання місцевої сировини та палива чи енергетичних ресурсів, централізації допоміжних виробництв незалежно від їх відомчої підлеглості.
6. Зростання рівня організації та вдосконалення технології виробництва.
7. Для зростання обсягів реалізації виготовленої продукції та розширення ринку збуту більш широко використовувати рекламу.
8. Додати в цінову політику виробництва правило, у відповідальності з яким знижки на продукцію повинні зростати у період зменшення попиту.
9. Посилити контроль за якістю виготовленої продукції, підвищити мотивацію на забезпечення якості продукції у цехах через впровадження нової системи оплати праці.
10. Здавання в аренду незадіяних основних фондів.

В свою чергу, основним джерелом підвищення рентабельності продаж є зростання суми прибутку від реалізації продукції та зниження собівартості товарної продукції.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, канд. екон. наук, доц.

ПРОЦЕСС ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Экономическая безопасность предприятия (ЭБП) – это состояние наиболее эффективного использования ресурсов для предотвращения угроз и обеспечения стабильного функционирования предприятия. ЭБП характеризуется совокупностью качественных и количественных показателей, важнейшим среди которых является уровень экономической безопасности.

Для того чтобы достичь наиболее высокого уровня экономической безопасности, предприятие должно следить за обеспечением максимальной безопасности основных функциональных составляющих системы ЭБП.

Функциональные составляющие ЭБП – это совокупность основных направлений его экономической безопасности, существенно отличающихся друг от друга по своему содержанию.

Выделяют следующие функциональные составляющие ЭБП: финансовую; интеллектуальную и кадровую; технико-технологическую; политико-правовую; экологическую; информационную; силовую.

Для обеспечения своей экономической безопасности предприятие использует совокупность корпоративных ресурсов.

Корпоративные ресурсы – факторы бизнеса, используемые владельцами и менеджерами предприятия для выполнения целей бизнеса. Среди них выделим:

а) ресурс капитала. Акционерный капитал предприятия в сочетании с заемными финансовыми ресурсами является кровеносной системой предприятия и позволяет приобретать и поддерживать остальные корпоративные ресурсы, изначально отсутствующие у создателей данного предприятия;

б) ресурс персонала. Менеджеры предприятия, штат инженерного персонала, производственных рабочих и служащих с их знаниями, опытом и навыками являются основным проводящим и связующим звеном, соединяющим воедино все факторы данного бизнеса, обеспечивающим проведение в жизнь идеологии бизнеса, а также достижение целей бизнеса;

в) ресурс информации и технологии. Информация, касающаяся всех сторон деятельности предприятия, является в настоящее время наиболее ценным и дорогостоящим из ресурсов предприятия. Именно информация об изменении политической, социальной, экономической и экологической ситуации, рынков предприятия, научно-техническая и технологическая информация, know-how, касающиеся каких-либо

аспектов данного бизнеса, новое в методах организации и управления бизнесом позволяют предприятию адекватно реагировать на любые изменения внешней среды бизнеса, эффективно планировать и осуществлять свою хозяйственную деятельность;

г) ресурс техники и оборудования. На основе имеющихся финансовых, информационно-технологических и кадровых возможностей предприятие приобретает оборудование, необходимое и доступное (исходя из имеющихся ресурсов);

д) ресурс прав. С развитием цивилизации, истощением природных ресурсов и повышением ценности для бизнеса нематериальных активов резко выросла роль данного ресурса. Этот ресурс включает в себя права на использование патентов, лицензии и квоты на использование природных ресурсов, а также экспортной квоты, права на пользование землей (причем в настоящее время крайне повысилась ценность городских территорий, предназначенных не для земледелия, а для административной застройки). Использование этого ресурса позволяет предприятию приобщиться к передовым технологическим разработкам, не проводя собственных дорогостоящих научных исследований, а также получить доступ к необщедоступным возможностям развития бизнеса.

Обеспечение экономической безопасности предприятия – это процесс реализации функциональных составляющих экономической безопасности с целью предотвращения возможных ущербов и достижения максимального уровня экономической безопасности в настоящее время и в будущем.

Способы обеспечения экономической безопасности предприятия – это набор мер и система организации их выполнения и контроля, которые позволяют достигать наиболее высоких значений уровня экономической безопасности предприятия.

Важнейшим этапом обеспечения ЭБП является стратегическое планирование и прогнозирование его экономической безопасности. Этот этап включает в себя разработку стратегического плана обеспечения ЭБП. После разработки стратегических планов деятельности предприятия необходимо провести оперативную оценку уровня обеспечения и текущее тактическое планирование ЭБП. Анализ уровня ЭБП проводится на основе оценки эффективности мер по предотвращению ущербов и расчета функциональных и совокупного критериев ЭБП.

На основе оперативной оценки уровня ЭБП и выработанных рекомендаций осуществляется оперативное планирование финансово-хозяйственной деятельности предприятия, после чего производится практическая реализация разработанных планов.

В процессе финансово-хозяйственной деятельности предприятия появляется информация для анализа состояния его экономической

безопасности. На основе этой информации оцениваются функциональные и совокупный критерии экономической безопасности предприятия, их отклонения от плановых значений, анализируются причины возникновения этих отклонений. После этого вырабатываются рекомендации по корректировке набора корпоративных ресурсов, систем стратегического и текущего планирования финансово-хозяйственной деятельности предприятия, а также системы оперативного управления его деятельностью.

Корректировки могут вноситься и в систему планирования ЭБП. В этом случае нужно заново использовать описанные выше методы планирования ЭБП и внести соответствующие изменения в хозяйственные планы предприятия и систему их реализации.

Анализ корпоративных ресурсов – это подготовительный этап для разработки системы обеспечения экономической безопасности предприятия.

Список использованных источников

1. Вершигора Е. Е. Менеджмент: курс лекций / Е.Е. Вершигора. – М.: Инфа-М, 2003.
2. Козаченко А. В. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А.В. Козаченко, В.П. Пономарев, А.Н. Ляшенко. Киев: Издательство: Либра, 2003. – 280 с.
3. Полукарпов В.Л. Краткий курс менеджмента / В.Л. Полукарпов. – М., 2004.
4. Полукарпов В.Л. Менеджмент: анализ и основные тенденции / В.Л. Полукарпов. – М., 2007.
5. Понятие экономической безопасности – [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL:http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=543
6. Экономическая безопасность предприятия как успешная составляющая современного бизнеса – [Электронный ресурс] – Режим доступа. – URL:<http://bre.ru/security/22999.html>.

Научный руководитель: О.М. Зборовская, д-р экон. наук, проф.

Л.В. Гречко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ – ПОКАЗНИК, ЩО ХАРАКТЕРИЗУЄ РІВЕНЬ ВІДДАЧІ ВИТРАТ

Рентабельність – поняття, що характеризує економічну ефективність виробництва, за якої підприємство за рахунок грошової виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) повністю відшкодує

витрати на її виробництво й одержує прибуток, як головне джерело розширеного відтворення.

Рівень рентабельності всіх організацій та установ залежить від величини прибутку, товарної продукції, витрат виробництва, величини основних виробничих фондів і нормованих обігових засобів. Важливими факторами, що забезпечують зростання прибутку і рентабельності підприємства, є підвищення продуктивності праці, фондодіддачі, економія матеріальних ресурсів, рівень технічного прогресу, а саме, механізації та автоматизації трудомістких технологічних процесів, удосконалення організації виробництва та ін. Урахування підприємством таких факторів дасть змогу підвищувати ефективність його діяльності.

Аналіз рентабельності підприємства дозволяє визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання. Коефіцієнти рентабельності – система показників, які характеризують здатність підприємства створювати необхідний прибуток в процесі своєї господарської діяльності, вони визначають загальну ефективність використовуваних активів і вкладеного капіталу.

Основною метою розрахунку і використання коефіцієнтів рентабельності є визначення ефективності формування прибутку підприємства. Для найбільш узагальнюючої оцінки ефективності формування прибутку використовуються коефіцієнти рентабельності активів і власного капіталу. Для оцінки ефективності формування прибутку в процесі операційної діяльності використовуються: коефіцієнт рентабельності операційних активів, коефіцієнт маржинальної рентабельності реалізації продукції, коефіцієнт валової рентабельності реалізації продукції. Для оцінки ефективності формування прибутку в процесі інвестиційної діяльності використовуються: коефіцієнт рентабельності інвестицій, коефіцієнт прибутковості фондового портфеля.

Підприємство, насамперед, звертає увагу на проблеми контролю за змінами промислового виробництва і намагається знизити роль зовнішнього фактора. Однією з вимог процвітання підприємства є розширення ринку збуту продукції за рахунок зниження ціни за продукцію (товари, роботи, послуги). Оскільки цей процес не супроводжується зниженням цін на ресурси, що вже використані, то роль дефлятора ціни у формуванні дохідності підприємства зникає. Це «природним» шляхом переорієнтує сферу вимог керівництва на контроль за зміненням промислового виробництва, тобто за внутрішніми факторами: зниження матеріалоємності і трудомісткості продукції, підвищення віддачі основних фондів.

Показники рентабельності характеризують ефективність роботи підприємства в цілому, тобто прибутковість різних напрямків діяльності

(виробничої, підприємницької, інвестиційної), та окупність витрат. Їх величина показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Тому їх використовують для оцінки підприємства а також як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні. При прийнятті рішень, пов'язаних з управлінськими процесами формування прибутку, використовується показник рентабельності капіталу, витрат та продаж.

Основне джерело грошових накопичень підприємств – виручка від реалізації продукції, а саме та її частина, яка залишається за вирахуванням матеріальних, трудових і грошових витрат на виробництво та реалізацію цієї продукції. Тому важливе завдання кожного господарюючого суб'єкта – одержати більше прибутку при найменших витратах шляхом дотримання строгого режиму економії у витрачанні засобів і найбільш ефективного їх використання.

Витрати на виробництво і реалізацію продукції визначають рівень і структуру її собівартості. Виручка від реалізації продукції обчислюється в діючих цінах. При радикальній зміні управління економікою показник виручки від реалізації продукції стає одним з найважливіших показників діяльності підприємства. Даний показник створює зацікавленість трудових колективів не тільки в зростанні кількісного об'єму продукції, що випускається, скільки в збільшенні об'єму реалізованої продукції (з урахуванням зниження залишків нереалізованої продукції). Це означає, що продаватися повинні такі вироби, які відповідають вимогам споживачів та мають великий попит.

Рентабельність в перший рік роботи підприємства, як правило, дуже низька, хоча наступні декілька років роботи підприємства спостерігається її зростання. З часом її величина стабілізується, а в кінці виробництва може почати падати. Однією з причин збільшення рентабельності може бути збільшення обсягів виробництва.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

М.В. Демченко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Функціонування будь-якого підприємства відбувається в умовах жорсткої конкуренції, тому важливим є вибір ринкової стратегії і її використання в діяльності для отримання переваг над конкурентами. Для оцінки результатів використання вибраної ринкової стратегії необхідно періодично проводити аналіз конкурентоспроможності

підприємства, і зокрема конкурентоспроможності товарів. Оцінка конкурентоспроможності товарів необхідна для обґрунтованого ухвалення рішень при: вивченні ринку, оцінці перспектив продажу конкретних товарів, контролі якості, оптимізації торгового асортименту, формуванні товарної і цінової політики і т.д.

При оцінці конкурентоспроможності слід спиратися на певні принципи. Дотримання принципів дозволяє підвищити точність оцінки, врахувати інтереси суб'єктів ринку, уніфікувати порядок дій, що становлять зміст процедури оцінки.

1. Оцінка з позиції певного суб'єкта ринку – виробника, продавця, споживача. Залежно від суб'єкта ринку обирається перелік групових і одиничних критеріїв. При оцінці з позиції споживача про задоволення його потреб можна судити тільки за відносними споживацькими показниками якості. Оскільки носії інформації про якість містять інформацію про технічні характеристики продукції, тому їх необхідно трансформувати в споживацькі показники якості.

2. Орієнтація на певний сегмент ринку. Не обов'язково прагнути до виробництва кращої в світі продукції взагалі, а слід керуватися універсальним критерієм – випуском на ринок товару, який потрібен споживачу і за який він захоче і зможе заплатити.

3. Відповідність вимогам нормативних і юридичних документів. Вітчизняні товари, призначені для внутрішнього ринку, повинні в першу чергу відповідати обов'язковим вимогам державних стандартів, санітарних правил і норм і т.д. Для експортної продукції найважливішою умовою є відповідність товару міжнародним стандартам, а також зарубіжним стандартам тієї країни, куди намічається експортувати товар.

Можливість реалізації товару в країні експорту визначається також його патентною чистотою. Оцінка відповідності дається в альтернативній формі – «відповідає» або не «відповідає». В останньому випадку виключається можливість реалізації товару на даному ринку і відпадає необхідність в оцінці його конкурентоспроможності.

4. Орієнтація на певний тип ринку (зовнішній, внутрішній). Зовнішній ринок диктує вимоги, які пред'являються до будь-якої експортної продукції і є специфічними для кожної країни-покупця.

5. Попередження подвійного рахунку. Зміна ряду критеріїв відбивається як на корисності, так і на вартості товару. Якщо новизна досягається поліпшенням показників якості (модернізація, удосконалення товару), то цей факт треба врахувати при розрахунку одного з двох критеріїв – «рівень новизни» або «рівень якості».

6. Формування критеріїв конкурентоспроможності з урахуванням рекомендованих вимог і перевищення обов'язкових вимог. По більшості товарів об'єктом рекомендованих вимог є вимоги до призначення, надійності і естетичності товару. Відповідність товару цим вимогам

забезпечує його належну якість. Перевищення цих вимог забезпечує товару конкурентні переваги.

Оснoву обов'язкових вимог (безпеки, екологічності) складають показники, які виконують роль обмежувачів, оскільки їх відповідність нормам стандарту є умовою обов'язкової сертифікації і допуску до оцінки конкурентоспроможності. Але якщо по якому-небудь показнику досягається перевищення обов'язкової норми стандарту, то він повинен увійти до критеріїв оцінки конкурентоспроможності.

Критерії оцінки включають як кількісні, так і якісні характеристики. Критеріями можуть служити і чинники, які опосередковано характеризують показники якості, наприклад «наявність системи якості», «використання екологічно безпечної технології».

Оцінка конкурентоспроможності здійснюється виробниками при проектуванні нового товару, торговими організаціями при аналізі ринку, споживачькими організаціями в рамках незалежної споживачької експертизи.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

С.В. Дубінський

канд. екон. наук,

*доц. кафедри економіки підприємства та міжнародного бізнесу
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля*

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ В ОРГАНІЗАЦІЯХ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Реформа охорона здоров'я, яка проводиться в останні декілька років в окремих регіонах України, зокрема у Дніпропетровській області, направлена на розвиток галузі і пов'язана з прагненням керівництва країни поліпшити систему управління охороною здоров'я. Пріоритетом є розвиток сімейної медицини, та оптимізація грошових потоків, шляхом перерозподілу бюджету на рівні областей та міст. Проте очевидно, що на цьому фоні найважливішим чинником підвищення якості і доступності медичної допомоги є використання адекватних систем управління на всіх рівнях.

Всі ці роки продовжується науковий пошук шляхів підвищення ефективності діяльності системи охорони здоров'я. У роботах вітчизняних і зарубіжних фахівців все більше наглядними є інноваційні орієнтири розвитку галузі, що базуються на сучасній методології управління і забезпечення якості медичної допомоги. Більшістю авторів визнається, що ключовим чинником стратегії

розвитку охорони здоров'я є підвищення управлінської обізнаності керівників і використання сучасних концепцій, технологій і принципів менеджменту в медичних установах.

Впровадження стандартів і сертифікація системи менеджменту якості дають додаткові переваги, в першу чергу, за рахунок впорядкування і обліку всіх аспектів діяльності, виконання вимог наглядових органів і підвищення результативності процесів і ефективності всієї системи в цілому.

Методологія систем менеджменту якості, теоретичні і практичні аспекти їх впровадження активно вивчалися останніми роками. Серед них необхідно відзначити роботи зарубіжних учених, Д. Джурана, Э. Демінга, Дж. Харрінгтона, Т. Конті, Ф. Кросбі і ін. Більшість з вказаних робіт орієнтована на промислову сферу виробництва. Проте вживані в цих дослідженнях підходи не можуть бути використані в охороні здоров'я без адаптації до галузевої специфіки. Окрім цього, зростання і розвиток організацій, пошук шляхів вдосконалення систем менеджменту якості веде до необхідності розширення області дії системи менеджменту якості. Сучасні умови вимагають від медичної організації максимально можливого задоволення запитів всіх зацікавлених сторін (пацієнтів, їх законних представників, співробітників, органів управління охороною здоров'я, наглядових органів і ін.). Підтримка балансу інтересів і виконання законодавчих вимог стає гарантією стійкого розвитку медичної організації.

Слід зазначити, що в останні десятиліття найбільш популярним в світовій спільноті є впровадження систем менеджменту, відповідних вимогам міжнародних стандартів серії ISO 9000. Проте спочатку система менеджменту будь-якої організації включає ряд локальних підсистем, для вдосконалення яких можуть бути використані міжнародні стандарти. Так, наприклад, стандарт OHSAS, що містить вимоги до побудови системи менеджменту охорони праці і промислової безпеки, стандарти ISO на системи екологічного соціального і етичного менеджменту та інші, які були розроблені міжнародним співтовариством шляхом узагальнення теоретичного і практичного досвіду в області менеджменту якості. В даному випадку йдеться про інтегровану систему менеджменту (ICM). Розробка і впровадження ICM можна розглядати як інструмент, що дозволяє підвищити якість управління медичних організацій на основі об'єктивної самооцінки, внутрішнього комплексного аудиту, а також організаційних технологій, охоплює всі аспекти діяльності, з урахуванням всіх зацікавлених в діяльності медичної організації сторін. Хоча питання сумісного застосування систем менеджменту за стандартами ISO 9000, OHSAS і ISO 4000 вже декілька років розглядаються фахівцями в області якості, в охороні здоров'я відсутні організаційні і методичні розробки по їх застосуванню, відсутні приклади впровадження в системі охорона

здоров'я, які б наочно демонстрували підвищення результативності і ефективності діяльності медичних організацій після впровадження.

У зв'язку з цим з'явилася об'єктивна необхідність аналізу міжнародних стандартів по напрямках діяльності, розробки методології їх застосування в охороні здоров'я. Впровадження ІСМ повинно сприяти формуванню інноваційної основи для діяльності медичної організації, орієнтованої в своїй роботі на підвищення якості медичної допомоги і забезпечуючих процесів, заснованій на принципах тотального управління якістю, може істотним чином вплинути на підвищення ефективності медичної організації. Методичною основою в даному випадку може служити спеціально розроблена ІСМ.

Інтеграція систем менеджменту необхідно розглядати як основу стійкого розвитку і вдосконалення діяльності медичної організації, а питання формування інтегрованих систем менеджменту якості вимагають свого наукового обґрунтування, розробки і експериментальної апробації, що визначило актуальність теми роботи.

В підсумку слід відзначити, що сучасний стан медичної галузі України потребує якнайшвидшого та обґрунтованого впровадження різноманітних сучасних управлінських інструментів, та науково-методичних підходів. Розвиток медичної галузі, особливо в аспектах підвищення якості послуг, повинно стати пріоритетом, як на рівні держави, та і на рівні окремих великих приватних інвесторів.

О.В. Дьяков

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасній Україні поняття інвестиції та інвестування ввійшли в науковий обіг в результаті реформування економіки на ринковий лад. Вітчизняні і зарубіжні економісти розглядають інвестиції як довгострокове вкладення капіталу в різні сфери і галузі економіки, інфраструктуру, соціальні програми, охорону навколишнього природного середовища як всередині країни, так і за кордоном з метою розвитку виробництва, соціальної сфери, підприємництва, одержання прибутку.

Термін «інвестиція» походить від лат. «invest», що означає «вкладати». В широкому розумінні цього слова інвестиції являють собою вкладення капіталу з метою його збільшення в майбутньому. Таким чином, інвестиції – це те, що відкладається на завтра. Одну їх частину складають споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, вони

відкладаються на збільшення запасів, іншу – ресурси, які направляються на розширення виробництва. Інвестиціями можуть бути як грошові кошти, так і акції, цінні папери, пайові внески, рухоме і нерухоме майно, авторські права. З точки зору фінансів, інвестиції – це всі види активів (коштів), які вкладаються в економічну діяльність з метою одержання доходу, а з точки зору економіки, інвестиції – це витрати на створення, розширення і технічне переозброєння капіталу.

В Законі України «Про інвестиційну діяльність» інвестиції трактуються як всі види майнових і інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, в результаті якої створюється прибуток (доход) або досягається соціальний ефект. Такими цінностями Закон визначає:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно;
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- сукупність технічних, технологічних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих;
- права користування землею, водою, ресурсами, будівлями, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності [1].

Таким чином, приріст капіталу за рахунок інвестицій ми можемо назвати процесом інвестування. Джерелом приросту капіталу й головним мотивом інвестування є одержуваний прибуток. Обидва процеси – вкладення капіталів і одержання прибутку – відбуваються упродовж певного часу, а тому вкладення капіталу, а потім і отримання прибутку може бути послідовним, паралельним або інтервальним [1].

У першому випадку прибуток буде одержано негайно після завершення інвестування в повному обсязі, у другому одержання прибутку можливе до повного завершення процесу інвестування, у третьому між періодом інвестування та одержанням прибутку минає певний час, тривалість якого залежить від форми інвестування та особливостей інвестиційного проекту.

У сучасній зарубіжній літературі термін «інвестування» часто трактується як придбання цінних паперів. У нашій країні за радянських часів його ідентифікували з терміном «капітальні вкладення». Інвестиції в цьому разі розглядалися як вкладення у відтворення основних фондів. Водночас інвестування можуть бути спрямовані на поповнення обігових коштів, придбання нематеріальних активів.

Капіталовкладення визначають витрати на створення нових, а також на розширення, реконструкцію і технічне переозброєння діючих

основних фондів реального сектора економіки. Капітальні вкладення як економічна категорія характеризувалися сукупністю товарно-грошових відносин, пов'язаних із рухом вартості, авансованої у відтворення матеріально-технічних компонентів продуктивних сил, тобто вони значно вужчі, ніж інвестиції.

Закордонні фахівці в дослідженнях економічного змісту інвестицій наголошують на таких факторах [4]: а) приріст функціонуючого капіталу; б) одержання додаткового доходу; в) відмова від частини поточного споживання на користь очікуваного розширення споживання в майбутньому.

Правильні по своїй суті, такі характеристики інвестицій усе-таки не розкривають повною мірою цю складну економічну категорію. Заслужують на увагу пропозиції економістів щодо розмежування понять інвестиційні товари й інвестиційні ресурси за критерієм здатності їхньої участі в утворенні та відтворенні капіталу.

Уведення в науковий обіг категорії інвестиційних ресурсів дозволяє докладніше представити етапи інвестування – відповідно, і функції інвестицій. Обґрунтованим є і розширення складу інвестиційних ресурсів за рахунок об'єктів інтелектуальної власності.

Інвестування – це процес акумуляції коштів у різній формі (гроші, акції, цінні папери, пайові внески, рухоме і нерухоме майно, авторські права та ін.), перетворення їх в інвестиційні товари та ресурси, введення останніх у виробничу стадію і трансформація у перетворюючі інноваційні фактори – ресурси, а далі у капітал.

На наш погляд, неправомірно вважати продовженням інвестування приріст капітальної вартості у формі доходу чи іншого ефекту. Дане методологічне положення не суперечить необхідності докладного розрахунку повернення інвестованих коштів, їхньої ефективності, окупності та ін. Але все це забезпечується уже виробничими процесами в поєднанні з іншими факторами.

Список використаних джерел

1. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 560-ХІІ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua.
2. Анискин Ю.П. Управление инвестициями: учебное пособие / Анискин Ю.П. – М.: ИКФ Омега-Л, 2002. – 167 с.
3. Український тлумачний словник – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slovyk.net/?swrd>.
4. Шарп У. Инвестиции / У. Шарп., Г. Александер, Дж. Бэйли. – М.: Инфра-М, 2001. – 1028 с.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ

В условиях сильной конкуренции любой хозяйствующий субъект для нормального функционирования и оценки своих перспектив на будущее должен знать свою конкурентоспособность. Располагая информацией о конкурентных позициях, предприятия получают возможность определить свои преимущества и узкие места, выбрать правильную стратегию и тактику поведения, адекватную реалиям рыночных процессов [1].

Конкурентоспособность предприятий — категория количественно измеримая, требующая применения методов экономико-математического анализа, модельного аппарата, способного с большей точностью отразить существующее состояние и дать достоверный прогноз развития на перспективу. Под уровнем конкурентоспособности предприятия следует понимать, относительный показатель, отражающий характеристику его возможностей противостоять конкурентному натиску на конкретных рынках в определенный период времени. При этом методы его установления, несмотря на традиционный набор вычислительных процедур, могут существенно отличаться. В частности, различия часто наблюдаются по составу частных показателей, что в значительной степени зависит от отраслевой специализации предприятия, масштабов производства, организационной структуры использования инструментов маркетинга.

Начинать исследование и оценку конкурентоспособности предприятия следует с анализа состояния его места и роли в конкурентной среде. При этом важно знать не только долю рынка и занимаемых сегментов, но и происходящие в них изменения. Также необходимо четко представлять степень известности данного предприятия, отношения к нему потребителей, установить мотивы предпочтений при выборе, того, или иного производителя при покупке продукции, включая качество, уровень цен, дизайн, упаковку [2].

По результатам мониторинга проводится сопоставление показателей с аналогичными характеристиками конкурирующих субъектов, и выполняются прогнозные расчеты на будущее. При широкой номенклатуре изделий необходимо весь ассортимент продукции разбить по товарным группам. Источником информации могут являться торговые точки, в которых реализуется продукция данного предприятия и конкурентов [2].

Важная роль в оценке внутренней среды предприятия отводится отбору показателей, входящих в систему оценки, и непосредственно

характеризующих результаты его деятельности. Такими основными индикаторами для промышленных предприятий являются: качество, широта ассортимента, себестоимость единицы продукции, цены на выпускаемые товары, размер прибыли, убытков, уровень рентабельности, наличие собственного капитала, ликвидность активов, кредитоспособность и платежеспособность, уровень использования производственных мощностей, размер средней заработной платы. Для сравнительной оценки этих показателей и сопоставления их с аналогичными показателями конкурентов можно использовать анализ, который позволяет выявить сильные и слабые стороны предприятия и разработать стратегию и тактику работы на рынке на перспективу.

Оценку конкурентоспособности хозяйствующего субъекта можно проводить как по одному предприятию, так и в сравнении с другими представителями рынка. Кроме того, уровень конкурентоспособности может рассматриваться в динамике за разные периоды времени, что позволяет выявить тенденцию ее изменения предприятия и конкурента.

Различные виды и уровни конкуренции определяют поиск разных способов укрепления предприятиями своих позиций на рынке и, соответственно, разработку стратегий адекватного реагирования на изменчивость рыночной среды. Изучение трудов зарубежных ученых-экономистов позволило выделить среди них несколько групп: стратегия лидерства на основе низких издержек; стратегии индивидуализации; стратегии концентрации на рыночной нише; стратегия наилучшей стоимости; стратегия инновации; стратегия фокусирования [3].

Применение на практике рассмотренных стратегий в чистом виде встречается нечасто не только у отечественных, но и у зарубежных производителей. Чаще используется комбинация стратегий в виде некоторого рационального сочетания стратегических приемов. Вместе с тем приведенные стратегии могут служить ориентиром будущей деятельности предприятия в зависимости от уровня его конкурентоспособности в целом и отдельных ее составляющих. Специалисты считают, что ни одно предприятие не может достичь превосходства над конкурентами абсолютно по всем характеристикам конкурентоспособности. Необходим выбор приоритетов и выработка стратегий, в наибольшей степени соответствующих тенденциям развития рыночной ситуации и наилучшим способом использующих сильные стороны предприятия.

Список использованных источников

1. Голубков Е.П. Исследование рынков / Е.П. Голубков // Маркетинг в России и за рубежом. – 1999. – № 1.

2. Фатхутдинов Р.А. Конкурентоспособность организации в условиях кризиса: экономика, маркетинг, менеджмент / Р.А. Фатхутдинов. – М.: «Маркетинг», 2002.

3. Сабецкая Г. Система показателей конкурентоспособности / Г. Сабецкая // ЭКО. – 2000. – №4.

Научный руководитель: О.М. Зборовська, д-р экон. наук, проф.

О.М. Зборовська

д-р экон. наук, проф.,

проф. кафедри економіки підприємства та

міжнародного бізнесу

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

В.Р. Зборовська

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СИСТЕМНОГО УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Ринкові відносини потребують глибокого вивчення нових теоретичних положень та розробки практичних підходів до управління діяльністю підприємств. Методологічною основою наскрізного управління підприємством є системний підхід. Системний підхід не виражається у вигляді конкретної суворої методологічної концепції. Його можна охарактеризувати як сукупність певних принципів, дотримання яких дозволяє цілеспрямовано зорієнтувати теоретичні дослідження і практичну діяльність підприємства. Системний підхід допомагає розглядати досліджуваний об'єкт як комплекс взаємопов'язаних підсистем, об'єднаних спільною метою, розкрити його інтегративні властивості, внутрішні і зовнішні зв'язки. Тому актуальним стає завдання аналізу терміну «система», визначення основних законів системи, розгляду особливостей системного підходу до управління підприємством.

Визначення поняття «система» наведено у працях Р. Акоффа, Л. фон Бертоланфі, У. Гослінга, А. Холла, К. Уотта та інших. Наприклад, за Л. фон Бертоланфі, система – це комплекс елементів які перебувають у взаємодії [10, с. 87], за А. Холлом система є множиною об'єктів разом з відносинами між об'єктами і між їх атрибутами [12, с. 92]. У. Гослінг під системою розуміє сукупність простих частин [11, с. 101]. Р. Акофф вважає, що система є будь-якою суттю, яка складається з взаємопов'язаних частин [1, с. 60]. Найближчим до економічних систем є визначення К. Уотта, який вважає, що система – це взаємодіючий інформаційний механізм економічної діяльності

підприємства, що характеризується багатьма причинно-наслідковими взаємодіями [13, с. 256].

Також категорія «система» розкрита такими російськими і українськими дослідниками, як С.В. Глівленко, В.В. Мильнік, С.Л. Чернишов, І.Г. Черноручський та іншими [2; 4; 8; 9]. В.В. Мильнік визначає систему як цілеспрямований комплекс взаємопов'язаних елементів будь-якої природи і відношення між ними [4, с. 35]. Поняття економічної системи висвітлене С.Л. Чернишовим. У його працях дано таке визначення цієї категорії: «під економічною системою розуміється будь-яка система, в якій діють натуральні товарні змінні» [8, с.34].

Б.З. Мильнер відзначає, що до визначення поняття системи склалися два основні підходи. Перший з них розглядає систему як комплекс елементів, що характеризує деяку цілісність, який складає єдине ціле в тому або іншому відношенні. Недоліком такого підходу є нечіткість поняття «цілісність», яке само вводиться через поняття «система». Другий підхід визначає систему як комплекс взаємодіючих елементів [5, с. 81].

А.І. Радченко під системою розуміє сукупність «... взаємодіючих елементів, властивості яких якісно відрізняються від суми властивостей цих елементів». Недоліком цього визначення є, на наш погляд, відсутність сполучного ядра, яке дозволило б говорити про взаємозв'язок і взаємодію елементів [6, с. 48].

Цей недолік в деякій мірі долається у визначенні Дж. де С. Коутиньо, який під системою розуміє «... сукупність зв'язаних між собою і в той же час різних і незалежних частин. Опис системи містить в собі визначення тієї соціальної функції, яку вона повинна виконувати. Конструкція системи – це визначення елементів, які вона повинна містити, і способу взаємного з'єднання цих елементів» [3, с.67]. У визначенні Д.О. Елліса, та Ф.Д. Лудвига, наведено наступне: «... система – це щось, що виконує операційний процес; це щось, що працює визначеним чином і що виробляє який-небудь продукт» [3, с. 51]. Мова йде про таке поняття як «функція системи», тобто про зовнішній прояв властивостей системи в даному середовищі відносин. Через функцію, система реалізує своє прагнення до визначеної мети.

Таким чином, більшість авторів враховує взаємозв'язки між елементами, і система управління визначається як:

- «конструкція» організаційної системи яка характеризує склад, взаємозв'язок ланок управління (об'єкта та суб'єкта управління);
- побудову керуючої системи, спосіб її внутрішньої організації, визначення зв'язків усіх елементів суб'єкта управління (порядок розташування, підпорядкованість окремих ланок управлінського апарату - відділів, груп, бюро), що дозволяє виконувати необхідні функції управління;

- елементи системи, їх зв'язки, її цілісні властивості, якщо вони так чи інакше забезпечують стійке існування системи;
- склад елементів, їх права, відповідальність та взаємозв'язки з реалізації завдань управління об'єктом;
- взаємовідносини підрозділів і посад в організації, розподіл ролей, повноважень, відповідальності, а також функціональної та технологічної зв'язків, що виникають у процесах управління.

Список використаних джерел

1. Акофф Р. Искусство решения проблем / Р. Акофф [пер. с англ. Е.Г. Коваленко]. – М.: Мир, 1982. – 220 с.
2. Глівленко С.В. Економічне прогнозування / С.В. Глівленко, М.О. Соколов, О.М. Теліженко. – Суми: Університетська книга, 2001. – 207 с.
3. Коутиньо Дж. де С. Управление разработками перспективных систем. / Дж. де С. Коутиньо [Пер. с англ. В.И. Кондратенко, Ю.А. Савослицкий. Под ред. О.Л. Смирнова]. – М.: Машиностроение, 1982. – 448 с.
4. Мыльник В.В. Исследование систем управления / В.В. Мыльник, Б.П. Титаренко, В.А. Волоченко. – М.: Академический проспект, 2003. – 315 с.
5. Мильнер Б.З. Теория организации: учебник / Б.З. Мильнер. – М.: Инфра – М., 2003. – 558 с.
6. Радченко А.И. Основы государственного и муниципального управления: системный подход: учебник / А.И. Радченко – Р.-на-Д.: Март, 2007. – 620 с.
7. Хаммер М. Реинжиниринг корпорации: манифест революции в бизнесе / М. Хаммер. – СПб.: Изд-во С.-Петербургского университета, 1997. – 329 с.
8. Черноруцкий И.Г. Методы оптимизации в теории управления / И.Г. Черноруцкий. – Питер, 2004. – 255 с.
9. Чернышев С.Л. Моделирование экономических систем и прогнозирование их развития / С.Л. Чернышев. – М.: МГТУ им. Баумана, 2003. – 231 с.
10. Bertalanfy L. von. General system theory. Foundations, development applications/ L. Bertalanfy. – N.Y.: Braziller, 1969. – 483 p.
11. Gosling W. The design of engineering systems / W. Gosling. – London: Heywood, 1962.
12. Hall A.D. A methodology for systems engineering/ A.D. Hall – Princeton. 1962. – 346 p.
13. Systems analysis in ecology / Ed. By Kenneth E.F., Watt. – N.Y, London: Accad. Press, 1996. – 710 p.

МЕТОДЫ АНАЛИЗА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Конкурентоспособность предприятия является одной из важных составляющих его деятельности. На основе анализа конкурентоспособности предприятия можно строить дальнейшую стратегию его развития.

Существует множество методов оценки конкурентоспособности предприятия. Для того, чтобы определить какой метод оценки конкурентоспособности применить, необходимо определить предмет анализа.

Предметом может выступать само предприятие. Процесс определения конкурентоспособности предприятия включает в себя такие этапы как определение цели оценки; определение областей (видов деятельности), учитываемых при анализе; выбор базы сравнения; определение характеристик, подлежащих измерению; оценка выбранных характеристик; расчет обобщенного, интегрального показателя конкурентоспособности; выводы о конкурентоспособности.

На сегодняшний момент самыми применимыми методами оценки конкурентоспособности предприятия являются оценка с позиции сравнительных преимуществ; оценка с позиции теории равновесия; оценка исходя из теории эффективности конкуренции; оценка на базе качества продукции; профиль требований; профиль полярностей; матричный метод; SWOT-анализ; построение «гипотетического многоугольника конкурентоспособности».

При оценке с позиции сравнительных преимуществ, основным критерием является низкие издержки. Следовательно, согласно этому методу, чем ниже издержки производства, тем более высокая конкурентоспособность предприятия. Использование этого метода характеризуется простотой оценки уровня конкурентоспособности;

При использовании метода, такого как оценка с позиции теории равновесия, изучается положение предприятия при котором каждый фактор производства рассматривается с одинаковой и одновременно наибольшей производительностью. Более того, у предприятия отсутствует дополнительная прибыль, которая существует благодаря действию какого-либо из факторов производства. Данный метод характеризуется тем, что основным критерием является наличие факторов производства, не используемых в полной мере. Преимущество данного метода обуславливается тем, что он дает возможность определить внутренние резервы предприятия.

Третий метод анализа конкурентоспособности предприятия оценка, которая базируется на теории эффективности конкуренции. Существуют два подхода при использовании данного метода:

- при структурном подходе основным критерием конкурентоспособности при использовании данного подхода является концентрация производства и капитала;

- при функциональном подходе в качестве критерия оценки конкурентоспособности используется соотношение цены, затрат и нормы прибыли.

Четвертый метод основывается на оценки на базе качества продукции. В ходе использования данного метода сопоставляются ряды параметров продукции, отражающих потребительские свойства. Критерием конкурентоспособности в данном случае является качество продукции. Преимуществом данного метода является возможность учета потребительских предпочтений при обеспечении уровня конкурентоспособности. В связи с тем, что качество товара оценивают определенным набором параметров, оценка конкурентоспособности товара базируется на использовании так называемых «параметрических» индексов, характеризующих степень удовлетворения потребности в рассматриваемом товаре. Различают единичные, сводные и интегральные индексы.

Пятый метод исследования конкурентоспособности предприятия называется – профиль требований. При данном методе проводился анализ, при котором с помощью шкалы экспертных оценок определяется степень продвижения организации и наиболее сильный конкурент. В качестве критерия используется сопоставление профилей. Основным преимуществом данного метода оценки конкурентоспособности предприятия является его наглядность.

Последний метод называется профиль полярностей. Сущность данного метода заключается в определении показателей, по которым фирма опережает или отстает от конкурентов, т.е. ее сильных и слабых сторон. В качестве критерия используется сопоставление параметров опережения или отставания.

Существует множество методов оценки конкурентоспособности предприятия. Однако, бывает недостаточно одного метода для полного анализа конкурентоспособности предприятия. В таком случаи необходимо применить несколько методов одновременно. Результаты этого анализа могут стать хорошей основой для стратегии предприятия, для будущего роста и укрепления своих конкурентных позиций.

Научный руководитель: Н.И. Климович, ст. преподаватель.

В.В. Коваль
*головний спеціаліст санітарно-гігієнічного відділу
Дніпропетровського міськрайонного управління ГУ ДСЕС у
Дніпропетровській області*

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Під впливом подій економічного життя України 90-х років сформувалася потреба в здійсненні такого керування підприємствами, що забезпечувало б їхню ефективну адаптацію до швидко мінливого навколишнього середовища. У силу високого ступеня нестабільності середовища процес керування, заснований на пророкуванні майбутнього шляхом екстраполяції історично сформованих тенденцій, уступає пріоритетному стратегічному управлінню, основною функцією якого є стратегічне планування – спосіб поведінки або план, який інтегрує основні цілі організації, норми та дії в єдине ціле, допомагає направляти та розміщувати ресурси унікальним і неповторним чином, який заснований на відносних внутрішніх перевагах та недоліках організації, очікуваних змінах в оточенні та пов'язаних з ними діями конкурентів.

За нових умов господарювання й переходу до ринкового регулювання підприємство самостійно здійснює весь комплекс планової роботи. Надання самостійності підприємству означає не тільки відмову від повної регламентації «зверху» всієї його діяльності і надання підприємству широких прав щодо визначення та реалізації виробничої програми, шляхів розвитку виробництва, мотивації праці, а й усвідомлення важливості безперервного вивчення ринку та готовності нести відповідальність за кінцеві результати господарювання. Все це має відбитися в планах діяльності підприємства.

Надзвичайно швидкі зміни умов функціонування українських підприємств, пов'язані з розвитком ринкових відносин і посиленням впливу зовнішнього середовища, визначають важливість розвитку стратегічного управління. Цей вид діяльності формує економічну політику підприємств, яка зумовлюється все більшою непередбачуваністю майбутніх подій і наслідків реалізованих планових заходів. Ефективність реалізації прийнятих планів зумовлюють система моніторингу й аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства, якість інноваційних розробок і ресурсне забезпечення програм і проектів, які є інформаційною основою для встановлення та коригування стратегічних цілей, шляхів і методів їх досягнення. У більшості випадків прийняття управлінських рішень із цих питань на підприємствах залишається інтуїтивним і недостатньо обґрунтованим. Тому проблема розвитку стратегічного управління з урахуванням специфіки функціонування сучасних підприємств є актуальною.

Проблемам стратегічного управління в діяльності підприємств присвячені роботи багатьох зарубіжних учених: І. Ансоффа, У. Кінга, Д. Кліланда, М. Портера, А. Стрікланда, А. Томпсона. Істотний внесок у теорію перспективного планування та управління, стратегічної та інвестиційної діяльності зробили вітчизняні вчені: О.І. Амоша, М.Г. Чумаченко, С.С. Аптекарь, А.І. Акмаєв, Я.Г. Берсуцький, І.О. Бланк, І.П. Булеєв, О.Г. Вагонова, Ф.І. Євдокимов, М.І. Іванов, А.І. Кабанов, М.М. Лепа, В.М. Хобта.

Стратегічне управління є надзвичайно важливим для підприємств ще й тому, що полягає у використанні принципово нових напрямків розвитку підприємства свого розвитку. В умовах твердої конкурентної боротьби і швидко мінливої ситуації підприємства повинні не тільки зосереджувати увагу на внутрішньому стані справ, але і виробляти довгострокову стратегію поведінки, яка б дозволяла б устигати за змінами, що відбуваються в їхньому оточенні. Впровадження концепції стратегічного управління на підприємстві передбачає організацію та здійснення професійної діяльності із стратегічного аналізу, розвитку, реалізації і контролю стратегії, спрямованої на досягнення місії та цілей його функціонування.

Науковий керівник: О.М. Зборовська, д-р екон. наук, проф.

А.М. Козинець

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ КОРПОРАЦІЇ (ТНК) ЯК СУБ'ЄКТ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Під ТНК розуміють гігантські монополії, які діють у світовому масштабі, контролюють значну частку світового виробництва товарів, послуг, процесу ціноутворення і привласнюють монопольно-високі прибутки. Інакше кажучи, ТНК – це міжнародні концерни, тобто група підприємств (дочірніх фірм) навколо іншого підприємства (материнської компанії) яка тримає акції цих підприємств.

В рамках концернів часто дочірні підприємства є тримачами акцій інших дочірніх підприємств в інших країнах, економічним механізмом їх формування є прямі іноземні інвестиції (ПІІ). Саме тому колосальна фінансова і промислова могутність ТНК носить наднаціональний характер [1].

Економічною основою транснаціональних корпорацій (ТНК) є:
– інтернаціоналізація виробництва і капіталу;

- міжнародний поділ праці: міжнародна спеціалізація та міжнародне кооперування виробництва;
- концентрація капіталу у світовому масштабі;
- вивіз капіталу у формах прямих та портфельних іноземних інвестицій;
- зменшення виробничих витрат і збільшення на цій основі прибутків – головна мета підприємств [1].

Спеціалізація і кооперування між підприємствами однієї і тієї ж ТНК, розташованими в різних країнах, призводить до розвитку внутрішньокорпоративного обміну, котрий нині досягає 1/3 міжнародного торговельного обігу.

Є кілька способів об'єднання фірм у транснаціональних корпорацій(ТНК).

- заснування монополіями різних країн спільної компанії, як самостійної;
- придбання національним концерном частки контрольного пакету акцій закордонних компаній;
- безпосереднє злиття активів фірм різних країн, так зване “квазі злиття”, шляхом обміну акціями між фірмами, які залишаються юридично незалежними.

Для сучасних ТНК характерна багатогалузева структура, завдяки наявності активів у різних галузях:

60% компаній – в галузі виробництва

37% компаній – у сфері послуг

3% компаній – у добувній промисловості та сільському господарстві [2].

Транснаціональними корпораціями здійснюється динамічна політика у галузі капіталовкладень та науково-дослідних робіт. Вони контролюють зовнішню торгівлю і мають до 90% прямих інвестиційна кордон. Сучасні ТНК проникають у високотехнологічні та наукоємні галузі.

Маючи крупну виробничу базу, у ТНК застосовують високоефективне планування виробництва, яке здійснюється в рамках материнської фірми і розповсюджується на дочірні підприємства.

Форми проникнення ТНК на світовий ринок: контрактні форми; ліцензування; франчайзінг; надання технічних та маркетингових послуг; здача підприємств під ключ; передача технологій по внутріфірмовому трансферту; створення спільних підприємств.

На початку ХХІ ст. у світі налічується понад 70 тис. ТНК і 850 тис. їх філій. Материнські компанії розташовані головним чином в розвинених країнах (50,2 тис.), більше число філій припадає на країни,

що розвиваються (495 тис.). Близько половини світового промислового виробництва та понад 2/3 зовнішньої торгівлі припадає на ТНК [3].

Для сучасної світової економіки характерний стрімко йде процес транс націоналізації. У цьому процесі основною рушійною силою виступають транснаціональні корпорації (ТНК). Вони являють собою господарські об'єднання, що складаються з головної (батьківської, материнської) компанії і іноземних філій.

Головна компанія контролює діяльність вхідних в об'єднання підприємств шляхом володіння часток в їх капіталі. У закордонних філіях ТНК на частку батьківської компанії-резидента іншої країни зазвичай припадає понад 10% акцій або їхнього еквівалента. Кожен суб'єкт несе в собі певні функції і завдання.

Сьогодні бачачи їх можна говорити про тенденції та шляхи розвитку світової економіки, про інтернаціоналізацію, інтеграції, глобалізації. Ці процеси є невідворотними і неминучі. Світове господарство являє собою складний механізм, в якому складовими частинами виступають суб'єкти світового господарства.

Список використаних джерел

1. Молчанов А.Н. Кредитний механізм транснаціональних корпорацій / А.Н. Молчанов І.К. Ключников. – М.: 1986.
2. Світова економіка: підручник / За ред. А.С. Булатова. – М.: Економіст, 2003
3. Владімірова І.Г. Роль і місце транснаціональних корпорацій в сучасній економіці / І.Г. Владімірова // Менеджмент у Росії і за кордоном. – 2007. – № 2
4. Миронов А.А. Концепции развития транснациональных корпорацій. –М., 1981.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, канд. екон. наук, доц.

О.І. Колесник

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

СУТНІСТЬ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛІННЯ

Підприємства корпоративного типу, а саме акціонерні товариства та товариства з обмеженою відповідальністю є основною формою підприємницьких структур, що забезпечують розвиток ринкової економіки, що підтверджується як світовим, так і вітчизняними досвідом.

Забезпечення успішної діяльності корпорацій полягає у їх доступі до інвестиційних ресурсів. Водночас вони не можуть розраховувати на довіру інвесторів та надходження зовнішнього фінансування, якщо не буде вжито заходів щодо запровадження ефективного корпоративного управління, а саме, належного захисту прав інвесторів, надійних механізмів управління та контролю, відкритості та прозорості у своїй діяльності.

Необхідність корпоративного управління обумовлена тим, що бізнес як власність належить принципалам (власникам, інвесторам), а права керування цим майном делеговані агентам – раді директорів і менеджменту, що породжує асиметрію інформації та пов'язані з нею агентські витрати, що виражаються в діях менеджменту, не спрямованих на задоволення інтересів власників.

У рамках корпоративного управління визначається, яким чином інвестори здійснюють контроль за діяльністю менеджерів, а також яку відповідальність несуть менеджери перед інвесторами за результати діяльності підприємства. Належна система корпоративного управління дозволяє інвесторам бути впевненими у тому, що керівництво розумно використовує їх інвестиції для фінансово-господарської діяльності і, таким чином, збільшується вартість частки участі інвесторів у капіталі й діяльності.

Корпоративне управління можна розглядати, як складний комплекс пов'язаних між собою механізмів різної природи: організаційно-правових, економічних, мотиваційних, соціально-психологічних, кожен із яких має специфічний набір важелів, заходів, форм впливу на діяльність корпорації, що роблять її унікальним явищем. Наведений перелік не вичерпує всього списку елементів корпоративного управління, але дозволяє стверджувати, що реальне корпоративне управління є складним процесом.

Ефективне корпоративне управління не обмежується виключно відносинами між інвесторами та менеджерами, а передбачає також урахування законних інтересів та активну співпрацю із заінтересованими особами, які мають легітимний інтерес у діяльності корпорації (працівниками, споживачами, кредиторами, державою, громадськістю тощо). Це пов'язано з тим, що підприємство корпоративного типу не може існувати незалежно від суспільства, в якому воно функціонує, і кінцевий успіх його діяльності залежить від внеску всіх заінтересованих осіб.

Важливість корпоративного управління для товариств полягає у його внеску до підвищення їх конкурентоспроможності та економічної ефективності завдяки забезпеченню:

- належної уваги до інтересів акціонерів;
- рівноваги впливу та балансу інтересів учасників корпоративних відносин;

- фінансової прозорості;
- запровадження правил ефективного менеджменту та належного контролю.

Важливість корпоративного управління для держави обумовлена його впливом на соціальний та економічний розвиток країни через:

- сприяння розвитку інвестиційних процесів, забезпечення впевненості та підвищення довіри інвесторів;

- підвищення ефективності використання капіталу та діяльності товариств;

- урахування інтересів широкого кола заінтересованих осіб, що забезпечує здійснення товариствами діяльності на благо суспільства та зростання національного багатства.

Отже, постає необхідність навчання майбутніх спеціалістів особливостей ефективного корпоративного управління. Крім того, постійні зміни, що відбуваються в механізмах корпоративного управління та роботі фондового ринку пред'являють нові вимоги до професійної підготовки та рівня знань як керівників, менеджерів, так і акціонерів.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

А.С. Копченко

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИВИДЕНДНОЙ ПОЛИТИКИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Проблеме формирования дивидендной политики посвящены многочисленные научные труды.

Дивидендная политика – это составная часть общей политики управления предприятием, связанная с расширением прибыли в акционерных обществах.

Дивиденды – денежный доход акционеров, получаемый в соответствии с долей его вклада в общую сумму собственного капитала предприятия.

Выбор дивидендной политики предполагает решение двух ключевых вопросов:

- влияет ли величина дивидендов на изменение совокупного богатства акционеров?

- если да, то какова должна быть оптимальная их величина?

Ученые выделяют два подхода в теории дивидендной политики.

Первый подход – «теория начисления дивидендов по остаточному принципу». Согласно данной теории оптимальная доля дивидендов в прибыли зависит от четырех факторов:

- предпочтений инвесторов в отношении дивидендов;
- инвестиционных возможностей предприятия;
- целевой структуры капитала предприятия;
- доступности и цены внешнего капитала.

Второй подход – «лучше синица в руке» заключается в том, что инвесторы с учетом уменьшения риска предпочитают текущие дивиденды доходам, потенциально возможным в будущем. Основной вывод теории – в формуле общей доходности дивидендная сумма имеет приоритетное значение и, увеличивая ее долю, можно способствовать повышению рыночной стоимости предприятия, т.е. увеличению благосостояния акционеров.

Термин «дивидендная политика» связан с распределением прибыли в акционерных обществах. В финансовом менеджменте используется широкая трактовка термина «дивидендная политика», под которой понимают механизм формирования доли прибыли, выплачиваемой собственнику в соответствии с долей его вклада в общую сумму собственного капитала предприятия.

Поскольку основной целью дивидендной политики является установление необходимой пропорциональности между текущим потреблением прибыли и будущим ее ростом, который обеспечит инвестиционное финансирование, то с помощью дивидендной политики можно максимизировать рыночную стоимость предприятия и обеспечить стратегическое развитие.

Практическое использование дивидендных теорий позволило выработать три подхода к формированию дивидендной политики:

Консервативная – вариант дивидендной политики, основной целью которой является первоочередное удовлетворение инвестиционных потребностей предприятия, а выплата дивидендов осуществляется в минимальном стабильном размере или по остаточному принципу.

Компромиссная (умеренная) – вариант дивидендной политики, предусматривающий стабильный уровень выплаты дивидендов с надбавкой в отдельные периоды. Эта политика в наибольшей степени увязана с результатами фин. деятельности предприятия и уровнем удовлетворения его инвестиционных потребностей.

Агрессивная – вариант дивидендной политики, предусматривающий стабильный уровень выплаты дивидендов с «агрессивной» надбавкой в отдельные периоды с целью рыночной фондовой «раскрутки» предприятия.

Многообразие типов дивидендных политик является свидетельством того, что дивидендная политика может выступать важнейшим инструментом воздействия на рыночную стоимость акций, а через нее – на рыночную стоимость компании с учетом специфических особенностей хозяйствования. Поэтому модель дивидендной политики необходимо строить с привязкой к курсу акций, стоимости компании.

Научный руководитель: Н.А. Волошко, канд. экон. наук, доц.

О.О. Матирко

Днепропетровский университет имени Альфреда Нобеля

ХАРАКТЕРИСТИКА ИНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГА

Интернет стал эффективным средством рекламы, маркетинга, сбыта продукции и послепродажного обслуживания клиентов. Глобальные сети типа Интернет с успехом заменили телефон, факс, экспресс-почту и прочие средства коммуникации. Наконец, они помогают фирмам налаживать прямые контакты с покупателями продукции, выводя отношения с ними на новый уровень, позволяющий получать оперативную информацию о конъюнктуре рынка и изменениях в структуре потребительского спроса. Можно выделить шесть принципиальных областей применения Интернет в маркетинге: поддержание деловых связей; информация о рынке; покупка и продажа через Интернет, реклама товаров в Сети, сервис и послепродажное обслуживание.

К основным функциям Интернет-маркетинга относятся: а) отсутствие пространственной локализации, возможность осуществлять деятельность вне привязки к конкретной территории или локальному рынку; б) обеспечение возможности сокращения времени на поиск партнеров, осуществление сделок, разработку новой продукции и т.д.; в) снижение асимметрии информации (ее неполноты и неравномерности распределения) и, как следствие, снижение информационных трансакционных издержек; г) сокращение прочих трансакционных издержек, в том числе накладных расходов (командировочных, потерь от несостоявшихся, неправомерных или недобросовестных сделок); снижение риска, связанного с неопределенностью; д) снижение трансформационных издержек за счет оптимального выбора структуры товарного ассортимента, сокращения времени на разработку и внедрение новой продукции, обоснованной политики ценообразования, уменьшения числа посредников и затрат на сбыт и т.д.; е) рационализация структуры управления, в том числе путем ее сжатия по

вертикали, сокращения и объединения ряда функций, солидаризации ответственности.

Говоря об Интернет-маркетинге, нельзя не остановиться на том, какие же преимущества он дает потенциальным покупателям и продавцам. Что же заставляет людей делать покупки в Интернет и использовать Интернет-коммерцию в повседневной жизни? Здесь следует назвать три фактора – цена, время и прямой контакт. Причем их нужно рассматривать совместно. Только одновременное наличие этих факторов заставит клиента (будь то корпорация или частное лицо) что-либо приобрести посредством Интернет. Правильно настроенная система позволяет вашим клиентам выбирать и заказывать товары, не выходя из дома или из офиса. Они смогут получить максимальный объем информации о товарах и услугах, в первую очередь сравнительного характера.

Благодаря прямому контакту исключается также необходимость общения с посредниками, то есть покупатель избавлен от воздействия убеждающих и эмоциональных факторов. Для компаний, стремящихся реализовать свои товары через сеть, тоже имеется, кроме того, ряд преимуществ: - возможность быстрее реагировать на меняющиеся рыночные условия; - оперативно менять ассортимент, цены и описания товаров и услуг; - анализ реакции покупателей на те или иные предложения позволяет получать дополнительную информацию об их потребностях и незамедлительно вносить необходимые коррективы в рекламу; - кроме того, нельзя отбрасывать возможность сэкономить на доставке и распространении информации. Все эти факторы приводят к тому, что вашим клиентам все в большей степени нравится с вами сотрудничать, и они будут приходить к вам снова и снова. Но, говоря об Интернет-маркетинге, можно найти массу причин, чтобы не считать ее инструментом, способным приносить прибыль. Вот лишь некоторые из них: - хаотичность и информационная перегруженность большинства сайтов затрудняют привлечение и удержание потенциальных клиентов. По данным исследований, пользователь должен в течение первых восьми секунд увидеть на сайте что-то для себя полезное, в противном случае он просто уйдет дальше. - следует обратить особое внимание на вопросы, связанные с безопасностью финансовых сделок и передаваемой конфиденциальной информации. Явный недостаток профессиональных специалистов по Интернет-маркетингу и рекламе приводит к низкому качеству оказываемых ими услуг. Тем не менее, несмотря на все сложности и проблемы, все большее число компаний включает Интернет-маркетинг в перечень используемых маркетинговых инструментов.

Направления использования Интернет-услуг свидетельствуют о том, что индивидуальные функциональные системы маркетинга предприятий должны учитывать изменения в информационных

технологіях і личностних взаємозв'язках. В цілому ж можна сказати, що використання Інтернету сьогодні стосується майже всіх аспектів маркетингової діяльності великої кількості підприємств, причому його роль постійно зростає.

Доведено ще небагато часу, поки Інтернет-маркетинг повністю не виявить свій потенціал і стане на рівних використовуватися разом з іншими бізнес-інструментами. Не враховуючи всі складності, велика кількість українських компаній включають Інтернет-маркетинг в перелік використовуваних інструментів. Причому велика кількість фірм використовує Інтернет на всіх етапах своєї діяльності. Швидкий ріст кількості користувачів Інтернету, в першу чергу за кордоном, відкрив нові можливості по взаємодії з потенційними клієнтами і вивів інтерактивний маркетинг на якісно новий рівень.

Науковий керівник: С.В. Дубинський, канд. екон. наук, доц.

А.В. Печена

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

Однією з провідних галузей економіки є промисловість, здатна забезпечити: зростання національного багатства та продуктивного капіталу, розширення відтворення валового внутрішнього продукту, умови для економічного та соціального розвитку суспільства.

Метою державного регулювання розвитку промисловості є створення сучасного, інтегрованого у світове виробництво промислового комплексу, здатного в умовах інтеграції та глобалізації розв'язувати основні завдання соціально-економічного розвитку та утвердження України як високотехнологічної держави. Це передбачає реалізацію завдань щодо активізації трансформаційно-інституціональної та інноваційно-інвестиційної діяльності промисловості з позитивним впливом на її обсяги і структуру виробництва, прискорення інтеграції промислового комплексу у світове виробництво.

У схваленій урядом Концепції проекту Загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2017 року визначено варіант вирішення цих завдань через цільовий вплив держави на трансформаційні процеси і забезпечення найбільш сприятливих умов для виходу на якісно новий рівень промисловості за масштабістю, інституціональними можливостями, конкуренто-

спроможністю, інноваційністю, ефективністю, соціальною спрямованістю та екологічною безпекою. Названим проектом визначено напрями створення сприятливих умов для розвитку промислового виробництва, які по суті є основними завданнями його державного регулювання. Такими напрямами-завданнями є: запровадження ефективних механізмів координації і взаємодії держави, регіонів, бізнесу і суспільства при формуванні та реалізації промислової політики; подальше проведення інституційних перетворень у промисловості; формування нової системи прискореного інноваційного розвитку промисловості; удосконалення структури промислового виробництва та здійснення його технологічного переоснащення; вдосконалення інвестиційної політики; розвиток внутрішнього і зовнішнього ринків; покращання макроекономічних умов діяльності промисловості; розвиток людського потенціалу в промисловості; активізація регіональної промислової політики; стимулювання соціальної спрямованості промислового бізнесу; забезпечення екологічної безпеки.

Залежно від специфіки завдань, що вирішуються, та типу галузей і форм власності державне регулювання промислового виробництва здійснюється у вигляді: а) прямого управління; б) регулювання підприємницької діяльності.

Пряме державне управління спрямоване на забезпечення ефективного функціонування промислового виробництва і включає: реформування системи управління промисловістю; визначення цілей та пріоритетів промислового розвитку і проведення структурної перебудови; підвищення ефективності управління корпоративними правами; фінансування та кредитування державних підприємств; укладення контрактів з керівниками державних підприємств; розвиток системи державних закупівель та державних замовлень; інтегрування промислового комплексу в європейську і світову спільноту (насамперед у такі високотехнічні сектори, як авіакосмічний, інформаційні технології, сучасне енергетичне обладнання, виробництво побутової техніки); поглиблення міжнародного співробітництва в науково-технічній та інноваційних сферах; перехід до європейських та світових стандартів.

Регулювання підприємницької діяльності спрямоване на формування конкурентного середовища для функціонування промислових підприємств і здійснюється шляхом реалізації заходів щодо їх підтримки та стимулювання розвитку.

Основними формами державної підтримки розвитку підприємництва в промисловості, згідно з чинним законодавством, є:

- а) законодавче забезпечення;
- б) податкове стимулювання (упровадження системи пільг і стимулів, диференціації податків, звільнення від оподаткування,

запровадження єдиного або фіксованого податку, надання податкових кредитів);

в) фінансова і кредитна підтримка (надання державних дотацій та кредитів, розширення ліній кредитування, стимулювання комерційних банків щодо надання пільгових кредитів малим підприємствам, гарантування кредитування виробництва);

г) антимонопольне регулювання (обмеження монополізму та подолання недобросовісної конкуренції);

д) організаційне та інфраструктурне забезпечення (спрощення процедури реєстрації підприємства, спрощення звітності, скорочення кількості ліцензованих видів діяльності, розвиток об'єктів ринкової інфраструктури та інфраструктури підтримки промислових підприємств);

е) інформаційна та консультативна підтримка;

є) кадрове забезпечення;

ж) інноваційна та науково-технічна підтримка (розвиток мережі технологічних парків, інкубаторів, технополісів та інших ефективних форм поєднання наукової діяльності з промисловим виробництвом і капіталом, створення багатофункціональної системи наукового забезпечення розвитку промисловості, зокрема галузевих і регіональних науково-технічних центрів, науково-технічних служб);

з) підтримка інвестиційної діяльності (попередження та зменшення інвестиційних ризиків, поліпшення економічних, правових та організаційних умов діяльності інвесторів, використання потенціалу інститутів спільного інвестування.

Створення системи прискореного інноваційного розвитку промисловості спрямоване на сприяння масштабному технологічному оновленню всіх галузей економіки на основі передових науково-технічних розробок, формування платоспроможного ринку інноваційної продукції, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної промисловості на світових ринках.

Для цього передбачається: вдосконалення нормативно-правової бази для стимулювання інноваційної діяльності; доведення рівня фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності до 1,7 % від ВВП; створення галузевого інноваційного фонду з наповненням його коштами від приватизації промислових об'єктів; створення академії промислових наук; реформування галузевої науки (об'єднання, перепрофілювання наукових установ; використання коштів від продажу надлишкового майна на розвиток матеріальної бази); включення наукових установ у великомасштабні об'єднання; стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури; створення галузевого центру трансферу технологій; стимулювання розвитку галузей п'ятого та шостого укладів.

Розвиток ринків промислової продукції має на меті суттєве збільшення ринків збуту промислової продукції, оптимізацію балансу між внутрішнім і зовнішнім ринками, зменшення імпорту та експортозалежності держави. Основними напрямками дій є: розвиток виробництва промислової продукції для споживчого ринку (товари широкого вжитку, одяг, взуття, меблі тощо); створення нових виробництв і розширення випуску конкурентоспроможної продукції поглибленої переробки з вищими інноваційними рівнями; розвиток виробництва імпортозамінної продукції; освоєння трансферу високих промислових технологій та ринку інтелектуальної власності; стимулювання розвитку інфраструктури та вдосконалення механізмів просування вітчизняної промислової продукції на зовнішні ринки.

Для забезпечення конкурентоспроможності промисловості та її розвитку необхідно створити сприятливі макроекономічні умови: визначити механізми здешевлення кредитних ресурсів до рівня світових; вирішити проблему повернення ПДВ; запровадити систему оподаткування, яка стимулює інноваційно-інвестиційну діяльність (у тому числі: ПДВ на рівні 15%, податок з прибутку – 15, зменшення податків за інноваційно-інвестиційної діяльності, віднесення інвестицій в основні фонди на валові витрати); врегулювати діяльність природних монополій.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

І.В. Рябоконт

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Інноваційна культура є порівняно новим поняттям. Важливим є те, що нині поняття «інноваційна культура» починає розглядатися на рівні особистості. Дослідження попередніх десятиліть засвідчує зацікавленість вчених інноваційною культурою, як формою організаційної культури, що виникла наприкінці ХХ століття як адаптація до прискорення змін у виробництві, бізнесі та суспільстві, яка забезпечує економічний розвиток підприємства завдяки інноваційному вирішенню питань.

Дослідженню питання формування інноваційної культури на підприємстві присвячені праці учених: Казмірчук С.І., Вікарчук О.І., Шипуліної Ю.С., Петренка В.В. та інших.

Варто зазначити, що під інноваційною культурою розуміють домінуючі в колективі моральні норми і цінності, кодекс поведінки,

ритуали тощо, що визначають спосіб об'єднання груп і окремих особистостей в організацію для досягнення поставлених перед нею цілей [1, с. 310].

Кожному підприємству притаманна певна культура, незалежно від того, чи були докладені до її формування свідомі зусилля з боку його керівництва. Культура підприємства, що виникла спонтанно, може не містити інноваційної складової, тому формування інноваційної культури повинно відбуватися цілеспрямовано, з урахуванням специфіки діяльності підприємства та відповідно до стратегії її розвитку.

Саме тому культура інновацій формує єдність, цілісність й взаємодію зовнішніх і внутрішніх особливостей інноваційної культури (табл. 1) [2, с. 311].

Таблиця 1

Зовнішні та внутрішні особливості інноваційної культури

Зовнішні	Внутрішні
Глобалізація; Трансформація; Інтеграція; Інтелектуалізація; Інформатизація; Соціалізація; Екологізація.	Перегляд існуючих стратегій, місії, цілей і програм розвитку організації; Необхідність реорганізації організаційної структури для інноваційної діяльності; Необхідність розроблення нових кадрових програм

Відмітимо, що інноваційна культура відображає не лише рівень розвитку інноваційних процесів, але й міру участі в цих процесах людей, задоволення їх потреб від цієї участі. Вона забезпечує сприйнятливість людей до нових ідей, їх готовність і здатність підтримувати й реалізовувати інновації у всіх сферах діяльності підприємства [1, с. 68].

Тому формування інноваційної культури організації є необхідною умовою ефективної діяльності підприємства і нерозривно пов'язане зі створенням сприятливих умов для розвитку креативного потенціалу її персоналу. Однією з головних передумов цього є формування певних позитивних морально-етичних устоїв, які сприймаються переважною більшістю колективу.

Дослідження показують, що на підприємстві інноваційна культура є функціональною підсистемою, яка має свій власний потенціал і здатна стимулювати використання інноваційного потенціалу як підприємства, так і окремого його працівника. Головною ознакою формування принципів інноваційної культури на підприємстві є формування ефективної системи стимулювання, наявність прозорих та доступних інформаційно-комунікаційних потоків, розвиток сучасних організаційних структур управління компетенцією та знаннями. При цьому, варто виділити наступні

завдання інноваційної культури в системі інноваційної діяльності підприємства:

1. Прогнозування і управління соціальними та економічними процесами на підприємстві;
2. Виявлення творчих здібностей, розвиток і реалізація креативного потенціалу працівника;
3. Стимулювання процесу генерації інноваційних ідей;
4. Формування і впровадження інноваційних стратегій розвитку підприємства;
5. Створення іміджу підприємства [3, с. 135].

Отже, для успішної реалізації інноваційної стратегії підприємства потрібно, щоб засновники та менеджери вищої ланки управління приділяли достатню увагу питанню формування інноваційної культури. За наявності сильної інноваційної культури вони здійснюють самоконтроль всередині організаційної структури, що забезпечує не тільки високу ефективність їх роботи, але й регламентує функціонування підприємства, таким чином зменшуючи кількість конфліктів та професійних непорозумінь. Тому, можна визначити, що інноваційна культура займає важливе місце в управлінні підприємством та є необхідною.

Список використаних джерел

1. Казмірчук С.І. Інноваційна культура: роль і місце в інноваційному розвитку підприємства / С.І. Казмірчук // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2010. – №1. – С. 66 – 70
2. Вікарчук О.І. Еволюція формування інноваційної культури / О.І. Вікарчук // Сталій розвиток економіки. – 2013. – №3. – С. 310 – 314.
3. Шипуліна Ю.С. Інноваційна культура організації: сутність, структура, підходи до оцінки / Ю.С. Шипуліна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2010. – № 2 – С. 132 – 138.

Науковий керівник: І.В. Чайка, асистент кафедри економіки підприємства та міжнародної економіки Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

А.В. Семенчук

Одеський національний політехнічний університет

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У ХІМІЧНІЙ ПРОМИСЛОВОСТІ

Хімічна промисловість на сучасному етапі є однією з авангардних галузей науково-технічної прогресу, оскільки вона включає

виробництва основної хімії, гірничо-хімічної галузі, органічного синтезу, нафтохімії, отрутохімікатів, хімічних волокон, лакофарбових матеріалів, анілінофарбового, хіміко-фармацевтичних, хімічних реактивів та особливо чистих хімічних речовин тощо. Вона тісно пов'язана міжгалузевими зв'язками з усіма іншими галузями і значною мірою впливає на подальшу їхню роботу та економіку України в цілому. В Україні хімічній промисловості належить значна частка як обсягу промислової продукції, так і відповідно ВВП. За видами економічної діяльності в експортних поставках 2013 року хімічне виробництво має достатньо вагомий показник – 4,7%, обсяги реалізованої продукції хімічної промисловості – 49319 млн.грн. [1], що становить 4,4 % у загальній структурі обсягів реалізованої продукції. Для порівняння додамо, що, наприклад, структура обсягів реалізованих виробів з деревини і паперу має 2,9 % [1]. Незважаючи на високі показники діяльності хімічної промисловості, існує стійка тенденція до зниження ділової активності в галузі, про що свідчать статистичні дані (табл. 1)

Таблиця 1

Обсяги реалізованої продукції хімічної промисловості в поточних цінах, млн грн.*

Види діяльності	2010	2011	2012	2013
Промисловість	1065850,5	1331887,6	1400680,2	1111268,8
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції	35503,0	57315,2	60011,1	49319,0

* Дані експрес-звіту Держкомстату України «Підсумки роботи промисловості України за 2013 року»

Таким чином, аналіз поточної ситуації свідчить про те, що для ефективного розвитку хімічної промисловості потрібне стратегічне управління. Це одна з нових "управлінських парадигм", що відрізняється різноманітністю методологічних і методичних принципів, наявністю різних поглядів на процес побудови стратегії розвитку хімічного виробництва, а також тематичним різномаяттям. Зокрема, можна виділити такі напрями стратегічного розвитку як екологічнобезпечна реструктуризація підприємств, стратегія підвищення вартості підприємств, стратегія управління знаннями, інформаційні технології і стратегії, динамічні та ключові компетенції керівників тощо. Отже, актуальним представляється розвиток теоретико-методологічних основ стратегічного управління у хімічній промисловості.

Проблеми стратегічного управління у хімічній промисловості присвячені дослідження багатьох вчених [2...4], в яких вони зробили глибокі та ґрунтовані висновки щодо актуальності розвитку стратегічного управління та сформували його методологічні та методичні засади. Водночас недостатньо дослідженими залишаються методичні підходи щодо формування домінантної стратегії розвитку

хімічної промисловості у кризово-рецесивних умовах. Така стратегія, що спирається на комплексні дослідження процесу функціонування хімічних підприємств з урахуванням можливих зовнішніх і внутрішніх впливів, аналіз конкурентоспроможності галузі, дозволить визначити слабкі та сильні сторони функціонування підприємств хімічної промисловості, всі ризики і загрози, оцінити симптоми кризи та здійснити точну ідентифікацію рівня загрози банкрутства, а головне – дослідити потенціал хімічного підприємства та галузі в цілому. Все це дозволить окреслити коло найважливіших проблем і перспективи їхнього розв'язання, а також на практиці відновити позитивну динаміку розвитку, застосувавши необхідні антикризові заходи і сформувавши вектори інноваційного розвитку хімічних підприємств.

Враховуючи переваги стратегічного управління у хімічній промисловості, можна зауважити, що актуалізація його розвитку сприятиме формуванню стратегічних альянсів і партнерств в галузі, а також модернізації виробництва, що спрямоване на постійне підвищення якості кінцевого продукту і збереження довкілля. Останнє представляється особливо цінним з огляду на те, що хімічна промисловість є однією з основних галузей, де утворюються у великих обсягах відходи, значна кількість яких – токсичні. Проведені дослідження підтверджують гіпотезу [2, 3, 4], що стратегічне управління промисловістю створює умови формування багаторівневої схеми соціальної відповідальності підприємств хімічної промисловості та їх економіко-екологічної ефективності.

Список використаних джерел

1. Промисловість і промислова політика України 2013: актуальні тренди, виклики, можливості: наук.-аналіт. доповідь / О.І. Амоша, В.П. Вишневський, Л.О. Збаразська та ін.; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2014. – 200 с.
2. Федулова Л. Перспективи інноваційно-технологічного розвитку промисловості України / Л. Федулова // Економіка України. – 2008. – № 7. – С. 24 – 36.
3. Науменко Р. П. Аналіз стратегії розвитку підприємств хімічної промисловості – [Електронний ресурс] / Р.П. Науменко. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prom/2011_3/Naumenko.pdf.
4. Шубін О.О. Хімічна промисловість України: економічні трансформації та перспективи: Монографія / О.О. Шубін. – Донецьк, 2010. – 628 с.

Науковий керівник: І.В. Ярошенко, канд. хім. наук, доцент кафедри теоретичних основ хімії Одеського національного політехнічного університету.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ПРИЙНЯТТЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РІШЕННЯ

Ефективна діяльність підприємства в умовах ринкової економіки вимагає зміцнення і розширення конкурентної позиції. Підвищити конкурентоспроможність виготовленої продукції та вдосконалити виробництво можливо тільки у випадку залучення необхідного обсягу інвестицій.

До поширених інвестиційних рішень належать:

- обов'язкові інвестиції, які необхідні, щоб підприємство могло продовжувати свою діяльність (рішення щодо зменшення шкоди навколишньому середовищу, поліпшення умов праці до державних норм);
- рішення, спрямовані на зниження витрат (рішення щодо вдосконалення застосовуваних технологій, щодо підвищення якості продукції, поліпшення організації праці та управління);
- рішення, спрямовані на розширення і оновлення підприємства (інвестиції на нове будівництво, технічне переозброєння);
- рішення з придбання фінансових активів;
- рішення з освоєння нових ринків та послуг;
- рішення з придбання НМА.

Управлінські інвестиційні рішення повинні ґрунтуватися не тільки на інтуїції та досвіді керівника підприємства, а й на достовірній інформації про фінансовий стан підприємства. Одним із шляхів отримання такої інформації є фінансова діагностика.

Фінансова діагностика – це процес дослідження фінансового стану та основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів збільшення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку. Для визначення діагнозу фінансового стану підприємства використовують різні методи фінансового аналізу, які дозволяють вивчити та оцінити різні сторони його діяльності.

Спеціальні системи та методи аналізу дозволяють отримати кількісну оцінку результатів фінансової діяльності у розрізі окремих її аспектів. Залежно від методів, які використовуються, розрізняють такі основні системи фінансової діагностики: горизонтальний аналіз; вертикальний аналіз; порівняльний аналіз; аналіз коефіцієнтів; інтегральний аналіз.

Горизонтальний фінансовий аналіз - це: порівняння статей балансу та розрахованих за ними показників на початок та кінець одного чи декількох звітних періодів; розрахунок абсолютних відхилень

за статтями, розділами та підсумками балансу; розрахунок відносних відхилень за статтями, розділами та підсумками балансу.

За звичайних умов збільшення підсумків балансу оцінюють позитивно, а зменшення – негативно.

Вертикальний фінансовий аналіз – це вираження статей (показників) балансу через певне відсоткове співвідношення до відповідної базової статті (базового показника). За допомогою вертикального аналізу виявляють основні тенденції в діяльності підприємства.

Розрізняють види вертикального аналізу: структурний аналіз; структурний аналіз капіталу; структурний аналіз грошових потоків. Порівняльний аналіз базується на порівнянні значень окремих груп показників між собою. У процесі використання цієї системи аналізу розраховуються розміри абсолютних та відносних відхилень порівнюваних показників.

Аналіз фінансових коефіцієнтів базується на розрахунку аналітичних фінансових показників на підставі даних фінансової звітності та бухгалтерського обліку та порівнянні отриманих значень коефіцієнтів з нормативними показниками. За напрямками аналізу фінансові показники діляться на групи:

– показники майнового стану підприємства: частка оборотних виробничих фондів у обігових коштах; частка основних засобів у активах; коефіцієнт зносу основних засобів; коефіцієнт оновлення основних засобів; частка довгострокових фінансових інвестицій у активах; частка оборотних виробничих активів; коефіцієнт мобільності активів – дають змогу визначити абсолютні й відносні зміни статей балансу за певний період, відстежити тенденції їхньої зміни та визначити структуру фінансових ресурсів підприємства;

– показники ліквідності активів та платоспроможності підприємства: коефіцієнт поточної ліквідності (покриття); коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності; співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості – дають змогу визначити спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання;

– показники фінансової стійкості: власні обігові кошти (робочий, функціонуючий капітал); коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами; маневреність робочого капіталу; маневреність власних обігових коштів; коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами; коефіцієнт покриття запасів; коефіцієнт фінансової незалежності (автономії); коефіцієнт фінансової залежності; коефіцієнт маневреності власного капіталу; коефіцієнт концентрації позикового капіталу; коефіцієнт фінансової стабільності; показник фінансового лівериджу; коефіцієнт фінансової стійкості – характеризують структуру джерел фінансування ресурсів підприємства,

ступінь фінансової стійкості та незалежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності;

– показники ділової активності: оборотність (обороти), ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації; фондівіддача; коефіцієнт оборотності обігових коштів; період одного обороту обігових коштів; коефіцієнт оборотності запасів; період одного обороту запасів; коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості; коефіцієнт оборотності готової продукції; період погашення кредиторської заборгованості; період операційного циклу; період фінансового циклу; коефіцієнт оборотності власного капіталу – дають можливість проаналізувати ефективність основної діяльності підприємства, що характеризується швидкістю обертання фінансових ресурсів підприємства;

– показники прибутковості та рентабельності підприємства: рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності; рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком; рентабельність власного капіталу; рентабельність виробничих фондів; рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком; коефіцієнт реінвестування; коефіцієнт стійкості економічного зростання; співвідношення сплачених відсотків і прибутку; період окупності капіталу; період окупності власного капіталу; за допомогою них можна визначити ефективність вкладення коштів у підприємство та раціональність їхнього використання.

Крім того, на сьогодні в Україні існують різні методики оцінки фінансового стану підприємства:

1) методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 р. № 81;

2) методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затверджена наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 р. № 22;

3) положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації, затверджені Міністерством фінансів України, Фондом державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121;

4) методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства, затверджені Міністерством економіки України від 17.01.2001 р. № 10;

5) положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків, затверджені постановою Правління Національного банку України від 06.07.2000 р. № 279; 6) рекомендації щодо визначення фінансового стану позичальників, затверджені постановою Правління Національного банку України від 29.09.97 р. № 323.

У зазначених нормативних актах висвітлені напрямки аналізу та основні методики проведення аналізу фінансового стану підприємства.

Фінансова діагностика базується на проведенні аналізу фінансового стану підприємства, який є класичним способом аналізу. У загальному вигляді його проведення складається з таких етапів:

1. Збір інформації та оцінка її достовірності, вибір даних з форм фінансової звітності за відповідний період.

2. Перетворення типових форм фінансової звітності у аналітичні.

3. Характеристика структури звіту (вертикальний аналіз) та зміни показників (горизонтальний аналіз).

4. Розрахунок та групування показників за основними напрямками аналізу.

5. Виявлення змін показників за досліджуваній період.

6. Встановлення взаємозв'язку між основними показниками та інтерпретація результатів.

7. Підготовка підсумків про фінансовий стан підприємства.

8. Виявлення “вузьких” місць та пошук резервів. Розробка рекомендацій з покращення фінансового стану підприємства.

Загалом список показників, які можна використовувати для оцінки фінансового стану підприємства, досить великий. Однак недоцільно використовувати значну кількість показників, оскільки велика сукупність коефіцієнтів є незручною у використанні та потребує систематизації.

Після складання списку фінансових показників, які треба розрахувати проводиться безпосередній їх розрахунок. Потім порівнюються отримані розраховані значення показників з їх нормативними значеннями, або середніми по галузі показниками, чи з відповідними показниками попередніх періодів та визначаються тенденції динаміки цих показників.

Підводяться підсумки проведеної фінансової діагностики, констатуються проблеми підприємства, що діагностується. Ця методика може використовуватися не лише для залучення зовнішнього капіталу. Результати її дуже корисні керівництву підприємства. Своєчасно розрахована, вона дає можливість в разі нестійкого або кризового фінансового стану визначити напрямки вирішення цієї проблеми, а в разі нормальної стійкості – знайти інвестора.

Потенційні інвестори можуть оцінити перспективи своїх вкладень та обрати об'єкт, який максимально відповідав би їхнім потребам. При цьому можливе порівняння даного підприємства з іншим або з якимось визначеним еталонним підприємством.

Науковий керівник: І.Г. Курінна, ст. викладач.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Ведення бізнесу в сучасних умовах вимагає збільшення прибутковості і ефективності роботи підприємства, підвищення рівня конкурентоспроможності продукції не тільки на національному, але і на міжнародному ринках. Частіше за все, для виконання цих вимог необхідно внести масу змін в процес виробництва, а також знайти шляхи розповсюдження діяльності підприємства в нові галузі не пов'язані з основним виробництвом. Щоб вижити, в умовах економічної і політичної кризи, підприємства повинні мати в своєму асортименті хоч би кілька різновидів продукції, що знаходяться на різних етапах життєвого циклу, іншими словами диверсифікувати продукцію.

Диверсифікація, а саме розширення напрямів діяльності підприємства, вимагає розглянути два основних питання:

1. Чи дає напрям в новій галузі кращі можливості одержання прибутку порівняно з можливостями напряму вже функціонуючого виробництва?

2. Чи зможе компанія конкурувати з вже існуючими компаніями на ринку?

З точки зору М. Горга «диверсифікація – це одночасне обслуговування компанією декількох ринків». Ф.Котлер доповнює, що «диверсифікація не означає, що фірмі слід братися за будь-яку можливість. Компанія повинна виявити для себе напрямок, де знайде застосування накопичений нею досвід, або напрямок, який буде сприяти усуненню недоліків на сьогоднішній день» [2].

Проблемами диверсифікації займаються такі відомі вчені як Томсон А., Стрікланд А., Портер М., Ансофф І., Аронов А.М. В Україні цим дослідженням займаються Борисова В.А., Вітлінський В.В., Герасинчук В.Г., Покропивний С.Ф., та інші.

Успішна диверсифікація виробництва піднімає рівень прибутку і конкурентостійкості, страхує дохідність підприємства в цілому.

Ф. Котлер виділяє три види диверсифікаційного процесу:

1. Концентрична (вертикальна) – виробництво товарів, які пов'язані в технологічному і в маркетинговому аспекті з вже існуючими товарами підприємства. Концентрична диверсифікація має як позитивні так і негативні сторони. До переваг можна віднести: гарантію поставок виробничих ресурсів; тісний контакт з кінцевими споживачами; контроль всього виробництва – від сировини до готового товару; стабільність внутрішньогосподарських зв'язків підприємства.

До недоліків відносять: значні витрати на постійне вдосконалення виробництва; погіршення становище підприємства в

результаті прямого впливу негативних змін зовнішнього середовища; обмеженість ринку збуту.

2. Горизонтальна диверсифікація – виробництво нового товару, який не пов'язаний з основним виробництвом, але створює зацікавленість існуючих споживачів і передбачає освоєння нових ринків та сфер бізнесу.

Основним плюсом горизонтальної диверсифікації є задоволення потреб споживачів, що забезпечує ефект синергії, тобто сукупність видів діяльності дає більший ефект, чим окремих видів діяльності. Мінус полягає в тому, що ринок збуту підприємства може зменшитися, що призведе до необхідності повністю змінити вид діяльності.

3. Конгломератна диверсифікація – розширення асортименту підприємства за рахунок товарів, які не пов'язані з технологіями даного підприємства, ринками його збуту і потребами його споживачів.

Перевагами даної диверсифікації є: раціональне використання фінансів; зменшення ризику зниження попиту завдяки наявності інших товарів; підприємство стає стійким і неможливим до поглинання.

Недоліками є: потреба в великих фінансових витратах; труднощі в регулюванні виробництв і їх підрозділів; важкість в оцінці стратегічних планів [1].

Отже, диверсифікація діяльності підприємства – це складний процес розвитку підприємства, а саме його розширення з мінімізацією ризиків і з застосуванням свого досвіду і можливостей проникнення в нові галузі і на ринки нових товарів для отримання додаткового доходу, і для страхування дохідності підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Белошарпа В.А. Стратегическое управление: принципы и международная практика / В.А. Белошарпа / К.: КГЭУ, 1999. – 351 с.
2. Котлер Ф. Основы маркетинга / Ф.Котлер; [пер. с англ. Е.М. Пеньковий]. – М.: Прогресс, 1990. – 736 с.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

Ю.Г. Степанов

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

САНАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПОДОЛОННЯ КРИЗОВОГО СТАНОВИЩА

Становлення і розвиток в Україні ринкової інфраструктури суттєво змінюють економічне, інформаційне і правове середовище функціонування підприємств, зміст їхньої фінансової діяльності.

Фінанси підприємств є основою фінансової системи країни. Фінансовий стан підприємств впливає на фінансове становище країни в цілому.

Вихід України з тривалої економічної кризи безпосередньо пов'язаний з поліпшенням фінансового стану суб'єктів господарювання всіх форм власності в усіх сферах діяльності.

Для цих умов необхідна сучасна, адекватна ринковій економіці, організація фінансової діяльності кожного підприємства. Це потребує підготовки спеціалістів-фінансистів, що мають глибокі теоретичні і практичні знання, можуть узагальнити наявний досвід країн з розвинутою ринковою економікою, розробити план дій щодо виходу із фінансової скрути.

Сьогодні практика господарювання на ринкових засадах підтверджує ту незаперечну істину, що результативність (ефективність) будь-якої виробничо-господарської та комерційної діяльності залежить передовсім від компетентності та творчої активності управлінських кадрів, достатньо глибокого розуміння ними конкретної економіки, законодавчої бази й соціальних аспектів господарювання.

Однак протягом останніх років, незважаючи на загальні позитивні зміни, що відбуваються в економіці України, спостерігається стійка тенденція до зростання фінансово-неспроможних підприємств та кількості позовних заяв до господарських судів щодо порушення справ про банкрутство суб'єктів господарювання. Особливо негативним фактором є зростання частки таких підприємств практично в усіх галузях економіки країни, як у промисловості, так і у фінансово-кредитній сфері.

Проблеми визнання суб'єктів підприємницької діяльності банкрутами насамперед обумовлюються здійсненням в Україні широкого спектра економічних перетворень, покликаних забезпечити перехід від застарілих систем до сучасних ринкових методів регулювання відносин товаровиробників усіх форм власності як між собою, так і з державою. З другої сторони, на сьогодні вітчизняна література не багата виданнями, у яких розглядаються питання антикризового вирішення даних проблем на підприємствах України. В свою чергу, недостатній вплив органів державної влади на проведення активної мікроекономічної політики не дозволяє максимально реалізувати потенціал економічної реформи й налагодити ефективне функціонування ринкового механізму.

Світова практика показує, що вирішенням сукупності проблем по виведенню підприємства з кризового стану є розробка системи антикризових заходів. Проте у вітчизняній теорії та практиці економіко-математичного моделювання відсутні розробки відповідного інструментарію, які могли б лягти в основу системи підтримки прийняття подібних рішень. Крім цього відсутні і відповідні кадри.

Важливим аспектом раннього виявлення «слабких сигналів» про наближення кризового стану є проблема кількісної оцінки інтенсивності сигналів, реальної можливості виміру цієї інтенсивності на основі доступної інформації, критеріїв виділення з «фонових шумів» реального сигналу (ступінь відхилення тієї довгострокової тенденції, що характеризує даний процес, і темп наростання величини цього відхилення в одиницю часу). Отже, для раннього виявлення подібних «слабких сигналів» необхідно постійне спостереження (сканування) стану зовнішнього й внутрішнього середовища фірми. Таке сканування можливе лише завдяки поєднанню спостережень за явищам з їх кількісною визначеністю.

Таким чином, своєчасна і якісна діагностика й профілактична робота – головне завдання управління підприємством. Робота з діагностики проводиться в кілька етапів :

- а) аналіз фінансового стану, прогноз розвитку ринкової ситуації;
- б) своєчасне виявлення причин і основних факторів, що сприяють розвитку кризових ситуацій;
- в) уміння виявити раніше не помітні для неспеціаліста ознаки прийдешньої кризи.

Отже, найважливішим аспектом діяльності підприємства є аналіз усіх можливих факторів кризи, їхнє попередження й оцінка.

Головне в стратегії запобігання банкрутства підприємства, у вирішенні проблем ліквідності і платоспроможності полягає в професійному управлінні оборотними засобами. З одного боку, це передбачає оптимізацію джерел оборотних засобів на підставі виробленої стратегії, а з другого – розміщення цих засобів між матеріальними активами, а також у галузі виробництва і обігу. Велику роль в цьому відіграє правильний вибір кредитної політики, пов'язаний з використанням кредиту в якості фінансового важеля. В той же час при існуючій обліковій ставці це практично неможливо.

Одним із засобів подолання платіжної кризи та запобігання банкрутству підприємства є фінансова санація.

Особливе місце в процесі санації належить заходам фінансово-економічного характеру, які відображають фінансові відносини, що виникають у процесі мобілізації та використання внутрішніх і зовнішніх фінансових джерел оздоровлення підприємств. Джерелами фінансування санації можуть бути кошти, залучені на умовах позики чи на умовах власності; на поворотній або безповоротній основі.

За джерелами мобілізації фінансових ресурсів, розрізняють автономну та гетерономну санацію. Автономна санація передбачає фінансування оздоровлення підприємства за рахунок його власних ресурсів і коштів, наданих власниками та іншими особами (без залучення в санаційний процес сторонніх осіб). Гетерономна (зовнішня)

санація характеризується участю в ній сторонніх осіб, зокрема банків та інших кредиторів, клієнтів, держави.

Науковий керівник: Н.І. Климович, ст. викладач.

Н.Р. Стінська

Національний університет «Львівська політехніка»

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується одним з найважливіших завдань – забезпеченням належного рівня конкурентоспроможності підприємств. Здійснити це можливо створивши і випустивши конкурентоспроможну на внутрішньому та зовнішньому ринках продукцію, передусім за рахунок реалізації досягнень науково-технічного прогресу. Проблема забезпечення конкурентоспроможності особливо відчутна для підприємств харчової промисловості. Високі вимоги до якості продукції цієї галузі, низька активність та ефективність інноваційної діяльності, неякісний менеджмент та інше виявили те, що велика кількість підприємств не готові до адекватної активної конкурентоспроможної поведінки на ринку. Це пояснюється тим, що немає чіткого розуміння актуальності даних проблем та уявлення про передумови забезпечення конкурентоспроможності.

Конкурентоспроможність підприємства в сучасних умовах ринку – запорука його успіху, прибутковості та процвітання. Конкуренція передбачає постійну боротьбу суб'єктів економіки за покращення своїх економічних позицій. Управління конкурентоспроможністю підприємства забезпечується формуванням конкурентних переваг, охоплюючи всі сфери діяльності підприємства комплексно. Управління конкурентоспроможністю підприємства як наукової категорії проявляється в реалізації внутрішніх взаємозв'язків, один з яких передбачає виділення трьох рівнів управління конкурентоспроможністю: стратегічного, тактичного та оперативного управління [1, с. 106]. На рівні вищого керівництва підприємства здійснюється стратегічне управління, яке орієнтується на довгострокові перспективи розвитку. Його метою є формування, підтримання та розвиток стратегічної конкурентної переваги, яка повинна бути глобальною, тобто має бути стійкою в часі і привертати широку і постійну увагу з боку зовнішнього оточення підприємства. Найчастіше в стратегічному управлінні конкурентоспроможність розглядається в

таких аспектах: конкурентоспроможність товару (продукції) – відповідність продукції підприємства вимогам цільових груп споживачів чи певного ринку за технічними, економічними, екологічними характеристиками, тощо; конкурентоспроможність підприємства, тобто рівень компетенції підприємства відносно конкурентів у забезпеченості виробничим потенціалом, а також його окремих складових: ресурсів, технологій, навичок і знань персоналу, менеджменту, які відображають якість продукції та прибутковість.

Для ефективного забезпечення конкурентоспроможності підприємства важливе значення має обґрунтування і вибір пріоритетів, які забезпечуються підходом, що ґрунтується на пріоритетних чинниках, на результатах різних видів діяльності в сфері забезпечення конкурентоспроможності підприємства, та підходом, який передбачає визначення пріоритетних видів діяльності [2, с. 145]. Згідно із першим підходом встановлюється рейтинг чинників забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Для підприємств харчової промисловості такими факторами можна вважати високий рівень виробництва та якості продукції, швидка та надійна доставка продукції, низька ціна продажу, гнучкі зміни конструктивних рішень та гнучкі зміни обсягу. Дані чинники використовуються як пріоритетні при розробленні та реалізації стратегій підприємства. Вітчизняні вчені-економісти дійшли висновку, що при встановленні пріоритетів забезпечення конкурентоспроможності підприємству слід використовувати підхід, який ґрунтується на визначенні пріоритетних видів діяльності. Пріоритетами забезпечення конкурентоспроможності харчового підприємства є створення нових видів продукції, забезпечення якості процесів і продукції, стандартизація, регулювання витрат на якість, маркетингова діяльність щодо збуту продукції тощо. Розроблення нової продукції зумовлене сучасним темпом розвитку НТП, а регулювання цих процесів передбачає досягнення високих показників продукції відповідно до вимог споживачів. Нові види харчової продукції створюються науково-дослідними організаціями і містять в собі інженерні розрахунки, які поєднують властивості, склад і структуру даної продукції. Якість процесів залежить від виконавців, засобів виробництва, інформації. Розробка та реалізація певної стратегії підприємства передбачає використання різних пріоритетних чинників. Якщо для підприємства більш вагоме забезпечення конкурентоспроможності продукції відповідно до вимог споживачів, то застосовують інноваційну стратегію, якщо вартість продукції, тоді економічну стратегію.

Загалом, розвиток методології стратегічного управління передбачає декілька етапів: управління з урахуванням контролю над виконанням (реакція організацій виникає після виконання подій і потребує багато часу на усвідомлення змін); управління з урахуванням

екстраполяції; управління з урахуванням передбачення змін; управління з урахуванням гнучких екстрених рішень. Отже, методологія стратегічного управління залежить від характеру змін, особливо у зовнішньому середовищі організації. Крім цього, важливим для забезпечення конкурентоспроможності харчового підприємства є формування механізму прийняття ефективних управлінських рішень, який потребує практичного досвіду й теоретичного обґрунтування.

Список використаних джерел

1. Дафт Р. Менеджмент / Р. Дафт; [пер. с англ. под ред. С.К. Мордовина]. – СПб.: Питер, 2010. – 800 с.
2. Тарнавська, Н.П. Управління конкурентоспроможністю підприємств: теорія, методологія, практика. моногр. / Н.П. Тарнавська. – Тернопіль: Економічна думка, 2008. – 570 с.
3. Юринець О.В. Теоретичні та прикладні засади формування конкурентної стратегії підприємства: монографія / О.В. Юринець, А.В. Дубодєлова, І.Я. Кулиняк, О.Я. Том'юк. – Львів : Видавництво «Растр-7», 2014. – 250 с.

Науковий керівник: О.В. Юринець, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка».

О.М. Сушко

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ХАРАКТЕРИСТИКА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ІНВЕСТУВАННЯ

Сучасний етап розвитку економіки вимагає значних інвестиційних ресурсів. Під інвестиційними ресурсами розуміється капітал у матеріалізованій формі та втілений у засобах виробництва, а також капітал не матеріалізований, що вкладається через інвестиції у засоби виробництва.

Фінансові ресурси, зокрема, грошові кошти, в інвестиційній діяльності відіграють найбільшу роль. По-перше, вони можуть трансформуватися у будь-яку іншу форму інвестиційних ресурсів шляхом придбання предметів та засобів праці, інновацій, робочої сили та інших елементів виробництва, а, по-друге, тільки грошові кошти дають можливість інвестору вибирати будь-який об'єкт інвестування. Інвестиційні ресурси у вигляді цінних паперів, які вкладаються в об'єкти інвестування, зокрема, у статутний фонд, в Україні майже не використовуються. Інвестиційні ресурси у формі матеріальних,

нематеріальних та трудових вкладаються виключно в процес виробництва.

Інвестування і фінансування зазвичай тісно взаємопов'язані: інвестування (використання капіталу) неможливе без відповідного фінансування (одержання капіталу), і навпаки, одержання капіталу (фінансування) не має сенсу без подальшого вигідного його застосування (інвестування).

Процес формування фінансових ресурсів тісно пов'язаний з початковим накопиченням капіталу, або створенням статутного фонду.

Фінансові ресурси підприємства – це грошові нагромадження та доходи, які знаходяться в розпорядженні підприємства, створюються у процесі розподілу і перерозподілу виручки та прибутку та зосереджуються у відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення й задоволення інших суспільних потреб.

На думку більшості західних та вітчизняних учених-економістів, головним принципом формування фінансових ресурсів підприємства вважається забезпечення їх оптимальної структури, що не порушує фінансової стійкості підприємства та сприяє мінімізації середньозваженої вартості власних і позикових джерел капіталу.

За джерелами формування фінансові ресурси підприємств поділяються на:

1) власні: частина прибутку, який спрямовується на розвиток виробництва; амортизаційні відрахування; доходи від реалізації основних засобів; частина залишків оборотних активів, котра і мобілізується; емісія цінних паперів;

2) позичені: довгострокові кредити банків та інші кредитні ресурси; цільовий державний кредит, спрямований на конкретний вид інвестування;

3) залучені кошти: внески сторонніх вітчизняних і зарубіжних інвесторів (грант, безповоротна фінансова допомога).

Обсяг виробництва, його ефективність зумовлюють розмір, склад та структуру фінансових ресурсів підприємства. Так, підвищення частки власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока частка залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів на акції, доходів на облігації, зменшує ліквідність балансу підприємства. Тому в кожному конкретному випадку необхідно детально продумати доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів.

Таким чином, формування системи джерел фінансових ресурсів інвестування підприємства має завжди передбачати:

– визначення критеріїв залучення того чи іншого джерела фінансування;

- аналіз можливих джерел фінансування на основі оцінки їх якісних та кількісних характеристик;
- вибір джерел, які найбільше відповідають обраним критеріям; визначення оптимальної структури фінансових джерел.

У системі управління формуванням інвестиційних ресурсів за реальним інвестиційним проектом важлива роль належить обґрунтуванню схеми методів його фінансування. Ця схема визначає склад інвесторів даного інвестиційного проекту, обсяг та структуру необхідних інвестиційних ресурсів, інтенсивність грошових потоків по окремих етапах майбутньої реалізації проекту та ряд інших показників управління проектом.

Науковий керівник: Н.О. Волошко, канд. екон. наук, доц.

Я.М. Філярівська

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Для вирішення проблеми використання трудових ресурсів на підприємстві поставлено наступні завдання: визначення основних проблем у сфері використання трудових ресурсів на підприємстві; розробка заходів щодо ефективного використання трудових ресурсів на підприємстві. Низький кваліфікаційний рівень персоналу є однією з основних причин слабкої конкурентоспроможності вироблених товарів і послуг. Ця обставина відбивається на прибутках підприємств та обмежує їхні фінансові можливості, які використовуються з метою підвищення кваліфікації персоналу. Проблема підготовки й перепідготовки кадрів носить соціальний характер. Сьогодні професійна діяльність не зводиться до вирішення тільки виробничо-технічних завдань, вона усе більше сполучена з активною участю в реалізації соціальних, економічних, комерційних, правових і управлінських завдань. У зв'язку з цим стратегічним завданням кадрової політики підприємства можна назвати підготовку конкурентоспроможного працівника, який буде зацікавлений в якості виробленого продукту, економії ресурсу, зниженні собівартості [1].

Однією з причин відмови вітчизняних підприємств від внутрішньої підготовки кадрів можна вважати недолік власних засобів. У той же час постійна ротація кадрів змушує керівників звертатися на ринок праці з метою наймання висококваліфікованих працівників.

Дослідження основних проблем розвитку професійного навчання кадрів на виробництві дозволило зробити такі висновки: обмеження з боку держави розміру витрат на проведення професійного навчання, які включаються до валових витрат підприємства; складна, тривала і витратна процедура отримання дозволів на проведення навчання кадрів на виробництві; недостатня зацікавленість роботодавців вкладати кошти у професійне навчання через відсутність механізму їх повернення в разі звільнення працівника; незацікавленість працівників вкладати кошти у професійне навчання через відсутність достатніх матеріальних стимулів; недостатній рівень використання сучасних технологій професійного навчання [2].

Також виникла проблема визначення ціни робочої сили. Якщо розглядати робочу силу як здатність до праці, нерозривно пов'язану з її носієм – найманим робітником, то можна оцінювати її з позиції відтворення робочої сили. Тут виникає необхідність охоплення всіх періодів життя працівника – від вступу в працездатний вік до виходу з нього.

В загальному значенні ціна робочої сили – це витрати роботодавців на робочу силу, причому ці витрати є витратами протягом усього життєвого циклу людини, що забезпечують життєдіяльність людини і членів її родини. Для держави ціною робочої сили виступають сукупні витрати на неї, для працівника – індивідуальний дохід, а для роботодавців – усі витрати, пов'язані з працівником [3].

В сучасних умовах розвитку економіки України потребує глибоких змін процес розробки і реалізації кадрової політики на всіх рівнях, і на цій основі – пошуку резервів і чинників економії праці, обґрунтування реальних шляхів активізації людського чинника.

Ключовим чинником успіху у вирішенні цієї проблеми є мотивація високопродуктивної праці персоналу підприємства. В сучасних умовах в Україні на малих підприємствах необхідно увесь час удосконалювати кадрову роботу. Тобто, менеджер повинен виконувати такі функції, як планування, організація, мотивація, контроль. Мотивація являє собою довгостроковий вплив на робітника, з метою зміни за заданими параметрами структури ціннісних орієнтації та інтересів. При цьому мотивація – це процес свідомого вибору людиною того або іншого типу поведінки, зумовленого комплексним впливом зовнішніх (стимули) і внутрішніх (мотиви) чинників. Стимулювання може бути матеріальним і нематеріальним. Матеріальні стимули (винагорода, премія, надбавки, допомоги та ін.) у сучасному світі стають простою економічною потребою. Тобто, працівники вже не сприймають його через неправильну політику керівництва як мотивацію до продуктивнішої праці. Закордонні підприємства вже відмовилися від такої системи стимулювання працівників, там основну увагу зосереджують на нематеріальному мотиваційному механізмі. Його ще

можна назвати моральним стимулюванням. До нього можна віднести відзначення державними нагородами, присвоєння почесних звань, підвищення кваліфікаційного рівня тощо, які повинні супроводжуватися певною матеріальною винагородою [4].

Ефективне використання трудового потенціалу вимагає належної організації праці – різновид стимулювання якості праці.

Таким чином, трудові ресурси являють собою своєрідну призму, крізь яку переломлюються дії різних факторів і умов його використання. Тому успішна реалізація заходів у процесі використання трудових ресурсів значною мірою залежить від обліку умов і факторів, що визначають даний процес.

Список використаних джерел

1. Богиня Д.П. Управління потенціалом підприємства / Богиня Д.П. Управління потенціалом підприємства. – К.: КНЕУ, 2006. – 258 с.
2. Горбунков В.М. Управління соціальним розвитком трудового колективу / В.М. Горбунков. – К.: МАУП, 1998. – 80 с.
3. Кибанов А.Я. Управление человеческими ресурсами / А.Я. Кибанов. – М.: ИНФРА - М, 2007. – 185 с.
4. Колот А.М. Мотивація персоналу / А.М. Колот. – К.: КНЕУ, 2002. – 317 с.

Науковий керівник: С.В. Дубінський, канд. екон. наук, доц.

Є.С. Чернявський

Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Прискорення інтеграційних процесів України у світовий економічний простір вимагає застосування комплексу сучасних аспектів стратегічного розвитку підприємства, які спрямовані на посилення власних конкурентних позицій на ринку. Успішна діяльність підприємства в нових умовах передбачає необхідність ретельного вивчення ринку, внесення змін до товарного асортименту, проведення гнучкої цінової політики, реорганізацію закупівельної та збутової діяльності, перебудову організаційної структури управління.

Аспекти стратегічного розвитку підприємства застосовують у різних сферах господарської діяльності: виробництві, збуті, маркетингу, фінансах, контролі. Для підприємства, яке функціонує в конкурентному середовищі, конкурентні переваги можуть бути досягнуті на основі економічних, технічних, організаційних, інноваційних та інформаційних

аспектів, що формують систему його стратегічного розвитку стратегічного розвитку підприємства.

Економічні аспекти. Оцінка типу й структури ринку, урахування бар'єрів входу і виходу з нього, визначення величини й можливостей зростання певного сегмента, передбачуваність ринку, еластичність цін, циклічність і сезонність попиту – врахування усіх цих чинників сприяє укріпленню позицій підприємства і забезпечує перспективи його розвитку.

Технологічні. Рівень індустріального розвитку галузі та використання сучасних технологій визначає відповідність продукції підприємства певним стандартам, що, у свою чергу, сприяє зміцненню його конкурентних переваг за сучасних умов господарювання.

Організаційні аспекти. Головна мета створення підприємства та засоби її досягнення формуються у його статуті, відповідно доцільно забезпечити можливість диверсифікації виробництва, орієнтацію на виробництво рентабельних видів продукції, визначення меж економічної самостійності.

За сучасних умов функціонування однією з визначальних стратегій діяльності та розвитку кожного підприємства є маркетингова. Вона забезпечує ринкову спрямованість підприємства; визначає характеристики продукту; передбачає вибір і формування цільового ринку, номенклатуру та асортимент продукції. Визначальним для формування маркетингової стратегії підприємства є попит на ринку. Відповідна організація маркетингу, стабільність, надійність контрагентів, своєчасність їхніх розрахунків з підприємством також є запорукою стабільного стратегічного розвитку підприємства.

Статутна діяльність та організація маркетингу визначають систему управління витратами і ціною. Така система насамперед має бути спрямована на забезпечення реалізації стратегічних завдань підприємства за умов динамічного і невизначеного підприємницького середовища на основі оптимального використання існуючого потенціалу підприємства.

Спираючись на стратегічне управління витратами і ціною має здійснюватися не за фактом, а за прогнозом; необхідна системність і періодичність стратегічного управління витратами і ціною; прозорість стратегічного управління для усіх рівнів; стратегічна спрямованість розв'язання проблем підприємства (всі рішення мають прийматися з урахуванням стратегічних інтересів підприємства в цілому); стимулювання персоналу та забезпечення зацікавленості в ефективному стратегічному управлінні витратами; постійний управлінський облік поточного стану і контроль над основними показниками витрат і ціни; постійне вдосконалення та оновлення методів управління витратами.

Інноваційні аспекти. Своєчасність оновлення продукції, організація її життєвого циклу із застосуванням науково-технічних

розробок галузісприятиме укріпленню стратегічних позицій підприємства в межах відповідного ринкового сегменту.

Створення нових виробів, завоювання нових або модифікація існуючих ринків збуту, підвищення технічного рівня виробництва вимагає витрат відповідних ресурсів. Обираючи той або інший курс дій, що передбачає залучення ресурсів до виробництва на тривалий період, керівництво підприємства повинне знати, яких витрат зажадає цей курс і яким чином можливі зміни зовнішнього середовища вплинуть на перспективи його розвитку.

Інформаційні аспекти. Для успішного стратегічного розвитку промислове підприємство має використовувати зворотні зв'язки, а саме – інформацію про неконтрольоване зовнішнє середовище, показники досягнень підприємств-конкурентів, ступінь задоволеності споживачів, тенденції розвитку галузі, нормативно-законодавчу базу, стан макроекономіки, наявність або дефіцит ресурсів, засоби масової інформації, динаміку статистичних даних збуту та прибутків тощо.

Таким чином, перспективи розвитку підприємства залежать від комплексної оцінки основних аспектів його функціонування. Ухвалюючи управлінські рішення в процесі реалізації стратегії, керівництво підприємства моделює чинники, які впливають, насамперед на рівень витрат в короткостроковому періоді. Реалізація таких управлінських рішень має забезпечити досягнення поставленої мети підприємства, а отримувані грошові надходження – задовольнити потреби всіх зацікавлених в економічних результатах виробництва осіб: власників, кредиторів, керівників, працівників.

Науковий керівник: О.М. Зборовська, д-р екон. наук, проф.

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання
**ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПРОМИСЛОВОСТІ**

III Всеукраїнська
науково-практична конференція

Тези доповідей

5 листопада 2014 р.

(українською та російською мовами)

Редактор О.О. Шевцова
Комп'ютерна верстка Г.М. Хомич

Підписано до друку 3.11.2014. Формат 60×84/16.

Ум. друк. арк. 10,0. Тираж 100 пр. Зам. № .

ПВНЗ «Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля».

49000, м. Дніпропетровськ, вул. Набережна В.І. Леніна, 18.

Тел. (056) 778-58-66, e-mail: rio@duerp.edu

Свідоцтво ДК № 4611 від 05.09.2013 р.

Віддруковано у ТОВ «Роял Принт».

49052, м. Дніпропетровськ, вул. В. Ларіонова, 145.

Тел. (056) 794-61-05, 04

Свідоцтво ДК № 4765 від 04.09.2014 р.

Е 45 Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості: III Всеукраїнська науково-практична конференція: тези доповідей, Дніпропетровськ, 5 листопада 2014 р. — Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля, 2014. — 172 с.

ISBN 978-966-434-323-4

Збірник містить тези доповідей науковців, викладачів вищих навчальних закладів, здобувачів наукових ступенів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів, фахівців підприємств — учасників III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Економічні проблеми модернізації та інноваційного розвитку промисловості». Тези доповідей присвячено визначенню ролі інновацій у стабілізації та розвитку промислового комплексу України, а також як фактора соціально-економічного розвитку промислового підприємства. Відзначено необхідність застосування інноваційних технологій та стратегічного управління модернізацією промислових підприємств.

УДК 658.589
ББК 65.29